

Αριθμός εγγράφου: 1408/22

Είδος: ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ **Αρχή έκδοσης:** ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ - ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ **Περιοχή:** ΟΛΑ ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
Έτος: 2022

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ 1408/2022

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

ΝΟΜΟΤΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 15 Ιανουαρίου 2021, με την εξής σύνθεση: Ε. Σάρπ, Πρόεδρος, Σπ. Χρυσικοπούλου, Ε. Νίκα, Γ. Τσιμέκας, Αντιπρόεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας, Ε. Αντωνόπουλος, Α. Καλογεροπούλου, Β. Ραφτοπούλου, Κ. Φιλοπούλου, Π. Μπραΐμη, Α.-Μ. Παπαδημητρίου, Ελ. Παπαδημητρίου, Β. Πλαπούτα, Μ. Σωτηροπούλου, Π. Τσούκας, Κ. Κονιδισιώτου, Α. Γαλενιανού-Χαλκιαδάκη, Ιφ. Αργυράκη, Β. Ανδρουλάκης, Κ. Μαρίνου, Σύμβουλοι, Μ. Αθανασοπούλου, Μ. Σταματοπούλου, Στ. Λαμπροπούλου, Πάρεδροι. Από τους ανωτέρω οι Σύμβουλοι Μ. Σωτηροπούλου και Ιφ. Αργυράκη, καθώς και η Πάρεδρος Στ. Λαμπροπούλου, μετέχουν ως αναπληρωματικά μέλη, σύμφωνα με το άρθρο [26](#) παρ. 2 [του ν. 3719/2008](#). Γραμματέας η Ελ. Γκίκα.

Για να δικάσει την από 3 Οκτωβρίου 2018 προσφυγή:

των: 1. και 14., οι οποίοι παρέστησαν με τους δικηγόρους α) Παναγιώτη Ζαμπίτη (Α.Μ.) και β) Μιχαήλ Μιχαήλ (Α.Μ.), που τους διόρισαν με πληρεξούσιο και οι οποίοι κατέθεσαν δηλώσεις, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς τους,

κατά των: 1. Υπουργού Οικονομικών, ο οποίος παρέστη με τους α) Φωτεινή Δεδούση και β) Δημήτριο Αναστασόπουλο, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους, οι οποίοι κατέθεσαν δηλώσεις, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς τους και 2. Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «....», το οποίο παρέστη με τη δικηγόρο Αικατερίνη Γκαγκάλη (Α.Μ. ...), που την διόρισε με απόφαση του Διοικητή του και η οποία κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς της.

Η πιο πάνω προσφυγή εισάγεται στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της από 27 Αυγούστου 2020 πράξεως της Επιτροπής του άρθρου [1](#) παρ. 1 [του Ν. 3900/2010](#) και της από 19 Οκτωβρίου 2020 πράξεως της Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, λόγω της σπουδαιότητάς της, σύμφωνα με τα άρθρα 14 παρ. 2, εδ. α', 20 και 21 [του Π.Δ. 18/1989](#).

Με την προσφυγή αυτή οι προσφεύγοντες επιδιώκουν να ακυρωθούν: α) οι από Ιουλίου 2018 μισθοδοτικές καταστάσεις που εκδόθηκαν από το Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης «....» για καθέναν από αυτούς, β) η τεκμαιρόμενη σιωπηρή απόρριψη από το ως άνω Νοσοκομείο της υπ' αριθμ. πρωτ. κοινής αιτήσεώς τους περί ανακλήσεως των μισθοδοτικών καταστάσεων, που εκδόθηκαν από τον Αύγουστο 2012 έως τον Ιούνιο 2018 και κάθε άλλη σχετική πράξη ή παράλειψη της Διοικήσεως.

Στη δίκη παρεμβαίνουν υπέρ των προσφευγόντων οι: Α) και 10.), οι οποίοι παρέστησαν με τον δικηγόρο Παναγιώτη Ζαμπίτη (Α.Μ.), που τον διόρισαν με πληρεξούσιο και ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς του, Β) 1.και 7., οι οποίοι παρέστησαν με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Παναγιώτη Ζαμπίτη, που τον διόρισαν με πληρεξούσιο και ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς του, Γ) 1. και 8.οι οποίοι παρέστησαν με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Παναγιώτη Ζαμπίτη, που τον διόρισαν με πληρεξούσιο και ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς του και Δ) 1.και 34., οι οποίοι παρέστησαν με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Παναγιώτη Ζαμπίτη, που τον διόρισαν με πληρεξούσια και ο οποίος κατέθεσε δήλωση, σύμφωνα με το άρθρο [26 του ν. 4509/2017](#), περί μη εμφανίσεώς του.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της εισηγήτριας, Συμβούλου Κ. Μαρίνου.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διασκέψεις εξ αποστάσεως, με τη χρήση υπηρεσιακών τεχνολογικών μέσων, και

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφθηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, λόγω κωλύματος, κατά την έννοια του άρθρου 8 παρ. 1 [του π.δ/τος 18/1989](#) (Α΄ 8), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 26 παρ. 2 [του ν. 3719/2008](#) (Α΄ 241), της Αντιπροέδρου Σπυριδούλας Χρυσικοπούλου και της Συμβούλου Ελένης Παπαδημητρίου, τακτικών μελών της συνθέσεως που εκδίκασε την υπόθεση, στη διάσκεψη και στις ψηφοφορίες έλαβαν μέρος αντ' αυτών, ως τακτικά μέλη, οι Σύμβουλοι Μαρία Σωτηροπούλου και Ιφιγένεια Αργυράκη αναπληρωματικά, μέχρι τώρα, μέλη της συνθέσεως.

2. Επειδή, με την κρινόμενη προσφυγή, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο [κωδικός ηλεκτρονικού παραβόλου (για τον πρώτο προσφεύγοντα), (για τον δεύτερο προσφεύγοντα), (για τον τρίτο προσφεύγοντα), (για τον τέταρτο προσφεύγοντα), (για την πέμπτη προσφεύγουσα), (για την έκτη προσφεύγουσα), (για την έβδομη προσφεύγουσα), (για τον όγδοο προσφεύγοντα), (για τον ένατο προσφεύγοντα), (για τον δέκατο προσφεύγοντα), (για την ενδέκατη προσφεύγουσα), (για την δωδέκατη προσφεύγουσα), (για την δέκατη τρίτη προσφεύγουσα) και (για τον δέκατο τέταρτο προσφεύγοντα)], σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 277 παρ. 8 του εφαρμοστέου εν προκειμένω Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας [ΚΔΔ], που κυρώθηκε με το άρθρο [πρώτο του ν. 2717/1999](#) (Α΄ 97), οι προσφεύγοντες, ιατροί του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), υπηρετούντες στο ενιαίο ν.π.δ.δ. «Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης “ ... - ...”», οι πρώτη, τέταρτος και έκτη με βαθμό Διευθυντή Αναισθησιολογίας, οι δεύτερος και δέκατος με βαθμό Διευθυντή Οτορινολαρυγγολογίας, ο τρίτος με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή Οτορινολαρυγγολογίας, η πέμπτη με βαθμό Διευθυντή Παθολογικής Ανατομικής, οι έβδομη και ενδέκατη με βαθμό Επιμελητή Α΄ και Β΄ Αναισθησιολογίας αντίστοιχα, ο όγδοος με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή Παθολογικής Ανατομικής, ο ένατος με βαθμό Διευθυντή Ακτινοδιαγνωστικής και οι δωδέκατη, δέκατη τρίτη και δέκατος τέταρτος με βαθμό Επιμελητή Β΄ Οτορινολαρυγγολογίας, ζητούν α) την ακύρωση ή μεταρρύθμιση των από Ιουλίου 2018 μισθοδοτικών καταστάσεων («αποδείξεων μισθοδοσίας») που εκδόθηκαν από το ανωτέρω νοσοκομείο για καθέναν από αυτούς, για **το λόγο ότι οι αποδοχές τους, όπως αποτυπώνονται**

στις δεκατέσσερις αυτές μισθοδοτικές καταστάσεις, υπολογίσθηκαν δυνάμει των διατάξεων των άρθρων [138](#), [139](#) και [140 του ν. 4472/2017](#), οι οποίες, κατά τους ισχυρισμούς τους, αντίκεινται σε σειρά διατάξεων υπερνομοθετικής ισχύος, ως αυτές εκτίθενται κατωτέρω στη σκέψη 3, προκειμένου οι αποδοχές τους να επανέλθουν στο προ της 1.8.2012 ύψος, β) την ακύρωση της τεκμαιρομένης σιωπηρής απορρίψεως από το καθ' ου νοσοκομείο της υπ' αριθμ. πρωτ. 10063/22.6.2018 αιτήσεώς τους περί ανακλήσεως των μηνιαίων μισθοδοτικών καταστάσεων που εκδόθηκαν για καθέναν από αυτούς κατά το χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο του έτους 2012 έως τον Ιούνιο του έτους 2018 και της επανεκδόσεως αυτών, με υπολογισμό των αποδοχών τους βάσει των διατάξεων που ίσχυαν προ της ενάρξεως ισχύος [του ν. 4093/2012](#), εν όψει των κριθέντων με την υπ' αριθμ. 431/2018 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας περί αντισυνταγματικότητας των διατάξεων του ως άνω νόμου που προέβλεπαν μειώσεις στις αποδοχές των ιατρών του Ε.Σ.Υ.

3. Επειδή, η κρινόμενη προσφυγή ασκήθηκε ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, εισήχθη δε στο Συμβούλιο της Επικρατείας κατόπιν αιτήσεως των προσφευγόντων, η οποία έγινε δεκτή με την υπ' αριθμ. 13/27.8.2020 πράξη της κατ' άρθρο [1](#) παρ. 1 [του ν. 3900/2010](#) Τριμελούς Επιτροπής. Τούτο δε προκειμένου να κριθεί το γενικότερο ενδιαφέροντος ζήτημα της συνταγματικότητας (προσβολή των άρθρων [2](#), [4](#), [5](#), [21](#), [22](#), [25](#) και [106 του Συντάγματος](#)) και της συμφωνίας με το άρθρο 1ο του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. και το άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου του Ο.Η.Ε. για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα, των διατάξεων των άρθρων [138](#), [139](#) και [140 του ν. 4472/2017](#), με τις οποίες αναμορφώθηκε το ειδικό μισθολόγιο των ιατρών του Ε.Σ.Υ. Η πράξη αυτή της Επιτροπής δημοσιεύθηκε σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών («...», φύλλο της 3.9.2020, και «...», φύλλο της 3.9.2020), όπως ορίζεται στο άρθρο [1 του ν. 3900/2010](#). Περαιτέρω, με την από 19.10.2020 πράξη της Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας η υπόθεση εισήχθη λόγω σπουδαιότητας στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου.

4. Επειδή, στην παρ. 1 του άρθρου [1 του ν. 3900/2010](#) (Α' 213), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [40](#) παρ. 1 [του ν. 4055/2012](#) (Α' 51) και το άρθρο [15](#) παρ. 4 [του ν. 4446/2016](#) (Α' 240), ορίζονται τα εξής: «Οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα ή μέσο ενώπιον οποιουδήποτε τακτικού διοικητικού δικαστηρίου μπορεί να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας με πράξη τριμελούς Επιτροπής, αποτελούμενης από τον Πρόεδρό του, τον αρχαιότερο Αντιπρόεδρο και τον Πρόεδρο του αρμόδιου καθ' ύλην Τμήματος, ύστερα από αίτημα ενός των διαδίκων ή του Γενικού Επιτρόπου των διοικητικών δικαστηρίων, όταν με αυτό τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος που έχει συνέπειες για ευρύτερο κύκλο προσώπων. [...] Η πράξη της Επιτροπής δημοσιεύεται σε δύο ημερήσιες εφημερίδες των Αθηνών και συνεπάγεται την αναστολή εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων, στις οποίες τίθεται το ίδιο ζήτημα. [...] Μετά την επίλυση του ζητήματος, το Συμβούλιο της Επικρατείας μπορεί να παραπέμψει το ένδικο μέσο ή βοήθημα στο αρμόδιο τακτικό διοικητικό δικαστήριο. Η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας δεσμεύει τους διαδίκους της ενώπιόν του δίκης, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι παρεμβάντες. Στη δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να παρέμβει κάθε διάδικος σε εκκρεμή δίκη, στην οποία τίθεται το ίδιο ζήτημα, και να προβάλει τους ισχυρισμούς του σχετικά με το ζήτημα αυτό. Για την εν λόγω παρέμβαση δεν καταλογίζεται δικαστική δαπάνη, η δε μη άσκησή της δεν δημιουργεί δικαίωμα ασκήσεως ανακοπής ή τριτανακοπής». Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, εφ' όσον αίτημα διαδίκου να εισαχθεί στο Συμβούλιο της Επικρατείας ένδικο βοήθημα ή μέσο αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, για τον λόγο ότι τίθεται με αυτό ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος με συνέπειες για ευρύ κύκλο προσώπων, γίνει δεκτό από την προβλεπόμενη από τις διατάξεις αυτές τριμελή Επιτροπή, η οποία αποφασιίζει εκ των ενόντων, βάσει των προβαλλομένων ισχυρισμών και των στοιχείων

του φακέλου που διαθέτει, το Δικαστήριο αυτό εκδικάζει σε Ολομέλεια ή σε Τμήμα το ένδικο βοήθημα ή μέσο, εφαρμόζοντας ως προς την πληρεξουσιότητα τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου [27 του π.δ/τος 18/1989](#) και κατά τα λοιπά, ως προς το παραδεκτό και το βάσιμο του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, τις ισχύουσες για το ένδικο βοήθημα ή μέσο οικείες διατάξεις (ΣΤΕ [431/2018](#) Ολομ., [3170](#), [1118/2014](#) Ολομ., [694/2013](#) Ολομ., [1971](#), [1619](#), [601/2012](#) Ολομ.).

5. Επειδή, στην παρούσα δίκη παρεμβαίνουν παραδεκτώς υπέρ των προσφευγόντων, κατ' άρθρο [1](#) παρ. 1 [του ν. 3900/2010](#), α) με το δικόγραφο, οι ιατροί του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. κλπ. (συν. 10), οι οποίοι είναι διάδικοι σε εκκρεμή δίκη (βλ. την υπ' αρ. καταθέσεως ΠΡ προσφυγή τους ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κατά της 4ης και ήδη 7ης, κατ' άρθρο [1](#) παρ. 3 [του ν. 4052/2012](#) (Α' 41), Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας-Θράκης), στην οποία τίθεται το αυτό θέμα της συνταγματικότητας των διατάξεων των άρθρων [138](#), [139](#) και [140 του ν. 4472/2017](#), β) με το δικόγραφο, οι ιατροί του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. κλπ. (συν. 7), οι οποίοι είναι διάδικοι σε εκκρεμή δίκη (βλ. την υπ' αρ. καταθέσεως ΠΡ προσφυγή τους ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κατά της 4ης Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας-Θράκης), στην οποία τίθεται το αυτό θέμα συνταγματικότητας, γ) με το δικόγραφο, οι ιατροί του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. κλπ. (συν. 8), οι οποίοι είναι διάδικοι σε εκκρεμή δίκη (βλ. την υπ' αρ. καταθέσεως ΠΡ προσφυγή τους ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κατά της 3ης Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας και ήδη 3ης Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας, δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου [1](#) παρ. 3 [του ν. 4052/2012](#)), στην οποία τίθεται το ίδιο ως άνω θέμα συνταγματικότητας, και δ) με το δικόγραφο, οι ιατροί του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. Δήμητρα Πάργα κλπ. (συν. 34), οι οποίοι είναι διάδικοι σε εκκρεμή δίκη (βλ. την υπ' αρ. καταθέσεως ΠΡ προσφυγή τους ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης κατά της 3ης Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας και ήδη 3ης Διοίκησης Υγειονομικής Περιφέρειας Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας), στην οποία τίθεται το ίδιο ζήτημα συνταγματικότητας.

6. Επειδή, η κρινόμενη προσφυγή παραδεκτώς στρέφεται, κατ' άρθρο [65](#) παρ. 1 του ΚΔΔ, κατά του Νοσοκομείου «...», ενώπιον του οποίου υπεβλήθησαν τα εν τέλει σιωπηρώς απορριφθέντα αιτήματα των προσφευγόντων και όργανα του οποίου εξέδωσαν τις προσβαλλόμενες μισθοδοτικές καταστάσεις. Καθ' ο μέρος, όμως, στρέφεται κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το τελευταίο δεν νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη και θα έπρεπε να αποβληθεί. Προκειμένου δε να καταστεί παραδεκτώς διάδικος, θα ώφειλε να ασκήσει παρέμβαση, κατά τις διατάξεις του, εφαρμοστέου εν προκειμένω, άρθρου [113](#) παρ. 1 του ΚΔΔ. Ενόψει, όμως, της φύσεως της πιλοτικής δίκης, η οποία αποσκοπεί στην επίλυση γενικότερου ενδιαφέροντος νομικών ζητημάτων, καθώς και ενόψει του ότι εν προκειμένω το Ελληνικό Δημόσιο κατέστη διάδικος με πρωτοβουλία των ιδίων των προσφευγόντων, οι οποίοι, έστω και εσφαλμένα, έστρεψαν την προσφυγή τους και κατ' αυτού, πρέπει, όλως κατ' εξαίρεσιν, αντί να τηρηθεί η διαδικασία του άρθρου [155](#) του ΚΔΔ (σύμφωνα με το οποίο το δικαστήριο, με απόφασή του, μπορεί να ζητά, από κάθε δημόσια, δημοτική ή κοινοτική αρχή, καθώς και από κάθε νομικό ή φυσικό πρόσωπο, πληροφορίες και στοιχεία, χρήσιμα για τη διάγνωση της υποθέσεως), να ληφθούν υπόψιν από το Δικαστήριο για λόγους οικονομίας της δίκης τα στοιχεία και οι ισχυρισμοί που παραθέτει το Ελληνικό Δημόσιο με υπόμνημά του, λαμβανομένου, άλλωστε, υπόψιν και του ότι το Ελληνικό Δημόσιο είναι αυτό που εν τέλει βαρύνεται με την μισθοδοσία των ιατρών του Ε.Σ.Υ., είναι δε αρμόδιο για την παρακολούθηση της ορθής και ομοιόμορφης εφαρμογής των διατάξεων [του ν. 4472/2017](#), η οποία, κατά το άρθρο 157 παρ. 2 αυτού, διενεργείται από τη Διεύθυνση Εισοδηματικής Πολιτικής του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

7. Επειδή, οι προσβαλλόμενες μισθοδοτικές καταστάσεις, οι οποίες εκδόθηκαν από το καθ' ου νοσοκομείο, που αποτελεί ν.π.δ.δ. [βλ. άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 4052/2012 και άρθρο 1 παρ. 2 της κ.υ.α. Υ4α/οικ. 123895/31.12.2012 (Β' 3515)] και αφορούν στην ενεστώσα μισθολογική κατάσταση των προσφευγόντων ιατρών, είναι εκτελεστές ατομικές διοικητικές πράξεις, παραδεκτώς προσβαλλόμενες με προσφυγή ουσίας (βλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ. σκ. 5, 3402/2014 Ολομ. σκ. 8, 612/2012 Ολομ. σκ. 28). Περαιτέρω, η προσφυγή ασκείται με έννομο συμφέρον από τους προσφεύγοντες ιατρούς που υπηρετούν στο καθ' ου Νοσοκομείο και οι οποίοι παραδεκτώς ομοδικούν [άρθρο 115 παρ. 3 του ΚΔΔ, όπως η παρ. αυτή προστέθηκε με το άρθρο 11 παρ. 1 του ν. 2944/2001 (Α' 222) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 παρ. 2 του ν. 3226/2004 (Α' 24)], δεδομένου ότι οι ένδικες απαιτήσεις είναι ομοειδείς και ερείδονται σε όμοια κατά τα ουσιώδη στοιχεία νομική βάση (βλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ.), για όλες δε τις προσβαλλόμενες πράξεις αρμόδιο κατά τόπον είναι το Διοικητικό Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης. Τέλος, η προσφυγή ασκείται εμπροθέσμως, εφ' όσον δεν προκύπτει κοινοποίηση ή γνώση των προσβαλλομένων μισθοδοτικών καταστάσεων από τους προσφεύγοντες σε χρόνο πέραν των 60 ημερών από την κατάθεσή της, ενώ, εξ άλλου, μόνη η είσπραξη του μισθού εκ μέρους του ενδιαφερομένου δεν αποδεικνύει άνευ ετέρου πλήρη γνώση του περιεχομένου της αντίστοιχης μισθοδοτικής καταστάσεως, δεδομένου ότι το περιεχόμενο των καταστάσεων αυτών δεν είναι πάντοτε ευχερώς κατανοητό λόγω του τεχνικού τους χαρακτήρα (βλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., ΣτΕ 1895/1994 επταμ.).

8. Επειδή, το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 5 παρ. 5, η οποία προστέθηκε κατά την αναθεώρηση του 2001 με το Ψήφισμα της 6.4.2001 της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής (Α' 84), ότι «Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας ...», στο άρθρο 21 παρ. 3 ότι «Το κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών ...» και στο άρθρο 22 παρ. 5, όπως η παρ. αυτή αναριθμήθηκε με την αναθεώρηση του 2001, ότι «Το κράτος μεριμνά για την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων, όπως νόμος ορίζει». Όπως έχει κριθεί, από τις διατάξεις αυτές του Συντάγματος συνάγεται ότι γεννάται ευθεία υποχρέωση του Κράτους και των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης για την προστασία της υγείας των πολιτών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η παροχή υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου (ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 3802/2014 Ολομ. σκ. 15, 9/2016 επταμ. σκ. 4, 2381/2016 σκ. 7, πρβλ. ΣΕ 1187-8/2009, 400/2016 Ολομ., 3485/2010, 1634/2009), οι οποίες πρέπει να καλύπτουν πλήρως τις ανάγκες διαγνώσεως και θεραπείας των σχετικών παθήσεων, τις χειρουργικές επεμβάσεις, εφ' όσον απαιτούνται, ως και γενικώς τις ανάγκες νοσηλείας των πολιτών. Η υποχρέωση αυτή υπόκειται σε νομοθετικούς περιορισμούς, υπό τον όρο ότι οι περιορισμοί αυτοί δεν οδηγούν στην ανατροπή του δικαιώματος στην προστασία της υγείας (βλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 3962/2014 Ολομ., 1812/2013, 2033/2009, 1187-8/2009 Ολομ., 9/2016 επταμ., 2381/2016 κ.ά.). Εν όψει των ανωτέρω επιταγών του Συντάγματος, η άσκηση κάθε επαγγελματικής δραστηριότητας, η οποία συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών σχετικών με την υγεία, επιτρέπεται μόνον σε εκείνα τα πρόσωπα που έχουν τα προσόντα, τα οποία ο νομοθέτης κρίνει αναγκαία προκειμένου να εξασφαλίζεται η παροχή στους πολίτες υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου (βλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., 1634/2009, 2267/2005).

9. Επειδή, περαιτέρω, το Σύνταγμα στο άρθρο 4 παρ. 5 ορίζει ότι: «Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους», στο άρθρο 25 παρ. 1 και 4 ότι: «1. Τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου και η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους [...] Οι κάθε είδους περιορισμοί που μπορούν κατά το Σύνταγμα να επιβληθούν στα δικαιώματα αυτά πρέπει να προβλέπονται είτε απευθείας από το Σύνταγμα είτε από το νόμο, εφόσον υπάρχει επιφύλαξη υπέρ αυτού και να σέβονται την αρχή της αναλογικότητας [...] 4. Το Κράτος δικαιούται να αξιώνει από όλους τους πολίτες την εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και

εθνικής αλληλεγγύης», στο άρθρο 79 παρ. 1 ότι: «Η Βουλή κατά την τακτική ετήσια συνοδό της ψηφίζει τον προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του Κράτους για το επόμενο έτος [...]» και στο άρθρο 106 παρ. 1 ότι: «Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας [...]». Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών συνάγεται ότι ο κοινός νομοθέτης δύναται, ιδίως σε περιόδους όπου το κράτος εξέρχεται από μία οικονομική κρίση, να καθορίζει εξ υπαρχής τις δαπάνες του και δη τις μισθολογικές δαπάνες των δημοσίων λειτουργών, κατά τρόπο ώστε να μην επέρχεται ανατροπή των δημοσιονομικών μεγεθών σε βαθμό που θα ετίθετο σε διακινδύνευση η δημοσιονομική σταθερότητα του κράτους (πρβλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [4741](#), [3177](#), [2193/2014](#) Ολομ.). Η δυνατότητα, όμως, αυτή, κατά τον καθορισμό των ως άνω μισθολογικών δαπανών, δεν μπορεί να είναι απεριορίστη, αλλά έχει ως όριο τις αρχές της αναλογικότητας, της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, οι οποίες επιτάσσουν όπως το βάρος της επιτεύξεως δημοσιονομικής σταθερότητας κατανέμεται μεταξύ όλων των κατηγοριών απασχολουμένων τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, ως επίσης και των ασκούντων ελευθέριο επάγγελμα, δεδομένου μάλιστα ότι η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών είναι προς όφελος όλων. Και τούτο διότι, εν όψει και της καθιερωμένης στο άρθρο [25](#) παρ. 4 [του Συντάγματος](#) αξιώσεως του Κράτους να εκπληρώνουν όλοι οι πολίτες το χρέος της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, δεν είναι επιτρεπτό το βάρος που προκύπτει από τον σχεδιασμό που γίνεται προς επίτευξη της δημοσιονομικής σταθερότητας να επιβάλλεται μόνιμως σε συγκεκριμένες κατηγορίες πολιτών, ώστε η σωρευτική, εν τέλει, επιβάρυνση αυτών να είναι ιδιαίτερα μεγάλη και να καθίσταται πλέον εμφανής η υπέρβαση εις βάρος τους των ορίων της αναλογικότητας και της ισότητας στην κατανομή των δημοσίων βαρών (πρβλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [3372-3373/2015](#) Ολομ., [2193/2014](#) Ολομ., [668/2012](#) Ολομ.). Επί πλέον όρια στην εξουσία του νομοθέτη να επανακαθορίζει δαπάνες και συναφώς να επαναπροσδιορίζει, υπό το προπαρατεθέν ανωτέρω πρίσμα, αποδοχές δημοσίων λειτουργών πηγάζουν και από τυχόν ειδικές διατάξεις [του Συντάγματος](#) αφορώσες συγκεκριμένες κατηγορίες αυτών (πρβλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ.).

10. Επειδή, προς εκπλήρωση της συνταγματικής επιταγής για την λήψη μέτρων προστασίας της υγείας εκδόθηκε ο [v. 1397/1983](#) «Εθνικό σύστημα υγείας» (Α' 143). Με το νόμο αυτόν οργανώθηκε η παροχή υπηρεσιών υγείας προς τους πολίτες με τη δημιουργία δημόσιου τομέα υγείας και ρυθμίστηκαν, μεταξύ άλλων, τα ζητήματα της υπηρεσιακής καταστάσεως και του μισθολογικού καθεστώτος των ιατρών του κλάδου Ε.Σ.Υ. Ειδικότερα, ο νόμος αυτός, όπως ισχύει, ορίζει στο άρθρο 1 ότι «Το κράτος έχει την ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών υγείας στο σύνολο των πολιτών» (παρ. 1) και ότι «Οι υπηρεσίες υγείας παρέχονται ισότιμα σε κάθε πολίτη, ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση, μέσα από ενιαίο και αποκεντρωμένο εθνικό σύστημα υγείας [...]» (παρ. 2), στο άρθρο 5, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [11 του v. 2071/1992](#), ότι «Η περίθαλψη διακρίνεται σε πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια, παρέχεται δε από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς» (παρ. 1), στο άρθρο 24 ότι: «1. Οι θέσεις του ιατρικού προσωπικού των νοσοκομείων οποιασδήποτε νομικής μορφής και των κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού κέντρων υγείας, εκτός από τα νοσοκομεία των ενόπλων δυνάμεων και των Α.Ε.Ι., συνιστώνται ως θέσεις γιατρών πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. 2. Οι γιατροί αυτοί είναι μόνιμοι δημόσιοι λειτουργοί και απαγορεύεται ν' ασκούν την ιατρική ως ελεύθερο επάγγελμα ή οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα εκτός από αυτά που έχουν σχέση με συγγραφική ή καλλιτεχνική δραστηριότητα και να κατέχουν οποιαδήποτε άλλη δημόσια ή ιδιωτική θέση. Επίσης απαγορεύεται να είναι ιδιοκτήτες ιδιωτικής κλινικής ή φαρμακευτικής επιχείρησης ή να μετέχουν σε εταιρείες με αντίστοιχα αντικείμενα» [όπως το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 αντικαταστάθηκε με την παρ. 10 του άρθρου [29 του v.](#)

[1579/1985](#) (Α΄ 217)], στο δε άρθρο 25 παρ. 1 ότι «Στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας συνιστάται κλάδος γιατρών Ε.Σ.Υ.». Περαιτέρω, ο [v. 2071/1992](#) «Εκσυγχρονισμός και Οργάνωση Συστήματος Υγείας» (Α΄ 123, διόρθ. σφαλμ. Α΄ 148) ορίζει στο άρθρο 63 ότι «Οι θέσεις του ιατρικού προσωπικού των νοσοκομείων ν.π.δ.δ. και των κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού κέντρων υγείας, εκτός από τα νοσοκομεία των Ενόπλων Δυνάμεων και των Α.Ε.Ι., συνιστώνται εφεξής ως θέσεις ιατρών πλήρους και αποκλειστικής ή μερικής απασχόλησης» (παρ. 1), ότι «Οι υπηρετούντες μέχρι τη δημοσίευση του νόμου αυτού ιατροί πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, καθώς και οι ιατροί, οι οποίοι έχουν κριθεί επιτυχώς να καταλάβουν θέση, πριν τη δημοσίευση του παρόντος νόμου είναι μόνιμοι δημόσιοι λειτουργοί» (παρ. 2), ότι «Οι παραπάνω μόνιμοι ιατροί είτε υπηρετούν σε οργανικές θέσεις είτε σε προσωποπαγείς θέσεις απαγορεύεται να ασκούν την ιατρική [...] ως ελεύθερο επάγγελμα ή οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα εκτός από αυτά που έχουν σχέση με συγγραφική, καλλιτεχνική ή διδακτική δραστηριότητα, και να κατέχουν οποιαδήποτε άλλη δημόσια ή ιδιωτική θέση, πλην εκείνων, που προβλέπονται κατ' εξαίρεση με τις διατάξεις του παρόντος νόμου» (παρ. 3), ότι «Οι ιατροί που διορίζονται για πρώτη φορά σε θέσεις του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης που προκηρύσσονται μετά τη δημοσίευση του εν λόγω νόμου είναι δημόσιοι λειτουργοί επί θητεία και ισχύουν γι' αυτούς οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου αυτού μόνο σε ό,τι αφορά την άσκηση ελεύθερου ή άλλου επαγγέλματος» (παρ. 4), ότι «Οι ιατροί, που διορίζονται σε θέσεις μερικής απασχόλησης ασκούν δημόσιο λειτούργημα επί θητεία και διατηρούν το δικαίωμα ετεροαπασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα της ιατρικής ή το δικαίωμα διατηρήσεως ιδιωτικού ιατρείου ή οδοντιατρείου.» (παρ. 5) και ότι «Οι ιατροί πλήρους και αποκλειστικής ή μερικής απασχόλησης [...] απαγορεύεται να είναι ιδιοκτήτες ιδιωτικής κλινικής ή φαρμακευτικής επιχείρησης ή να μετέχουν σε προσωπική εταιρεία ή Ε.Π.Ε. ή στη διοίκηση Α.Ε. με αντίστοιχα αντικείμενα» (παρ. 7). Περαιτέρω, στο άρθρο 64 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι «[...] 3. Οι θέσεις ιατρών του κλάδου Ε.Σ.Υ., πλήρους και αποκλειστικής ή μερικής απασχόλησης, διαβαθμίζονται σε θέσεις: α) διευθυντών, β) επιμελητών Α΄, γ) επιμελητών Β΄ [...] Οι πιο πάνω θέσεις συνιστώνται κατά ειδικότητα [...] 4. Σε όλα τα νοσοκομεία ν.π.δ.δ., υπηρετούν ιατροί πλήρους και αποκλειστικής ή μερικής απασχόλησης ή σύμβουλοι ιατροί, οι οποίοι προσλαμβάνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, καθώς οι ειδικευόμενοι ιατροί [...]». Στο άρθρο 65 [ως αυτό ίσχυε κατά το χρόνο καταθέσεως της κρινόμενης προσφυγής μετά την τροποποίησή του με το άρθρο [τέταρτο του v. 4528/2018](#) (Α΄ 50/16.3.18)] ορίζονται ως τυπικά προσόντα για την πρόσληψη σε θέση του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. όλων των κατηγοριών και βαθμίδων η Ελληνική ιθαγένεια ή ιθαγένεια κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, άδεια ασκήσεως ιατρικού επαγγέλματος καθώς και τίτλος ειδικότητας αντίστοιχος με τη θέση (παρ. 1, περιπτ. α-γ αντιστοίχως), καθώς και ορισμένος χρόνος ασκήσεως ειδικότητας ανάλογα με την προς κατάληψη θέση (βλ. και άρθρο [26 του v. 1397/1983](#), στο οποίο παρέπεμπε αρχικώς η ως άνω διάταξη, ως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο [τέταρτο του v. 4528/2018](#)), και ότι «Πρόσληψη ιατρών ή παροχή υπηρεσιών σε ν.π.δ.δ. από ιατρούς, που κατέχουν άλλη θέση στο Δημόσιο απαγορεύεται» (παρ. 4). Στο άρθρο 69 ορίζονται τα της πληρώσεως θέσεων του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. μετά από προκήρυξη των θέσεων από το αρμόδιο όργανο [παρ. 1, βλ. ήδη άρθρο [35](#) παρ. 1 [του v. 4368/2016](#) (Α΄ 21) περί αντικαταστάσεως της παρ. 1], ότι «Κάθε ιατρός μπορεί να υποβάλει αίτηση και να κριθεί για περισσότερες της μιας θέσεων [...]» και ότι «Οι υποψήφιοι [...] κρίνονται από ειδικά συμβούλια επιλογής ιατρικού [...] προσωπικού [...]» (παρ. 2), στην δε παρ. 5 του ίδιου άρθρου ορίζονται τα της κατατάξεως των υποψηφίων και του διορισμού των επιτυχόντων. Στο άρθρο 70 καθορίζεται η θητεία για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. όλων των κατηγοριών και βαθμίδων (παρ. 1), καθώς και ανώτατος χρόνος παραμονής στην θέση, μετά την εξάντληση του οποίου η θέση επαναπροκηρύσσεται (παρ. 2). Στο άρθρο 72 ορίζονται τα της βαθμολογικής εξελίξεως των ιατρών «[...] με την κατάληψη κενής θέσεως ανωτέρου βαθμού από αυτόν που έχουν, μετά από προκήρυξη της θέσεως και κρίση [...]» (παρ. 1), σε περίπτωση, όμως, που ο ιατρός δεν

καταλάβει ανώτερη θέση μετά τη συμπλήρωση και τρίτης θητείας δεν μπορεί να διεκδικήσει εκ νέου τη θέση του, η οποία προκηρύσσεται εντός δύο μηνών, ο δε ιατρός, εφόσον υπηρετούσε στον κλάδο των ιατρών Ε.Σ.Υ. (κατά τη δημοσίευση του νόμου 2071/1992), τίθεται στη διάθεση του Υπουργείου Υγείας και τοποθετείται με τον ίδιο βαθμό στην ίδια υγειονομική περιφέρεια σύμφωνα με τις ανάγκες της υπηρεσίας (παρ. 4). Στο άρθρο 73 ορίζεται ότι «Οι ιατροί πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης εργάζονται πέντε (5) ημέρες την εβδομάδα σε συνεχές πρωινό οκτάωρο ημερησίως» (παρ. 1). Στο άρθρο 77 παρ. 1 ορίζονται τα πειθαρχικά αδικήματα, μεταξύ των οποίων και η άσκηση ελεύθερου ή άλλου επαγγέλματος από ιατρούς πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης (περ. α), η δωροληψία και ιδίως η λήψη αμοιβής και η αποδοχή οποιασδήποτε άλλης περιουσιακής παροχής για την προσφορά οποιασδήποτε ιατρικής υπηρεσίας (περ. β), η συνεργασία με ιατρούς που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα ή με ιδιωτικές κλινικές (περ. γ), και η αδικαιολόγητη απουσία ή εγκατάλειψη θέσεως, για την οποία, μετά την δεύτερη υποτροπή, μπορεί να επιβληθεί η ποινή της οριστικής παύσεως [περ. ζ, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο [11 του ν. 3329/2005](#) (Α' 81)]. Περαιτέρω, στην παρ. 5 του ίδιου άρθρου 77, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [98 του ν. 4172/2013](#) (Α' 167), ορίζεται ότι για τα αδικήματα, μεταξύ άλλων, των ανωτέρω περιπτ. α' και β' της παραγρ. 1 του άρθρου αυτού, «[...] ο ιατρός τιμωρείται υποχρεωτικώς με ποινή οριστικής παύσης και σωρευτικά με ποινή προστίμου, από 5.000 μέχρι 30.000 ευρώ για την περίπτωση α' και το ποσό του ανταλλάγματος προσαυξημένο επί 50 φορές για την περίπτωση β'», στην δε παρ. 7 ότι «Η ποινή της οριστικής παύσης μπορεί να επιβληθεί για [...] τα αδικήματα της παρ. 1 περ. β', γ', δ' του νόμου αυτού, για τα αδικήματα της χρησιμοποίησης θέσης για εξυπηρέτηση ατομικών συμφερόντων ή τρίτων, της ατελούς ή μη έγκαιρης εκπλήρωσης των καθηκόντων τους [...]». Στη συνέχεια, με το άρθρο [11 του ν. 2889/2001](#) «Βελτίωση και εκσυγχρονισμός του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» (Α' 37) ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και ότι η λειτουργία ιδιωτικού ιατρείου εντός του νοσοκομείου ή του κέντρου υγείας και η απασχόλησή τους στον ιδιωτικό τομέα αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα που συνεπάγεται την άμεση αναστολή καθηκόντων και την παραπομπή του υπαιτίου με το ερώτημα της οριστικής παύσης [παρ. 1, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [36 του ν. 4272/2014](#) (Α' 145)], ότι, κατ' εξαίρεση, πανεπιστημιακοί ιατροί πλήρους απασχόλησης σε πανεπιστημιακές κλινικές, εργαστήρια ή μονάδες εντός νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις να διατηρούν ιδιωτικό ιατρείο [παρ. 2, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [30 παρ. 2 του ν. 4025/2011](#) (Α' 228)], ότι οι προσλαμβανόμενοι το πρώτον ως Επιμελητές Α, Β, Γ και ως Διευθυντές διορίζονται με πενταετή θητεία, στο τέλος της οποίας η θέση των τριών πρώτων βαθμών επαναπροκηρύσσεται και εφ' όσον καταληφθεί από τον ίδιο ιατρό αυτός διορίζεται ως μόνιμος, ενώ οι Διευθυντές μονιμοποιούνται μετά από θετική αξιολόγηση από το αρμόδιο συμβούλιο [παρ. 5, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [6 παρ. 1 του ν. 3204/2003](#) (Α' 296)]. Ακολούθως, με τις διατάξεις του άρθρου [4 του ν. 3754/2009](#) «Ρύθμιση όρων απασχόλησης των νοσοκομειακών ιατρών του ΕΣΥ [...]» (Α' 43), όπως προκύπτει και από την εισηγητική έκθεση του νόμου, καθιερώθηκε ένα νέο σύστημα (πολυδιευθυντικό) για την ένταξη και εξέλιξη των ιατρών στο σύστημα Ε.Σ.Υ., οι οργανικές θέσεις των οποίων μετονομάστηκαν σε θέσεις ειδικευμένων ιατρών και παρασχέθηκε σε κάθε άξιο επιστήμονα η δυνατότητα να εξαντλήσει την ιεραρχία των βαθμίδων από τον εισαγωγικό βαθμό του Επιμελητή Β' μέχρι τον βαθμό του Διευθυντή (περιπτ. Α-Γ), ήδη δε μέχρι τον βαθμό του Συντονιστή Διευθυντή [περίπτ. Δ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [55 παρ. 1 του ν. 3918/2011](#) (Α' 31)], καθορίσθηκαν λεπτομερώς τα όργανα και η διαδικασία αξιολόγησης της επιστημονικής επάρκειας των ιατρών από ειδικά συμβούλια αξιολόγησης (περιπτ. Δ και επόμ., όπως ισχύουν), προβλέφθηκε δε η δημιουργία θέσεως Συντονιστή Διευθυντή σε κάθε Τμήμα νοσοκομείου του Ε.Σ.Υ. στο οποίο υπηρετούν περισσότεροι Διευθυντές και καθορίσθηκαν οι προϋποθέσεις και η διαδικασία πληρώσεώς της (περίπτ. Ζ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [59 παρ. 3 του ν. 3918/2011](#)).

11. Επειδή, περαιτέρω, για την απόκτηση του πτυχίου ιατρικής των Τμημάτων Ιατρικής των ημεδαπών ΑΕΙ απαιτείται εξαετής φοίτηση (δώδεκα εξάμηνα) σύμφωνα με το άρθρο μόνο παρ. 1 του π.δ/τος 327/1985 (Α' 115), το οποίο εξακολουθεί να ισχύει μέχρι τη ρύθμιση του θέματος με τον Οργανισμό κάθε ιδρύματος [βλ. άρθρα 81 περ. 43 και 80 παρ. 22 περ. α του ν. 4009/2011 (Α' 195)]. Εξ άλλου, για την άσκηση του ιατρικού επαγγέλματος απαιτείται άδεια, η οποία χορηγείται, ήδη, από τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου, εφ' όσον ο αιτών είναι πτυχιούχος Ιατρικής Σχολής ημεδαπού Πανεπιστημίου [βλ. άρθρο 271 παρ. 2 περ. ιγ και 274 του ν. 4512/17.1.2018 (Α' 5), με το άρθρο 341 του οποίου καταργήθηκε ο προϊσχύσας α.ν. 1565/1939 (Α' 16), βλ. και τα άρθρα 113-117 του μεταγενεστέρου της καταθέσεως της κρινομένης προσφυγής ν. 4600/2019 (Α' 43), καθώς και την Γ5α/ΓΠ.ΟΙΚ. 24768/29.3.2019 υπουργική απόφαση (Β' 1373/2019)], ενώ οι πτυχιούχοι ξένων σχολών «ίνα τύχωσιν αδείας, δέον να έχωσιν υποστή επιτυχώς την υπό των κειμένων Νόμων προβλεπομένην δοκιμασίαν» [βλ. άρθρο 2 του ν.δ. 67/1968 (Α' 303) που αφορά την αναγνώριση αλλοδαπών πτυχίων ιατρικής κατόπιν εξετάσεως, βλ. ΣΕ 4719/2012]. Η άδεια ασκήσεως ιατρικού επαγγέλματος είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εγγραφή ιατρού σε Ιατρικό Σύλλογο [βλ. άρθρο 6 του β.δ. της 11.10 – 7.11.1957 (Α' 225), ως ίσχυε προ της καταργήσεώς του με τον ως άνω ν. 4512/2018, και ήδη άρθρο 293 παρ. 1 του νόμου αυτού], συνιστά δε, όπως ήδη εκτέθηκε, τυπικό προσόν για την πρόσληψη σε θέση του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. Τέλος, για την απόκτηση τίτλου ιατρικής ειδικότητας, η οποία κατά τα εκτεθέντα συνιστά επίσης τυπικό προσόν για την πρόσληψη σε θέση του κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ., απαιτείται άδεια χορηγούμενη από τον αρμόδιο Υπουργό μετά από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Ιατρικών Ειδικοτήτων [άρθρο 5 του ν.δ/τος 3366/1955 (Α' 258)], οι αρμοδιότητες του οποίου περιήλθαν ακολούθως στο Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας [άρθρα 110 παρ. 2 του π.δ/τος 544/1977 (Α' 178) και 3 παρ. 2 του ν. 1278/1982 (Α' 105), όπως ισχύει]. Για την απόκτηση της εν λόγω άδειας απαιτείται άδεια ασκήσεως ιατρικού επαγγέλματος, μετεκπαίδευση σε αναγνωρισμένη κλινική ή εργαστήριο, επιτυχής δοκιμασία ενώπιον εξεταστικής επιτροπής και βεβαίωση εκπληρώσεως υπηρεσίας υπαίθρου [άρθρο 8 παρ. 1 περιπτ. α-δ του ν.δ/τος 3366/1955, όπως η περιπτ. δ προστέθηκε με το άρθρο 22 παρ. 1 του ν. 4208/2013 (Α' 252)]. Τέλος, με το άρθρο 1 του π.δ/τος 415/1994 (Α' 236), όπως ισχύει, καθορίσθηκε ο αναγκαίος χρόνος ειδικεύσεως για την απόκτηση της ιατρικής ειδικότητας (βλ. ιδίως περιπτ. [...] 6. Αναισθησιολογία - 5 έτη, 7. Γαστρεντερολογία - 6 έτη, [...] 31. Πνευμονολογία – Φυματιολογία - 5 έτη).

12. Επειδή, εξ άλλου, μέχρι τη δημοσίευση του ν. 3833/2010 [Προστασία της εθνικής οικονομίας-Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης (Α' 40/15.3.2010), έναρξη ισχύος από 1.1.2010, σύμφωνα με το άρθρο 20 παρ. 1 του ίδιου νόμου], η μισθολογική εξέλιξη των ιατρών του Ε.Σ.Υ. είχε ως εξής: Με το άρθρο 30 του ν. 1397/1983 καθορίσθηκε ειδικό μισθολόγιο για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., αποτελούμενο από τον βασικό μισθό, κλιμακούμενο ανάλογα με τον βαθμό και τα χρόνια υπηρεσίας (0-3 χρόνια, 3-6 χρόνια και 6-9 χρόνια, Βοηθός: 35.000, 40.000 και 45.000 δρχ., Επιμελητής Β': 60.000, 65.000 και 70.000 δρχ., Επιμελητής Α': 75.000, 80.000 και 85.000 δρχ. και Διευθυντής: 95.000, 110.000 και 130.000 δρχ. αντιστοίχως, βλ. παρ. 1) καθώς και από διάφορες αποζημιώσεις, επιδόματα και προσαυξήσεις, όπως τα επιδόματα για δαπάνες βιβλιοθήκης και κίνησης λόγω των ειδικών συνθηκών του επαγγέλματος και για την ετοιμότητα κάλυψης έκτακτων αναγκών και η αποζημίωση λόγω συμμετοχής σε συνέδρια και εκπαιδευτικό έργο (παρ. 2). Προβλέφθηκε επίσης αυτόματη τιμαριθμική προσαρμογή των αμοιβών (παρ. 5) και προσαύξηση για κάθε πέντε χρόνια ασκήσεως της ιατρικής ειδικότητας [παρ. 6, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 37 παρ. 5 του ν. 1759/1988 (Α' 50)], ενώ με την παρ. 4 του ίδιου άρθρου 30 προβλέφθηκε για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. η κατάργηση όλων των άλλων επιδομάτων εκτός των οικογενειακών. Επιπλέον, με το άρθρο 29 του ίδιου νόμου, πριν την κατάργηση του άρθρου αυτού με το άρθρο 132 του ν. 2071/1992, προβλέφθηκε η χορήγηση στους γιατρούς του Ε.Σ.Υ.

αποζημιώσεως για υπερωριακή απασχόληση (ενεργού εφημερίας, εφημερίας ετοιμότητας κ.λπ.). Όπως εκτίθεται στην εισηγητική έκθεση [του ν. 1397/1983](#), ο θεσμός του ιατρού πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης του Ε.Σ.Υ. αποτελεί βασικό άξονα στήριξης του Ε.Σ.Υ., κύριο δε χαρακτηριστικό του είναι «η καθιέρωση ειδικού μισθολογίου που εξασφαλίζει στο γιατρό αποδοχές που ανταποκρίνονται στο έργο που προσφέρει, στις συνθήκες που ασκεί το έργο του, τις ευθύνες που του δημιουργεί η αποστολή του, στην πολύχρονη πανεπιστημιακή και μεταπανεπιστημιακή (ειδίκευση) εκπαίδευση και στη διαρκή εκπαίδευσή του για να μην αποκόβεται από τις προόδους και τις εξελίξεις της επιστήμης» (σελ. 8). Κατά την ίδια εισηγητική έκθεση (σελ. 29), η θέσπιση του ειδικού μισθολογίου υπαγορεύθηκε «από την ανάγκη να εξασφαλισθεί στο γιατρό του Ε.Σ.Υ. ένα εισόδημα που να τον απαλλάσσει από τις βιοποριστικές ανάγκες [...] (ώστε) να αφήνεται απερίσπαστος στην επιτέλεση του έργου του», ως κριτήρια δε για τη διαμόρφωση των συνολικών αποδοχών των ιατρών ελήφθησαν υπόψη «α) οι ειδικότερες συνθήκες άσκησης του ιατρικού έργου, β) οι ιδιαίτερες ευθύνες που δημιουργεί στο γιατρό η άσκηση του λειτουργήματός του και η σημασία του έργου του για το κοινωνικό σύνολο και το συγκεκριμένο άτομο που του εμπιστεύεται την υγεία του, την ίδια του τη ζωή, γ) η ανάγκη και υποχρέωση του γιατρού για διαρκή εκπαίδευση στην επιστήμη του, δ) η συνεχής ενημέρωση, συμπλήρωση και ανανέωση των γνώσεων του γιατρού πάνω στις εξελίξεις της ιατρικής επιστήμης αλλά και της ιατρικής τεχνολογίας και η ευθύνη του για την αξιοποίηση των επιτευγμάτων των εξελίξεων αυτών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου, ε) τα περισσότερα χρόνια σε σύγκριση με τις περισσότερες άλλες επιστήμες πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, στ) η πολύχρονη μεταπανεπιστημιακή μετεκπαίδευση για ειδίκευση και λήψη τίτλου ειδικότητας (κατά μέσο όρο πέντε (5) χρόνια σήμερα), ζ) ο περισσότερος συγκριτικά με άλλους κλάδους της δημόσιας διοίκησης, χρόνος εργασίας, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του Νόμου, αλλά κύρια η υποχρέωση του γιατρού να εργάζεται και πέραν από το κανονικό ωράριο εργασίας του και η υποχρεωτική εφημερία ετοιμότητας που αποτελεί ισχυρή δέσμευση της ιδιωτικής ζωής του γιατρού, η) οι πάγιες ανάγκες του γιατρού για απόκτηση επιστημονικών συγγραμμάτων και περιοδικών που είναι απαραίτητα για την ενημέρωσή του πάνω στη διεθνή και εσωτερική βιβλιογραφία που αφορά σε ιατρικά θέματα, θ) η δεοντολογική υποχρέωση του γιατρού να παρέχει τις υπηρεσίες του σε οποιονδήποτε έχει την ανάγκη του και κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, ι) η απαγόρευση του γιατρού ν' ασκεί οποιοδήποτε ιδιωτικό έργο και η αποκλειστική του απασχόληση στο εθνικό σύστημα, περιορισμός που δεν ισχύει για κανένα κλάδο».

Ακολουθώντας, με το [ν. 2606/1998](#) «Μισθολογικές ρυθμίσεις διπλωματικών υπαλλήλων [...], καθώς και των γιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας [...]» (Α' 89) θεσπίσθηκε από 1.1.1998 νέο μισθολόγιο για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. (βλ. άρθρο 21), προκειμένου, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση, οι αμοιβές, τα επιδόματα και οι αποζημιώσεις που λαμβάνουν αυτοί να αποκατασταθούν σε επίπεδα που ανταποκρίνονται στο ρόλο τους ως δημοσίων λειτουργών και στις ιδιόμορφες συνθήκες εργασίας τους. Ειδικότερα, στο Β' Κεφάλαιο του ανωτέρω νόμου, υπό τον τίτλο «Μισθολόγιο κλάδου γιατρών Εθνικού Συστήματος Υγείας», προβλέφθηκαν τα εξής: «Άρθρο 4. Βασικός μισθός. 1. Ο μηνιαίος βασικός μισθός όλων των βαθμών της ιεραρχίας του κλάδου των γιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) καθορίζεται με βάση το βασικό μισθό του βαθμού του Επιμελητή Β', με τους παρακάτω συντελεστές και στρογγυλοποιείται στην πλησιέστερη εκατοντάδα: α. Διευθυντής 1,40, β. Επιμελητής Α' 1,20, γ. Επιμελητής Β' 1,00, δ. Επιμελητής Γ' και ειδικευόμενος 0,70. 2. Για τη διαμόρφωση των βασικών μισθών της προηγούμενης παραγράφου, ο μηνιαίος βασικός μισθός του Επιμελητή Β' ορίζεται σε διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) δραχμές [αυξηθείς σε 260.000 δρχ. από 1.1.1999 με το άρθρο 15 παρ. 1 περ. ιγ' του [ν. 2702/1999](#) (Α' 70)]. [...] Άρθρο 5. Επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις. Πέρα από το βασικό μισθό του προηγούμενου άρθρου παρέχονται και τα εξής επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις: 1. Επίδομα χρόνου υπηρεσίας, κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παραγρ. 1 του άρθρου [8](#) και του άρθρου [17 του ν. 2470/1997](#), υπολογιζόμενου και του χρόνου απόκτησης ειδικότητας. 2. Επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, σύμφωνα με τις διατάξεις της

παραγράφου 3 του άρθρου [8 του ν. 2470/1997](#). 3. Επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης, απόδοσης και ειδικών συνθηκών άσκησης ιατρικού έργου οριζόμενο κατά βαθμό ως εξής: α. Διευθυντής: 170.000 δραχμές το μήνα, β. Επιμελητής Α΄: 150.000 δραχμές το μήνα, γ. Επιμελητής Β΄: 130.000 δραχμές το μήνα, δ. Επιμελητής Γ΄: 110.000 δραχμές το μήνα. 4. Πάγια μηνιαία αποζημίωση, για συμμετοχή σε σεμινάρια και ενημέρωση βιβλιοθήκης, οριζόμενη κατά βαθμό ως εξής: α. Διευθυντής: 110.000 δραχμές το μήνα, β. Επιμελητής Α΄: 95.000 δραχμές το μήνα, γ. Επιμελητής Β΄: 80.000 δραχμές το μήνα, δ. Επιμελητής Γ΄: 60.000 δραχμές το μήνα. 5. Οικογενειακή παροχή, στο ίδιο ύψος και με τις ίδιες προϋποθέσεις που χορηγείται στους μόνιμους υπαλλήλους του Δημοσίου. 6. Επιδόματα εορτών και άδειας, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο [9 του ν. 2470/1997](#). 7. Επίδομα θέσεως - ευθύνης στους Διευθυντές, για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντα του βαθμού τους, οριζόμενο στις ογδόντα χιλιάδες (80.000) δραχμές το μήνα. Στους Επιμελητές Α΄, που απονέμεται ο τίτλος του Αναπληρωτή Διευθυντή, καταβάλλεται επίδομα θέσεως-ευθύνης ίσο με τα σαράντα εκατοστά (40/100) του αντίστοιχου επιδόματος του Διευθυντή, για όσο χρονικό διάστημα φέρουν τον τίτλο αυτόν. Το ίδιο επίδομα και στο αυτό ύψος με τους Αναπληρωτές Διευθυντές καταβάλλεται και σε γιατρούς που υπηρετούν σε προσωποπαγείς θέσεις διευθυντών. Το επίδομα θέσεως - ευθύνης καταβάλλεται και στην περίπτωση απουσίας του δικαιούχου από τα καθήκοντά του, για οποιαδήποτε αιτία, αλλά όχι πέρα των δύο (2) μηνών συνολικά κατ' έτος...». Στη συνέχεια, με το άρθρο [55 παρ. 2 του ν. 3205/2003](#) «Μισθολογικές ρυθμίσεις λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου [...]» (Α΄ 297) [“Ενιαίο μισθολόγιο”] καταργήθηκαν, μεταξύ άλλων, τα ανωτέρω άρθρα [4 και 5 του ν. 2606/1998](#), οι ρυθμίσεις των οποίων επανελήφθησαν στα άρθρα 43 και 44 του νεότερου αυτού νόμου. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του τελευταίου αυτού νόμου, κρίθηκε επιβεβλημένη η αναδιάρθρωση και ο εξορθολογισμός της δομής των ειδικών μισθολογίων που ρυθμίζουν τις αποδοχές συγκεκριμένων κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, ειδικώς δε ως προς τις αποδοχές των ιατρών του Ε.Σ.Υ. διαπιστώθηκε η ανάγκη αναπροσαρμογής του πλαισίου των αμοιβών που είχε θεσπισθεί με το [ν. 2606/1998](#), με σκοπό τη βελτίωση των αποδοχών των νοσοκομειακών ιατρών και την αποτελεσματικότερη λειτουργία του Ε.Σ.Υ. Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Γ΄ του εν λόγω νόμου, με τίτλο «ΙΑΤΡΟΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΥΓΕΙΑΣ», ορίστηκαν τα εξής: «Άρθρο 43. Βασικός μισθός. 1. Ο μηνιαίος βασικός μισθός όλων των βαθμών της ιεραρχίας του κλάδου των ιατρών του [...] (Ε.Σ.Υ.) καθορίζεται με βάση το βασικό μισθό του βαθμού του Επιμελητή Β΄, ο οποίος πολλαπλασιάζεται με τους παρακάτω συντελεστές και στρογγυλοποιείται στην πλησιέστερη μονάδα ευρώ: α. Διευθυντής 1,40, β. Επιμελητής Α΄ 1,20, γ. Επιμελητής Β΄ 1,00, δ. Επιμελητής Γ΄ και ειδικευόμενος 0,70. 2. Για τη διαμόρφωση των βασικών μισθών της προηγούμενης παραγράφου, ο μηνιαίος βασικός μισθός του Επιμελητή Β΄ ορίζεται σε χίλια σαράντα δύο ευρώ (1.042 ευρώ). Άρθρο 44. Επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις. Α. Πέρα από το βασικό μισθό του προηγούμενου άρθρου παρέχονται και τα εξής επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις κατά μήνα: 1. Χρόνου υπηρεσίας, με ανάλογη εφαρμογή της παραγράφου Α. 1. του άρθρου 30 του νόμου αυτού. Ως υπηρεσία για τη χορήγηση του επιδόματος αυτού λαμβάνεται υπόψη εκείνη που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 15 του παρόντος νόμου, υπολογιζομένου και του χρόνου απόκτησης ειδικότητας. 2. Μεταπτυχιακών σπουδών, για τη χορήγηση του οποίου εφαρμόζονται οι διατάξεις της παραγράφου Α. 1. του άρθρου 8 του νόμου αυτού. 3. Νοσοκομειακής απασχόλησης, απόδοσης και ειδικών συνθηκών άσκησης ιατρικού έργου οριζόμενη κατά βαθμό, ως εξής: α. Διευθυντής 450 €, β. Επιμελητής Α΄ 389 €, γ. Επιμελητής Β΄ 327 €, δ. Επιμελητής Γ΄ και ειδικευόμενος 265 €. 4. Πάγια αποζημίωση για συμμετοχή σε σεμινάρια και ενημέρωση βιβλιοθήκης, οριζόμενη κατά βαθμό, ως εξής: α. Διευθυντής 339 €, β. Επιμελητής Α΄ 293 €, γ. Επιμελητής Β΄ 247 €, δ. Επιμελητής Γ΄ και ειδικευόμενος 185 €. 5. Οικογενειακή παροχή, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του παρόντος νόμου. 6. Θέσεως ευθύνης στους Διευθυντές, για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντα του βαθμού τους, οριζόμενο σε διακόσια τριάντα πέντε ευρώ (235 €). Στους Επιμελητές Α΄, που απονέμεται ο

τίτλος του Αναπληρωτή Διευθυντή, καταβάλλεται επίδομα θέσεως ευθύνης ίσο με τα σαράντα εκατοστά (40/100) του αντίστοιχου επιδόματος του Διευθυντή, για όσο χρονικό διάστημα φέρουν τον τίτλο αυτόν. Το ίδιο επίδομα και στο αυτό ύψος με τους Αναπληρωτές Διευθυντές καταβάλλεται και σε ιατρούς που υπηρετούν σε προσωποπαγείς θέσεις Διευθυντών. Το επίδομα θέσεως ευθύνης καταβάλλεται και στην περίπτωση απουσίας του δικαιούχου από τα καθήκοντά του, για οποιαδήποτε αιτία, αλλά όχι πέραν των δύο (2) μηνών συνολικά κατ' έτος.

B. 1. Εορτών και αδείας, χορηγούμενα σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του νόμου αυτού. 2. [...]». Στη συνέχεια, ο μηνιαίος βασικός μισθός του Επιμελητή Β' ιατρού του Ε.Σ.Υ. αναπροσαρμόστηκε από 1.1.2005 σε 1.080 ευρώ με το άρθρο 2 παρ. 1 περ. ιδ' του [v. 3336/2005](#) (Α' 96), από 1.1.2006 σε 1.112 ευρώ με το άρθρο 11 περ. ιδ' του [v. 3453/2006](#) (Α' 74), από 1.1.2007 σε 1.151 ευρώ με το άρθρο 1 παρ. 1 περ. ιδ' του [v. 3554/2007](#) (Α' 80) και από 1.1.2008 και 1.10.2008 σε 1.180 και 1.203 ευρώ αντίστοιχα με το άρθρο 5 περ. ιδ' του [v. 3670/2008](#) (Α' 117). Ακολούθως, με τον προαναφερθέντα [v. 3754/2009](#) ρυθμίστηκε, όπως προκύπτει από τη σχετική αιτιολογική έκθεση, σειρά σημαντικών ζητημάτων για τους νοσοκομειακούς ιατρούς με σκοπό την εξασφάλιση συνθηκών απασχόλησης και απολαβών «που ανταποκρίνονται στην επιστημοσύνη τους και την επαγγελματική τους αξιοπρέπεια», τονίζεται δε ότι οι θεσπιζόμενες μισθολογικές ενισχύσεις «αποτελούν τη βάση του νέου μισθολογίου των γιατρών, που θα ανταποκρίνεται στην ιδιαιτερότητα και τη σπουδαιότητα του λειτουργήματός τους». Ειδικότερα, στο άρθρο 6 του εν λόγω νόμου, με τίτλο «Μισθολόγιο», ορίστηκαν τα εξής: «1. Το άρθρο [43 του v. 3205/2003](#) ... αντικαθίσταται ως κάτωθι: “1. Οι μηνιαίοι βασικοί μισθοί όλων των βαθμών της ιεραρχίας του κλάδου των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) ορίζονται από 1ης Ιανουαρίου 2009, στα παρακάτω ποσά: α. Διευθυντής 2.054 €, β. Επιμελητής Α' 1.759 €, γ. Επιμελητής Β' 1.468 €, δ. Ειδικευόμενος 1.027 €. 2. [...]”. 2. Το εδάφιο δ' της παραγράφου 3 του άρθρου [44 του v. 3205/2003](#) αντικαθίσταται ως εξής: “δ. Ειδικευόμενος 355 €”». Εξ άλλου, με το άρθρο 55 παρ. 2 του μνημονευθέντος [v. 3918/2011](#) αντικαταστάθηκε εκ νέου το ανωτέρω άρθρο [43 του v. 3205/2003](#), εν όψει της θεσπίσεως με την παρ. 1 του ίδιου άρθρου του βαθμού του “Συντονιστή Διευθυντή”, και ορίστηκε ότι: «1. Οι μηνιαίοι βασικοί μισθοί όλων των βαθμών της ιεραρχίας του κλάδου των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) ορίζονται από 1ης Ιανουαρίου 2011, στα παρακάτω ποσά: α. Συντονιστής Διευθυντής 2.055 ευρώ. β. Διευθυντής 2.054 ευρώ. γ. Επιμελητής Α' 1.759 ευρώ. δ. Επιμελητής Β' 1.468 ευρώ. ε. Ειδικευόμενος 1.027 ευρώ» ενώ με το άρθρο [66 παρ. 33 του v. 3984/2011](#) (Α' 150) αντικαταστάθηκε το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης 6 της πρώτης παραγράφου του άρθρου [44 του v. 3205/2003](#) και προβλέφθηκε η χορήγηση επιδόματος «Θέσεως-Ευθύνης στους Συντονιστές Διευθυντές, για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντα του βαθμού τους, οριζόμενο σε διακόσια τριανταπέντε (235) ευρώ».

13. Επειδή, περαιτέρω, για την αποτελεσματικότερη λειτουργία των μονάδων του Ε.Σ.Υ. ο νόμος καθιέρωσε πρόγραμμα υποχρεωτικών εφημεριών των ιατρών του Ε.Σ.Υ. Ειδικότερα, με την μνημονευθείσα διάταξη του άρθρου [29 παρ. 2 του v. 1397/1983](#) ορίστηκε ότι οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. όλων των βαθμών, πέρα από το τακτικό ωράριο εργασίας, υποχρεούνται σε ενεργό εφημερία μέσα στο νοσοκομείο ή το κέντρο υγείας, καθώς και σε εφημερία ετοιμότητας, για την οποία καταβάλλεται αποζημίωση κατά τις διατάξεις περί υπερωριακής απασχόλησης. Ακολούθως, ο [v. 1892/1990](#) (Α' 101) στο άρθρο 54 με τίτλο «Διασφάλιση της ετοιμότητας της λειτουργίας του Ε.Σ.Υ.» όρισε, μεταξύ άλλων, το ύψος της μηνιαίας αποζημίωσης για την πραγματοποίηση εφημεριών ετοιμότητας των ιατρών του Ε.Σ.Υ. ανάλογα με τον βαθμό και τα χρόνια υπηρεσίας [παρ. 1, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [86 του v. 2071/1992](#)] και τον αριθμό των υποχρεωτικών εφημεριών ετοιμότητας για τους ιατρούς που λαμβάνουν την πάγια αποζημίωση εφημεριών ετοιμότητας σε «τέσσερις (4) ολοήμερες εφημερίες ετοιμότητας δεκαέξι (16) ωρών κάθε μιας» (παρ. 3). Με το ίδιο άρθρο ορίστηκε περαιτέρω ότι «[...] οι γιατροί, οι οποίοι λαμβάνουν την πάγια αποζημίωση εφημεριών ετοιμότητας, εφόσον κληθούν στο

νοσοκομείο ή κέντρο υγείας κατά το χρονικό διάστημα της ετοιμότητάς τους, δεν δικαιούνται πρόσθετης αποζημίωσης, υπό μορφή ενεργού εφημερίας, τροποποιημένης αναλόγως της παρ. 2 του άρθρου [29 του ν. 1397/1983](#)» (παρ. 7), με την δε παρ. 8 παρασχέθηκε εξουσιοδότηση για τον καθορισμό, με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, των υποχρεώσεων των ιατρών κατά τη διάρκεια της εφημερίας ετοιμότητας και των συνεπειών της μη τηρήσεως αυτών [βλ. συναφώς υπουργικές αποφάσεις Α2β/10241/27.3.1991 (Β΄ 229) για το έτος 1991, Δγ/οικ.1000/ 24.2.1992 (Β΄ 139) για το έτος 1992, ΔΥ1γ/1010/3.2.1993 (Β΄ 89) για το έτος 1993, ΔΥ13/α/70.000/28.12.1993 (Β΄ 64) για το έτος 1994, ΔΥ13α/330/18.1.1995 (Β΄ 93) για το έτος 1995, ΔΥ13α/31700/24.1.1996 (Β΄ 33, αναδημ. Β΄ 426) για το έτος 1996 και κ.υ.α. ΔΥ13α/ 4325/31.1.1997 (Β΄ 101) για το έτος 1997]. Περαιτέρω, με το άρθρο [88](#) παρ. 1 [του ν. 2071/1992](#), όπως η παρ. αυτή αντικαταστάθηκε τελικώς με το άρθρο [12](#) παρ. 4 [του ν. 3204/2003](#), ορίσθηκε ότι οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. όλων των βαθμών υποχρεούνται σε εφημερία ετοιμότητας ανάλογα με τις ανάγκες των τμημάτων, εργαστηρίων και ειδικών μονάδων στα οποία υπηρετούν, για την οποία καταβάλλεται αποζημίωση για υπερωριακή απασχόληση κατά τις κείμενες διατάξεις, και ότι οι σχετικές λεπτομέρειες θα καθορισθούν με υπουργική απόφαση (παρ. 2). Στη συνέχεια, με το άρθρο [7 του ν. 2606/1998](#) αρχικώς και ακολούθως με το άρθρο 45 του μνημονευθέντος [ν. 3205/2003](#) ρυθμίσθηκαν τα των εφημεριών των ιατρών του Ε.Σ.Υ. Ειδικότερα, με το άρθρο αυτό ορίσθηκε ότι η συμμετοχή όλων των ιατρών του Ε.Σ.Υ. στο πρόγραμμα εφημεριών είναι υποχρεωτική για όλους τους βαθμούς και βαθμίδες, σύμφωνα με τις εκάστοτε υπηρεσιακές ανάγκες (παρ. 1). Περαιτέρω, για την οργάνωση των εν λόγω εφημεριών, τα νοσοκομεία και τα κέντρα υγείας όλης της χώρας κατετάγησαν σε τρεις ζώνες Α, Β και Γ, ανάλογα με την έδρα τους [παρ. 2, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [34 του ν. 3896/2010](#) (Α΄ 207) και τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως], ορίσθηκε δε συναφώς ανώτατο όριο συμμετοχής των ιατρών σε εφημεριακή απασχόληση, ενεργό και ετοιμότητας, κατά νοσοκομείο για κάθε ζώνη (παρ. 3), η συνολική αμοιβή (ωρομίσθιο) για κάθε ενεργό εφημερία ανάλογα με το βαθμό και τις συνθήκες απασχόλησης (παρ. 4), η αμοιβή για κάθε εφημερία ετοιμότητας (παρ. 5), οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων στις εφημερίες ιατρών (παρ. 6) και η έννοια της «μικτής εφημερίας», αποτελούμενης από ενεργό εξάωρη εφημερία, μετά το πέρας του τακτικού ωραρίου, που συνεχίζεται με εφημερία ετοιμότητας μέχρι τη συμπλήρωση του δεκαεξαώρου (παρ. 7). Στο ίδιο άρθρο ορίσθηκε επίσης ότι το σύνολο των πρόσθετων αμοιβών και απολαβών των ιατρών, περιλαμβανομένων και των αποζημιώσεων από εφημερίες, δεν επιτρέπεται να υπερβεί κατά μήνα τις αποδοχές της οργανικής τους θέσεως, χωρίς συνυπολογισμό της οικογενειακής παροχής και των επιδομάτων εορτών και αδείας, και ότι το σύνολο των μηνιαίων αποδοχών της οργανικής θέσεως και των πρόσθετων αμοιβών δεν μπορεί να υπερβεί τις μηνιαίες αποδοχές Εφέτη με 19 χρόνια υπηρεσίας, χωρίς την οικογενειακή παροχή, όπως καθορίζονται στο άρθρο [57 του ν. 3691/2008](#) (Α΄ 166) [παρ. 9, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο [6](#) παρ. 1 [του ν. 3808/2009](#) (Α΄ 227)]. Περαιτέρω, με την παρ. 11 προβλέφθηκε η καταβολή μηνιαίας αποζημιώσεως στους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., αντιστοιχούσης σε ορισμένο αριθμό εφημεριών κατά μήνα ανάλογα με τον βαθμό και τη ζώνη [παρ. 11, όπως προστέθηκε με το άρθρο [4](#) παρ. 1 [του ν. 3868/2010](#) (Α΄ 129) και τροποποιήθηκε στη συνέχεια]. Τέλος, με τον μνημονευθέντα [ν. 3754/2009](#) ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι οι νοσοκομειακοί ιατροί του Ε.Σ.Υ., οι πανεπιστημιακοί ιατροί και οι ειδικευόμενοι πραγματοποιούν τις απαραίτητες εφημερίες για την ασφαλή λειτουργία των Νοσοκομείων και των Κέντρων Υγείας, το πρόγραμμα των οποίων (εφημεριών) καταρτίζεται κατά τις κείμενες διατάξεις και σχετική κλαδική σύμβαση (άρθρο 1), ότι το επίσημο ωράριο των νοσοκομειακών ιατρών είναι επτάωρο, συνεχές, πρωινό και πενθήμερο από Δευτέρα έως Παρασκευή και ότι μετά από κάθε ενεργό εφημερία παρέχεται στον ιατρό, σε εργάσιμη ημέρα, εικοσιτετράωρη ανάπαυση (άρθρο 2, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο [22](#) παρ. 3 [του ν. 4208/2013](#)). Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού, με τις προεκτεθείσες ρυθμίσεις του άρθρου 2 περί θεσπίσεως επτάωρου τακτικού πρωινού

ωραρίου των ιατρών του Ε.Σ.Υ. και χορηγήσεως ημερανάπαυσης μετά από κάθε ενεργό εφημερία «κατοχυρώνονται [...] ικανά αντισταθμιστικά οφέλη για την ανάπαυση των γιατρών, στο μέτρο που υπερβαίνουν τα ανώτατα επιτρεπτά όρια εργασίας για τις ανάγκες εκτέλεσης του προγράμματος των εφημεριών. Με τη βελτίωση των όρων εργασίας των γιατρών και την εξασφάλιση χρόνου ανάπαυσής τους, βελτιστοποιούνται και η προοπτική παροχής αποδοτικότερων υπηρεσιών υγείας, επ' ωφελεία του ΕΣΥ και του κοινωνικού συνόλου».

14. Επειδή, τέλος, με το άρθρο 9 του προαναφερθέντος [v. 2889/2001](#) και την κ.υ.α. Υ4α/ΓΠ οικ. 40620/6.12.2001 (Β' 1643) είχε επιτραπεί από 1.1.2002 στα νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ., μετά το τακτικό ωράριο, η λειτουργία απογευματινών ιατρείων και η διενέργεια διαγνωστικών και θεραπευτικών πράξεων. Το ανωτέρω άρθρο 9, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του μνημονευθέντος [v. 3868/2010](#), ορίζει μεταξύ άλλων ότι καθιερώνεται η ολοήμερη λειτουργία των νοσοκομείων που ανήκουν στο Ε.Σ.Υ. με την επέκταση των εξωτερικών ιατρείων και τη διενέργεια διαγνωστικών, θεραπευτικών και επεμβατικών πράξεων πέραν του τακτικού ωραρίου (παρ. 1), ότι το ιατρικό, νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό των μονάδων του Ε.Σ.Υ. «μπορεί» να προσφέρει τις υπηρεσίες του πέραν του τακτικού ωραρίου υπό ορισμένες προϋποθέσεις (παρ. 2), ότι η δαπάνη για την ιατρική επίσκεψη και τις διαγνωστικές κ.λπ. πράξεις, που πραγματοποιούνται πέραν του τακτικού ωραρίου, βαρύνει κατά περίπτωση τον ασφαλιστικό φορέα του ασθενούς, την ασφαλιστική του εταιρία ή τον ίδιο τον ασθενή (παρ. 5 ως ήδη ισχύει μετά την τροποποίησή της με το άρθρο [66](#) παρ. 5 [του v. 3984/2011](#)), και ότι τα έσοδα από την πέραν του τακτικού ωραρίου λειτουργία κατατίθενται στο ταμείο του νοσοκομείου και διατίθενται κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των αναγκών του νοσηλευτικού ιδρύματος (παρ. 7) [βλ. και εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου [9](#) παρ. 6 [του v. 2889/2001](#), όπως ισχύει, κ.υ.α. Υ4α/147881/25.11.2010 (Β' 1851), με την οποία ρυθμίζονται λεπτομερώς τα παραπάνω θέματα].

15. Επειδή, από τις προπαρατεθείσες διατάξεις που αναφέρονται στην υπηρεσιακή εξέλιξη των ιατρών του Ε.Σ.Υ. (σκέψη 10), σε αντιπαραβολή προς τις αντίστοιχες διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα, συνάγεται ότι οι μόνιμοι ιατροί του Ε.Σ.Υ. τελούν υπό ιδιαίτερο υπηρεσιακό καθεστώς εν σχέσει προς τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους. Ειδικότερα, οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. εισέρχονται στη δημόσια υπηρεσία όχι μόνο στον εισαγωγικό βαθμό του κλάδου τους, όπως προβλέπεται, κατ' αρχήν, για τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους [βλ. Υ.Κ., [v. 2683/1999](#) (Α' 19) άρθρο 79, [v. 3528/2007](#) (Α' 26) άρθρο 80, βλ. και άρθρο [6 v. 4024/2011](#) (Α' 226) (Ενιαίο μισθολόγιο-βαθμολόγιο)], αλλά και σε βαθμό ανώτερο αυτού, ακόμη και απευθείας στο βαθμό του Διευθυντή του Ε.Σ.Υ., ανάλογα με τα τυπικά και ουσιαστικά τους προσόντα, μετά από προκήρυξη της οικείας θέσης και απόφαση των αρμοδίων συμβουλίων. Τα ανώτατα όρια ηλικίας διορισμού τους (45ο έτος για Επιμελητή Β', 50ό για Επιμελητή Α' και 55ο για Διευθυντή σύμφωνα με το άρθρο [26 v. 1397/1983](#), όπως είχε αρχικά, τα οποία αυξήθηκαν στο 50ό, 55ο και 60ό έτος, αντιστοίχως, με το άρθρο 65 παρ. 1 εδ. δ' [του v. 2071/1992](#), ως αυτά ίσχυαν προτού καταργηθούν πλήρως με το άρθρο τέταρτο του προαναφερθέντος [v. 4528/2018](#)) ορίζονταν πολύ μεγαλύτερα από αυτά των δημοσίων υπαλλήλων (35ο και 30ό για τις κατηγορίες ΠΕ, ΤΕ και ΔΕ, ΥΕ αντιστοίχως, άρθρο [6 v. 2683/1999](#), άλλως ήδη κατ' άρθρο [6](#) παρ. 2 [v. 3528/2007](#)), κατά δε την πρώτη εφαρμογή [του v. 1397/1983](#) ορίσθηκε ότι σε κάθε νοσοκομείο αρκούσε για όλες τις θέσεις οι υποψήφιοι να μην έχουν υπερβεί το 63ο έτος της ηλικίας (άρθρο [26](#) παρ. 3 [του v. 1397/1983](#), πριν καταργηθεί με το άρθρο [132 v. 2071/1992](#)). Περαιτέρω, για τον διορισμό τους στο Ε.Σ.Υ. λαμβάνεται υπόψιν όλη η προηγούμενη ιατρική υπηρεσία τους, ποσοτική και ποιοτική, σε νοσοκομεία, δημόσια ή ιδιωτικά, σε ασφαλιστικούς οργανισμούς, ελεύθερο επάγγελμα κ.λπ., η δε εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την προϋπηρεσία αυτή και το ιατρικό και επιστημονικό έργο που παρήγαγαν κατά τη διάρκειά της, αξιολογούνται κατά την κρίση και την επιλογή τους για την κατάληψη της θέσεως για την

οποία είναι υποψήφιοι [βλ. αποφάσεις Υπουργού Υγείας Πρόνοιας 17653/1984 (Β' 849) και 13α/οικ. 39832/1997 (Β' 1088)]. Τέλος, για την βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη λαμβάνεται υπόψιν ο χρόνος υπηρεσίας τους στο Ε.Σ.Υ. και ο βαθμός της θέσης τον οποίο κατέχουν. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι οι μόνιμοι γιατροί του Ε.Σ.Υ. τελούν υπό ειδικές συνθήκες από άποψη εισόδου και εξελίξεως στη δημόσια υπηρεσία σε σχέση προς τους λοιπούς δημοσίους υπαλλήλους, αφού εισέρχονται σ' αυτήν σε μεγαλύτερη ηλικία (ενόψει της απαιτήσεως του νομοθέτη για μακρό χρόνο ειδικότητας ανάλογα με την υπό κατάληψη εκάστοτε θέση), αξιολογείται δε κατά τον διορισμό τους, από τα αρμόδια όργανα επιλογής, όλη η μέχρι τότε ιατρική προϋπηρεσία τους, ανεξαρτήτως αν έχει προσφερθεί σε δημόσια ή ιδιωτικά νοσοκομεία, στα οποία είναι δυνατόν να έχουν διανύσει μεγάλο μέρος ή και το σύνολο της ιατρικής προϋπηρεσίας τους (ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [1292/2003](#), βλ. και [4519/2011](#)). Περαιτέρω, από τις παρατεθείσες διατάξεις που αφορούν στη μισθολογική εξέλιξη των ιατρών του Ε.Σ.Υ. (σκ. 12, βλ. και σκ. 13-14), προκύπτει ότι ο νομοθέτης επεφύλαξε διαχρονικώς στους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση, με αποδοχές προβλεπόμενες ειδικώς στο νόμο και ύψους αναλόγου προς την σημασία του λειτουργήματός τους, κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών ασκήσεως του εν λόγω λειτουργήματος, των ιδιαίτερων απαιτήσεων του ιατρικού επαγγέλματος, όσον αφορά το χρόνο απασχολήσεως, την ένταση και την ποιότητα της εργασίας, των ιδιαιτέρων ευθυνών που απορρέουν από την άσκησή του, του καθεστώτος πλήρους και αποκλειστικής απασχολήσεως υπό το οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες τους, του μεγαλύτερου χρόνου γενικής εκπαίδευσής εν σχέσει με άλλους επιστήμονες, της πολυετούς μεταπανεπιστημιακής μετεκπαιδεύσεώς τους για ειδίκευση αλλά και της ανάγκης για διαρκή εκπαίδευση στην επιστήμη τους (βλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [78/2003](#), [3115/2002](#), [3901](#), [2215/2001](#), [2440/2000](#), [2/1998](#), [5624/1996](#), [3613](#), [3582/1996](#) επταμ., βλ. επίσης ΣτΕ [2398/2013](#), [1594/2009](#) κ.ά.). Η ευνοϊκή αυτή μεταχείριση δεν ταυτίζεται με εκείνη των άμεσων πολιτειακών οργάνων του Κράτους, η οποία θεμελιώνεται στο άρθρο [26 του Συντάγματος](#) και, ειδικότερα, όσον αφορά τους δικαστικούς λειτουργούς, κατοχυρώνεται και ρητώς στο άρθρο 88 παρ. 2 αυτού, το οποίο επιτάσσει ευθέως την χορήγηση σ' αυτούς, με ειδικό νόμο, αποδοχών αναλόγων προς το λειτούργημά τους. Η αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των ιατρών του Ε.Σ.Υ. απορρέει εμμέσως από την κατά [το Σύνταγμα](#) (άρθρο 21 παρ. 3) υποχρέωση του Κράτους για την παροχή υπηρεσιών υγείας υψηλού επιπέδου προς όλους τους πολίτες, την οποία υλοποιούν κατ' εξοχήν οι ιατροί του Ε.Σ.Υ., και εγγυάται τη διαμόρφωση του ύψους των αποδοχών τους με κριτήρια συναπτόμενα όχι μόνο προς τον βαθμό και τα καθήκοντα της θέσεώς τους, αλλά και προς τις ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως και την επικινδυνότητα του επαγγέλματός τους (κίνδυνοι εκθέσεως σε μολυσματικούς παράγοντες κλπ), ώστε οι αποδοχές τους να είναι επαρκείς για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάλογες της σημασίας της αποστολής τους, συγχρόνως δε για να αποτρέπεται η εξωϋπηρεσιακή τους απασχόληση, και δη σε τομείς της ιδιωτικής οικονομίας που ιδιαιτέρως εξυπηρετούνται από την ιατρική τους ιδιότητα (προμήθειες υλικών, χορήγηση σκευασμάτων, συνεργασία με ιδιώτες παρόχους υπηρεσιών υγείας κλπ), καθώς και οι συνδεδόμενοι με την άσκηση των καθηκόντων τους αυξημένοι κίνδυνοι διαφθοράς (βλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., πρβλ. ΣτΕ [2192-94/2014](#) Ολομ., βλ. και αιτιολογική έκθεση [του ν. 1397/1983](#) σελ. 8). Η υποχρέωση τηρήσεως από τον κοινό νομοθέτη της εν λόγω αρχής αποτελεί μία πρόσθετη θεσμική εγγύηση που εξασφαλίζει την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής του Ε.Σ.Υ. μέσω της ενισχύσεως του ηθικού του ιατρικού προσωπικού του, αλλά και δικαίωμα των ιατρών, λόγω των απαγορεύσεων και περιορισμών, στους οποίους υπόκεινται και της επικινδυνότητας των καθηκόντων τους. Και ναι μεν στο πλαίσιο της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής και κατ' εκτίμηση των εκάστοτε κρατουσών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών ο κοινός νομοθέτης δύναται, κατ' αρχήν, να προβαίνει σε αναμόρφωση του μισθολογίου των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, εισάγοντας νέες ρυθμίσεις, η συνταγματικότητα των οποίων υπόκειται σε οριακό μόνον δικαστικό έλεγχο (βλ. ΣτΕ [267-](#)

[68/2021](#), [852/2019](#),

πρβλ.

ΣτΕ [734/2016](#) Ολομ., [3372/2015](#) Ολομ., [1031/2015](#), [4741](#), [3404](#), [3177](#), 2192-2196/2014 Ολομ., [668/2012](#) Ολομ. κ.ά.), δεδομένου μάλιστα ότι από καμμία αυξημένης τυπικής ισχύος διάταξη ή αρχή δεν κατοχυρώνεται δικαίωμα σε αποδοχές συγκεκριμένου ύψους (ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [3177/2014](#) Ολομ. σκ. 8, [2192/2014](#) σκ. 12, απόφαση Ε.Δ.Δ.Α. της 7.5.2013, Κουφάκη και ΑΔΕΔΥ κατά Ελλάδος σκ. 33 κ.ά.), όμως ο επαναπροσδιορισμός του μισθολογικού καθεστώτος των εν λόγω δημοσίων λειτουργών με τέτοιο τρόπο, που να επιφέρει ανατροπή του έως τότε ισχύοντος μισθολογικού καθεστώτος, δεν μπορεί να γίνει χωρίς να έχει προηγουμένως εκτιμηθεί το δημοσιονομικό όφελος, σε σχέση με τις επιπτώσεις, που ο επαναπροσδιορισμός αυτός μπορεί να έχει στην λειτουργία του Ε.Σ.Υ., καθώς και αν ο συγκεκριμένος επαναπροσδιορισμός (καθό μέρος επιφέρει ανατροπή του έως τότε ισχύοντος μισθολογικού καθεστώτος) είναι αναγκαίος ή θα μπορούσε να αναπληρωθεί με άλλα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, με μικρότερο κόστος για το ιατρικό προσωπικό του Ε.Σ.Υ. Η υποχρέωση αυτή, η οποία ισχύει, κατ' αρχήν, για κάθε σημαντική διαφοροποίηση αποδοχών, η οποία στρέφεται κατά συγκεκριμένης κατηγορίας υπαλλήλων ή λειτουργών του Δημοσίου, καθίσταται εντονότερη στην περίπτωση των ιατρών του Ε.Σ.Υ., υπέρ των οποίων ο νομοθέτης, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, υποχρεούται κατά τον προσδιορισμό του ύψους των αποδοχών τους να λαμβάνει υπόψιν, εκτός από τα συνήθη κριτήρια, και τις ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως και την επικινδυνότητα του λειτουργήματός τους, καθώς και την κατ' αρχήν αποκλειστική αφιέρωση στο λειτούργημα αυτό, ώστε οι αποδοχές τους να είναι επαρκείς για αξιοπρεπή διαβίωση και ανάλογες της σημασίας της αποστολής τους. Στο αρμόδιο δε δικαστήριο επιφυλάσσεται ο έλεγχος της συνταγματικότητας των σχετικών διατάξεων από την άποψη της λήψεως υπόψιν από τον νομοθέτη, στην συγκεκριμένη περίπτωση, των ως άνω νομίμων κριτηρίων και όχι άλλων προδήλως απροσφόρων, έλεγχος πάντως που, ως ήδη εξετέθη ανωτέρω, είναι οριακός (πρβλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., 2192-2194/2014 Ολομ., πρβλ. ΣτΕ [3443/1998](#) Ολομ., [119](#), [545/2001](#), [1333/2000](#)).

16. Επειδή, οι ιατροί του Ε.Σ.Υ., από το έτος 2010 και μέχρι την αναδρομική από 1.8.2012 μείωση των αποδοχών τους που επήλθε με τις διατάξεις της περιπτ. 27 της υποπαραγρ. Γ1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου του [v. 4093/2012](#) [«Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του [v. 4046/2012](#) και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016» (Α' 222/12.11.2012)], υπέστησαν, διαδοχικώς, τις ακόλουθες μειώσεις στις αποδοχές τους: Με το [v. 3833/2010](#) επήλθε μείωση, από 1.1.2010, κατά 12% των πάσης φύσεως επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά των δημοσίων υπαλλήλων καθώς και των επιδομάτων εορτών και αδείας κατά 30% (άρθρο 1 παρ. 2), εξαιρουμένων, μεταξύ άλλων, των επιδομάτων μεταπτυχιακών σπουδών, εφημεριών, χρόνου υπηρεσίας και της οικογενειακής παροχής. Εν συνεχεία, με το [v. 3845/2010](#) [«Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (ΜΝΗΜΟΝΙΟ Ι) (Α' 65/6.5.2010)], προβλέφθηκε η περαιτέρω μείωση κατά 8% των πάσης φύσεως επιδομάτων, αποζημιώσεων και αμοιβών γενικά των δημοσίων υπαλλήλων, ενώ αποσυνδέθηκε το ύψος των επιδομάτων εορτών και αδείας από τον βασικό μισθό και καθορίστηκε για κάθε επίδομα ένα πάγιο εκ των προτέρων καθορισμένο ποσό, ήτοι το επίδομα Χριστουγέννων στο ποσό των 500 ευρώ και καθένα από τα επιδόματα Πάσχα και αδείας στο ποσό των 250 ευρώ, προβλέφθηκε δε, περαιτέρω, ότι τα επιδόματα αυτά εορτών και αδείας θα καταβάλλονταν, εφόσον οι συνολικές μηνιαίες αποδοχές, συμπεριλαμβανομένων και των εν λόγω επιδομάτων, δεν υπερέβαιναν κατά μήνα (υπολογιζόμενες σε δωδεκάμηνη βάση) το ποσό των 3.000 ευρώ (άρθρο τρίτο παρ. 1 και 6). Ακολούθησε ο [v. 3986/2011](#) [«Επείγοντα μέτρα εφαρμογής Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (Α' 152/1.7.2011)], με το άρθρο 38 παρ. 5 του οποίου ανεστάλησαν από 1.7.2011 οι διατάξεις του

άρθρου [5 του ν. 3205/2003](#) περί του χρόνου μισθολογικής εξελίξεως των υπαλλήλων του Δημοσίου, οι διατάξεις δε του ανωτέρω άρθρου διατηρήθηκαν σε ισχύ με την παρ. 2 του άρθρου [27 του ν. 4024/2011](#), στην οποία προστέθηκαν οι λέξεις «και μέχρι την τροποποίηση των διατάξεων του Β΄ Μέρους [του ν. 3205/2003](#) με τις οποίες επέρχονται μειώσεις στα ειδικά μισθολόγια» με το εδάφιο β΄ της περιπτώσεως 38 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου [του ν. 4093/2012](#). Περαιτέρω, με το άρθρο 55 παρ. 23 περίπτ. δ΄ [του ν. 4002/2011](#) [«Τροποποίηση της συνταξιοδοτικής νομοθεσίας του Δημοσίου – Ρυθμίσεις για την ανάπτυξη και τη δημοσιονομική εξυγίανση – κ.λπ.» (Α΄ 180/22.8.2011)] μειώθηκε αναδρομικά από 1.7.2011 εκ νέου κατά ποσοστό 20% το προβλεπόμενο από την παρ. Α.3 του άρθρου [44 του ν. 3205/2003](#) επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης, απόδοσης και ειδικών συνθηκών άσκησης ιατρικού έργου, όπως είχε ήδη διαμορφωθεί. Εξ άλλου, με το άρθρο 6 παρ. 9 του μνημονευθέντος [ν. 4052/2012](#) μειώθηκε, από 1.1.2012, ο συντελεστής βάσει του οποίου υπολογίζεται το ωρομίσθιο των εφημεριών από 0,0059 σε 0,0052 επί του βασικού μισθού, ενώ με την ίδια διάταξη μειώθηκε, από 1.1.2012, και το μηνιαίο ποσό που καταβάλλεται ως αποζημίωση εφημεριών στους Διευθυντές που υπηρετούν σε Νοσοκομεία της Α΄ Ζώνης από 55% σε 49% του εκάστοτε ισχύοντος βασικού μισθού του Διευθυντή Ε.Σ.Υ., στρογγυλοποιούμενο στην πλησιέστερη μονάδα ευρώ. Παραλλήλως, οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. υπεβλήθησαν και στο σύνολο των γενικής φύσεως οικονομικών και φορολογικών μέτρων που ελήφθησαν για την αντιμετώπιση του δημοσιονομικού προβλήματος της χώρας, τέτοια δε μέτρα ήσαν, μεταξύ άλλων, η σταδιακή μείωση του αφορολόγητου ορίου, ο περιορισμός των κλιμακίων και η αύξηση των συντελεστών φορολογίας εισοδήματος [άρθρο [27 του ν. 3986/2011](#), άρθρα 1 επ. [του ν. 3842/2010](#) (Α΄ 58), άρθρο [38 του ν. 4024/2011](#) κ.ά.], η επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης (άρθρο [29 του ν. 3986/2011](#)), η διαδοχική αύξηση των συντελεστών του φόρου προστιθέμενης αξίας, η υπαγωγή στους αυξημένους συντελεστές αγαθών και υπηρεσιών που υπάγονταν σε κατώτερη κλίμακα και η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης (άρθρα 12 επ. [του ν. 3833/2010](#), 34 [του ν. 3986/2011](#) κ.ά.), η εξίσωση του φόρου πετρελαίου θέρμανσης και κίνησης (άρθρο [36 του ν. 3986/2011](#)), καθώς και η σταδιακή αύξηση των αντικειμενικών αξιών των ακινήτων και η επιβολή του ειδικού φόρου ηλεκτροδοτούμενων χώρων [άρθρα [33 του ν. 3986/2011](#), 53 [του ν. 4021/2011](#) (Α΄ 218) κ.ά.]. Περαιτέρω, με το [ν. 4093/2012](#) και δη με τις διατάξεις των περιπτώσεων 13-36 της υποπαραγράφου Γ.1 (με τίτλο «ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ»), της παραγράφου Γ (με τίτλο «ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»), του άρθρου πρώτου του ανωτέρω νόμου, επήλθαν μειώσεις σε όλα τα χαρακτηρισθέντα από τον νομοθέτη ως «ειδικά μισθολόγια», με βάση τα οποία αμείβονται διάφορες κατηγορίες λειτουργών και υπαλλήλων. Ειδικότερα, με την περίπτωση 1 της ανωτέρω υποπαραγράφου (Γ1) καταργήθηκαν, από 1.1.2013, τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας, ενώ με την περίπτωση 27 τροποποιήθηκε το άρθρο [43 του ν. 3205/2003](#) και επήλθαν περαιτέρω μειώσεις στις αποδοχές των ιατρών του Ε.Σ.Υ. από 1.8.2012, με τη μείωση του μηνιαίου βασικού μισθού όλων των βαθμών της ιεραρχίας του κλάδου (περίπτ. 27.α.), τη μείωση των προβλεπομένων στις παραγράφους 3, 4 και 6 του άρθρου [44 του ν. 3205/2003](#) επιδομάτων και αποζημιώσεων (επίδοματος νοσοκομειακής απασχόλησης, απόδοσης και ειδικών συνθηκών άσκησης ιατρικού έργου, παγίας αποζημιώσεως για συμμετοχή σε σεμινάρια και ενημέρωση βιβλιοθήκης και επίδοματος θέσεως ευθύνης, αντίστοιχα) (περίπτ. 27.β. και 27.γ.), τη μείωση του συντελεστή βάσει του οποίου υπολογίζεται το ωρομίσθιο των εφημεριών, τη μείωση της προσαύξησης ενεργού εφημερίας που καταβάλλεται στους Διευθυντές του Ε.Σ.Υ. και τον καθορισμό προσαύξησης ενεργού εφημερίας 30 ευρώ αδιακρίτως για όλους τους βαθμούς της ιεραρχίας (περίπτ. 27.δ.), τη μείωση της αποζημιώσεως εφημεριών που καταβάλλεται στους Συντονιστές Διευθυντές των Νοσοκομείων της Α΄ Ζώνης και στους Διευθυντές των πανεπιστημιακών κλινικών εργαστηρίων και μονάδων (περίπτ. 27.ε.) και, τέλος, την, συνεπεία των ανωτέρω ρυθμίσεων, μείωση της αμοιβής της μικτής εφημερίας (περ. 27.στ.). Έτσι, οι μηνιαίοι βασικοί

μισθοί όλων των βαθμών της ιεραρχίας του κλάδου των ιατρών του Εθνικού Συστήματος Υγείας διαμορφώθηκαν στα παρακάτω ποσά: α. Συντονιστής Διευθυντής 1.665 € β. Διευθυντής 1.580 € γ. Επιμελητής Α΄ 1.513 € δ. Επιμελητής Β΄ 1.321 € ε. Ειδικευόμενος 1.007 €. Το επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης, απόδοσης και ειδικών συνθηκών άσκησης ιατρικού έργου ορίστηκε κατά βαθμό, ως εξής: α. Συντονιστής Διευθυντής, Διευθυντής 238 € β. Επιμελητής Α΄ 205 € γ. Επιμελητής Β΄ 174 € δ. Ειδικευόμενος 190 €. Η πάγια αποζημίωση για συμμετοχή σε σεμινάρια και ενημέρωση βιβλιοθήκης ορίστηκε κατά βαθμό, ως εξής: α. Συντονιστής Διευθυντής, Διευθυντής 225 € β. Επιμελητής Α΄ 195 € γ. Επιμελητής Β΄ 164 € δ. Ειδικευόμενος 123 €. Το δε επίδομα Θέσης – Ευθύνης στους Συντονιστές Διευθυντές και σε όσους Διευθυντές ασκούν χρέη Συντονιστή, για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντα των βαθμών τους, ορίστηκε σε εκατόν πενήντα έξι (156) ευρώ. Ως προς δε τις αμοιβές τις σχετιζόμενες με τις εφημερίες (οι ώρες των οποίων -όσον αφορά στις ενεργές εφημερίες- αυξήθηκαν κατά μία, ήτοι αντί για δεκαεξάωρο δεκαεπτάωρο), οι αλλαγές που επήλθαν, ειδικότερα, ήταν οι κάτωθι: α) Το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της περίπτωσης δ΄ της παρ. 4 του άρθρου [45 του ν. 3205/2003](#) αντικαταστάθηκαν, από 1.8.2012, ως εξής: «Τα ανωτέρω προκύπτοντα συνολικά ποσά αμοιβής δεκαεπτάωρης ή εικοσιτετράωρης ενεργού εφημερίας, κατά περίπτωση, προσαυξάνονται κατά τριάντα ευρώ (30 €). Το ωρομίσθιο των εφημεριών υπολογίζεται με συντελεστή 0,0042 επί του βασικού μισθού που κατέχει ο δικαιούχος.» β) Το πρώτο εδάφιο της περίπτωσης ε΄ της παρ. 4 του άρθρου [45 του ν. 3205/2003](#) αντικαταστάθηκε από 1.8.2012 ως εξής: «ε. Στους ιατρούς που υπηρετούν με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή σε Νοσοκομεία της Α΄ Ζώνης και στους Διευθυντές των πανεπιστημιακών κλινικών εργαστηρίων και μονάδων, ως αποζημίωση εφημεριών καταβάλλεται μηνιαίο ποσό, ίσο με το τριάντα τοις εκατό (30%) του εκάστοτε ισχύοντος βασικού μισθού του Συντονιστή Διευθυντή Ε.Σ.Υ., στρογγυλοποιούμενο στην πλησιέστερη μονάδα ευρώ.» γ) Το πρώτο και δεύτερο εδάφιο της παρ. 7 του άρθρου [45 του ν. 3205/2003](#) αντικαταστάθηκαν από 1.8.2012 ως εξής: «Οι ιατροί και οδοντίατροι των νοσοκομείων και των κέντρων υγείας του Ε.Σ.Υ., όπως αναφέρονται στο άρθρο 43 του παρόντος, συμμετέχουν σε μικτή εφημερία, αποτελούμενη από ενεργό δωρη εφημερία, μετά το πέρας του τακτικού ωραρίου, που συνεχίζεται με εφημερία ετοιμότητας μέχρι τη συμπλήρωση του 17ώρου. Η αμοιβή της εφημερίας αυτής καθορίζεται συνολικά σε εβδομήντα εκατοστά (70/100) της αντίστοιχης συνολικής αμοιβής της 17ωρης ενεργού εφημερίας.»

17. Επειδή, οι προπαρατεθείσες διατάξεις [του ν. 4093/2012](#), με τις οποίες θεσπίσθηκαν οι ως άνω περιγραφείσες μειώσεις των αποδοχών των ιατρών του Ε.Σ.Υ., κρίθηκαν, αρχικώς με την απόφαση 7412/2015 της Ολομελείας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως αντικείμενες στα άρθρα 4 παρ. 5 και 25 [του Συντάγματος](#) και στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ και, εν συνεχεία, με την απόφαση 431/2018 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως αντικείμενες και στο άρθρο 21 παρ. 3 [του Συντάγματος](#) και την, εμμέσως απορρέουσα από αυτό, αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισης των ιατρών του Ε.Σ.Υ., καθώς και στην συνταγματική αρχή της ισότητας υπό την δεύτερη όψη της, δηλαδή της υποχρεώσεως του νομοθέτη να μεταχειρίζεται κατά διαφορετικό τρόπο τις άνισες καταστάσεις. Ειδικότερα, με την ως άνω απόφαση 431/2018 κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι από καμμία από τις προπαρασκευαστικές εργασίες [του ν. 4093/2012](#) δεν προέκυπτε ότι κατά τον προσδιορισμό του ύψους των περικοπών στο μισθολόγιο των ιατρών του Ε.Σ.Υ. ελήφθησαν υπόψιν, πέραν του καθαρώς αριθμητικού και, ως εκ τούτου, προδήλως απροσφόρου κριτηρίου, της επιτεύξεως δηλαδή συγκεκριμένης μεσοσταθμικής μειώσεως του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου, όλα εκείνα τα στοιχεία, τα οποία υπαγόρευαν την θέσπιση ιδιαίτερου μισθολογίου για την εν λόγω κατηγορία δημοσίων λειτουργών. Ορίστηκε δε, περαιτέρω, με την ως άνω απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατ' άρθρο 50 παρ. 3β [του π.δ/τος 18/1989](#), και κατόπιν σταθμίσεως από το Δικαστήριο του δημοσίου συμφέροντος, αναφερομένου στην οξυμένη δημοσιονομική κρίση και στην κοινώς γνωστή ταμειακή δυσχέρεια του ελληνικού Κράτους, ότι οι

συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των ως άνω διατάξεων θα επέλθουν μετά τη δημοσίευση της αποφάσεώς του επί της κριθείσης από αυτό, στο πλαίσιο πιλοτικής δίκης, προσφυγής.

18. Επειδή, περαιτέρω, μετά τη δημοσίευση της ως άνω 431/2018 αποφάσεως της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας (που έλαβε χώρα την 26.2.2018), δημοσιεύθηκε ο [v. 4575/2018](#) (Α' 192/14.11.2018), ο οποίος στο άρθρο 11 αυτού, και στο πλαίσιο εναρμονίσεως της Διοικήσεως, μεταξύ άλλων, και προς την ως άνω απόφαση (κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική του έκθεση) όρισε τα εξής: «1. Στους Ιατρούς του Ε.Σ.Υ., Ιατρούς Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., Επικουρικούς Ιατρούς και Ειδικευόμενους Ιατρούς και για όσο χρόνο αυτοί ήταν εν ενεργεία κατά το χρονικό διάστημα από 13.11.2014 έως και 31.12.2016 καταβάλλεται, πλην της αποζημίωσης εφημεριών, εφάπαξ χρηματικό ποσό, που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των μηνιαίων αποδοχών που θα δικαιούνταν να λάβουν με βάση τις ισχύουσες κατά την 31.7.2012 μισθολογικές διατάξεις, και των μηνιαίων αποδοχών που πράγματι τους κατεβλήθησαν με βάση τις διατάξεις του [v. 4093/2012](#). Το χρηματικό ποσό του προηγούμενου εδαφίου υπολογίζεται με αναφορά στο χρονικό διάστημα από 13.11.2014 έως και 31.12.2016. 2. [...] 3. Οι διατάξεις του παρόντος δεν επηρεάζουν τις αποδοχές των Ιατρών του Ε.Σ.Υ., Ιατρών Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., Επικουρικών Ιατρών και Ειδικευόμενων Ιατρών, οι οποίες έχουν ληφθεί υπόψη για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου [155 του v. 4472/2017](#)». Κατ' επίκληση δε της εξουσιοδοτικής διατάξεως της παρ. 2 του ως άνω άρθρου [11 του v. 4575/2018](#) εκδόθηκε η οικ./2/88420/ΔΕΠ/4-12-2018 απόφαση των Υπουργών Εργασίας, Κοινωνικής Ασφαλίσεως και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Οικονομικών και Υγείας (Β' 5435), με την οποία καθορίστηκαν η διαδικασία, ο χρόνος, οι κρατήσεις και οι λοιπές λεπτομέρειες για την καταβολή του προβλεπόμενου από το άρθρο αυτό εφ' άπαξ χρηματικού ποσού.

19. Επειδή, εξάλλου, στις 19.5.2017 δημοσιεύτηκε ο [v. 4472/2017](#), ο οποίος φέρει τον τίτλο «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του [v. 4387/2016](#), μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις» (Α' 74) και απαρτίζεται από επτά μέρη περιέχοντα, μεταξύ άλλων, συνταξιοδοτικές, μισθολογικές και λοιπές εργασιακές ρυθμίσεις. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του Μέρους ΣΤ' του νόμου αυτού, υπό τον τίτλο «Μισθολογικές ρυθμίσεις ειδικών κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ., καθώς και των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και αντίστοιχων της Ελληνικής Αστυνομίας, του Πυροσβεστικού και Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής», θεσπίζονται νέες ειδικές μισθολογικές ρυθμίσεις ειδικών κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου (αναδιάρθρωση των «ειδικών μισθολογίων»), μεταξύ δε άλλων, στο Κεφάλαιο Ε' του μέρους αυτού, θεσπίζεται νέο μισθολόγιο και για τους Ιατρούς και Οδοντιάτρους του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), τους Ιατρούς και Οδοντιάτρους Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., τους έμμισθους ειδικευόμενους ιατρούς, τους Επικουρικούς Ιατρούς, τους μόνιμους αγροτικούς ιατρούς και ιατρούς υπηρεσίας υπαίθρου, τους Ιατρούς Γενικής Ιατρικής και Βιοπαθολογίας που υπηρετούν στη Διεύθυνση Κ.Ε.Δ.Υ. του Υπουργείου Υγείας ή στις Διευθύνσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και Περιφερειών και τους Ιατροδικαστές του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν αναδρομικά από 1.1.2017 (άρθρο 162). Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Ε' του Μέρους ΣΤ' ορίζονται τα κάτωθι (ως οι διατάξεις αυτές ίσχυαν κατά τη δημοσίευση του νόμου – βλ. Μεταγενέστερες τροποποιήσεις στη σκέψη 25): Στο άρθρο 136, υπό τον τίτλο «Μισθολογική κατάταξη», ορίζεται ότι «Για τη μισθολογική κατάταξη των υπαγόμενων στο παρόν κεφάλαιο, πλην των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου, ορίζονται δεκαέξι (16) μισθολογικά κλιμάκια (Μ.Κ.) για κάθε βαθμίδα με εισαγωγικό το Μ.Κ. 1 και καταληκτικό το Μ.Κ. 16», ενώ στο άρθρο 137 περιγράφεται ο χρόνος και τρόπος μισθολογικής εξέλιξης των υπαγομένων στο εν λόγω Ε' Κεφάλαιο ως ακολούθως: «1. Για τη μισθολογική εξέλιξη απαιτείται

υπηρεσία ενός (1) έτους στο πρώτο μισθολογικό κλιμάκιο (Μ.Κ.1) και δύο (2) έτη για κάθε επόμενο. 2. Για τη μισθολογική εξέλιξη των υπαγόμενων στο παρόν κεφάλαιο, πλην των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου, από το κατώτερο μισθολογικό κλιμάκιο στο αμέσως ανώτερο απαιτείται να έχει συμπληρωθεί ο καθορισμένος χρόνος υπηρεσίας στο κατώτερο μισθολογικό κλιμάκιο. 3. Η κατά την προηγούμενη παράγραφο εξέλιξη των ανωτέρω συντελείται με πράξη του αρμόδιου για το διορισμό οργάνου, που δεν δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 4. Ως υπηρεσία για τη μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη υπολογίζεται η αναφερόμενη στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου [11 του ν. 4354/2015](#), όπως κάθε φορά ισχύει, καθώς και ο χρόνος απόκτησης ιατρικής ειδικότητας. Επιπλέον, για τους ειδικευμένους ιατρούς και οδοντίατρους του Ε.Σ.Υ. υπολογίζεται και η αναφερόμενη στις διατάξεις του άρθρου [27 του ν. 4461/2017](#) (Α' 38) προϋπηρεσία. Η αναγνώριση των ανωτέρω υπηρεσιών πραγματοποιείται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου και τα οικονομικά αποτελέσματα ισχύουν από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης και όλων των απαραίτητων δικαιολογητικών». Με το άρθρο 138 καθορίζονται οι μηνιαίοι βασικοί μισθοί των μισθολογικών κλιμακίων όλων των βαθμίδων των ιατρών, με το βασικό μισθό του Συντονιστή Διευθυντή να αποτελεί τη βάση για τον καθορισμό του βασικού μισθού και όλων των υπολοίπων βαθμών των ιατρών και ιατροδικαστών. Ειδικότερα, δε, προβλέπονται τα εξής: «Βασικός μισθός. 1. Ο μηνιαίος βασικός μισθός του Μ.Κ.1 του Συντονιστή Διευθυντή ορίζεται στο ποσό των χιλίων εννιακοσίων τριών ευρώ (1.903 €). Ο βασικός μισθός των επόμενων μισθολογικών κλιμακίων μέχρι το Μ.Κ. 16 διαμορφώνεται με πρόσθεση στο αμέσως προηγούμενο Μ.Κ. του ποσού των εξήντα επτά ευρώ (67 €). 2. Ο μηνιαίος βασικός μισθός των λοιπών βαθμίδων των ιατρών διαμορφώνεται σε ποσοστό επί του αντίστοιχου Μ.Κ. του Συντονιστή Διευθυντή, ως εξής: α. Διευθυντής και αντίστοιχοι 95%. β. Επιμελητής Α' και αντίστοιχοι 90%. γ. Επιμελητής Β' και αντίστοιχοι, εβδομήντα οκτώ τοις εκατό (78%). δ. Ειδικευόμενος 63%. ε. Μόνιμοι αγροτικοί ιατροί 61%. 3. Ο μηνιαίος βασικός μισθός των Ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου διαμορφώνεται σε ποσοστό 61% του ΜΚ1 του Συντονιστή Διευθυντή, χωρίς περαιτέρω μισθολογική εξέλιξη. 4. Ο μηνιαίος βασικός μισθός όλων των βαθμών της ιεραρχίας των Ιατροδικαστών του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων διαμορφώνεται σε ποσοστό επί του αντίστοιχου Μ.Κ. του Συντονιστή Διευθυντή, ως εξής: Ιατροδικαστής Α' Τάξεως 100%. Ιατροδικαστής Β' Τάξεως 95%. Ιατροδικαστής Γ' Τάξεως 90%. Ιατροδικαστής Δ' Τάξεως 85%. 5. Όλοι οι ως άνω βασικοί μισθοί στρογγυλοποιούνται στην πλησιέστερη μονάδα ευρώ». Περαιτέρω, στο άρθρο 139 ορίζονται τα προβλεπόμενα πέραν από το βασικό μισθό του προηγούμενου άρθρου παρεχόμενα επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις κατά μήνα, ειδικότερα δε προβλέπονται τα ακόλουθα: «Επιδόματα. 1. Πέρα από το βασικό μισθό του προηγούμενου άρθρου, στους υπαγόμενους στο παρόν κεφάλαιο παρέχονται και τα εξής επιδόματα, παροχές και αποζημιώσεις κατά μήνα: Α. Στους Ιατρούς και Οδοντίατρους του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), στους έμμισθους ειδικευμένους ιατρούς και στους Επικουρικούς Ιατρούς, επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης, οριζόμενο ως εξής: α. Συντονιστής Διευθυντής και Διευθυντής τριακόσια σαράντα (340) ευρώ. β. Επιμελητής Α' διακόσια ενενήντα πέντε (295) ευρώ. γ. Επιμελητής Β' διακόσια ογδόντα (280) ευρώ. δ. Ειδικευόμενος διακόσια τριάντα (230) ευρώ. Β. Στους Ιατροδικαστές, ειδικό επίδομα ιατροδικαστικής υπηρεσίας, οριζόμενο ως εξής: Ιατροδικαστής Α' Τάξεως πεντακόσια πενήντα (550) ευρώ, Ιατροδικαστής Β' Τάξεως πεντακόσια (500) ευρώ, Ιατροδικαστής Γ' Τάξεως τετρακόσια πενήντα (450) ευρώ, Ιατροδικαστής Δ' Τάξεως τετρακόσια (400) ευρώ. Τα ως άνω επιδόματα καταβάλλονται με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι οι δικαιούχοι τους προσφέρουν υπηρεσία με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση στους χώρους που δικαιολογείται η καταβολή τους. Σε περίπτωση απομάκρυνσης των λειτουργών ή υπαλλήλων, με απόσπαση, μετακίνηση, διάθεση ή εκπαιδευτική άδεια μεγαλύτερη των δύο (2) μηνών από τα καθήκοντα, τις θέσεις, τους χώρους και τις συνθήκες, οι οποίες δικαιολογούν τη χορήγηση των επιδομάτων αυτών, διακόπτεται ισοχρόνως και η καταβολή τους με βεβαίωση του οικείου προϊστάμενου. Γ. Οικογενειακή παροχή, σύμφωνα με τις διατάξεις του

άρθρου [15 του ν. 4354/2015](#), όπως κάθε φορά ισχύει. Δ. Επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών, οριζόμενο ως εξής: α. Για κατόχους διδακτορικού διπλώματος σε εβδομήντα πέντε (75) ευρώ. β. Για κατόχους μεταπτυχιακού διπλώματος ετήσιας, τουλάχιστον, φοίτησης σε σαράντα πέντε (45) ευρώ. Το επίδομα αυτό παρέχεται για τίτλους που έχουν χορηγηθεί με ξεχωριστές σπουδές, μετά τη λήψη του πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης. [...]. Ε. Επίδομα θέσης ευθύνης, στους προϊσταμένους οργανικών μονάδων, για όσο χρόνο ασκούν τα καθήκοντά τους, οριζόμενο κατά βαθμίδα θέσης, ως εξής: α) Προϊστάμενοι της Ιατρικής Υπηρεσίας των Νοσοκομείων και Προϊστάμενοι Γενικών Διευθύνσεων Διοίκησης εκατόν πενήντα ευρώ (150 €). β) Προϊστάμενοι Τομέων της Ιατρικής Υπηρεσίας των Νοσοκομείων και Προϊστάμενοι Διευθύνσεων Διοίκησης εκατόν είκοσι ευρώ (120 €). γ) Προϊστάμενοι Τμημάτων της Ιατρικής Υπηρεσίας των Νοσοκομείων-επιστημονικά υπεύθυνοι, Υπεύθυνοι για το συντονισμό της επιστημονικής λειτουργίας των Κέντρων Υγείας και λοιπών Μονάδων Υγείας του ΠΕΔΥ, καθώς και Προϊστάμενοι Τμημάτων Διοίκησης εκατό (100) ευρώ. Οι προϋποθέσεις χορήγησης είναι ίδιες με αυτές που προβλέπονται στις παραγράφους 2, 3 και 4 του άρθρου [16 του ν. 4354/2015](#). ΣΤ. α) Στους ειδικευμένους ιατρούς και οδοντιάτρους του Ε.Σ.Υ. χορηγείται αποζημίωση ως κίνητρο προσέλευσης και παραμονής σε προβληματικές και άγονες περιοχές, καθώς και σε άγονες ειδικότητες, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις [του π.δ. 131/1987](#) (Α' 73) και [του ν. 1397/1983](#) (Α' 143). β) [...] γ) [...] 2. Στους Οδοντίατρους και στους Ιατρούς Γενικής Ιατρικής και Βιοπαθολογίας που υπηρετούν στη Διεύθυνση Κ.Ε.Δ.Υ. του Υπουργείου Υγείας ή στις Διευθύνσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων ή Περιφερειών καταβάλλονται μόνο τα επιδόματα των περιπτώσεων Γ', Δ' και Ε' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου. Στους Ιατρούς Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., που υπηρετούν στη Διεύθυνση Κ.Ε.Δ.Υ. του Υπουργείου Υγείας ή στις Διευθύνσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων ή Περιφερειών, καταβάλλονται τα επιδόματα των περιπτώσεων Γ', Δ' και Ε' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, καθώς και το επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης της περίπτωσης Α' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου οριζόμενο ως εξής: α. Συντονιστής Διευθυντής και Διευθυντής διακόσια πενήντα (250) ευρώ β. Επιμελητής Α' διακόσια δέκα (210) ευρώ γ. Επιμελητής Β1 διακόσια (200) ευρώ. [...]. 3. [...]. 4. [...]. 5. Από την έναρξη της ισχύος του παρόντος και εφεξής, πέραν των παροχών και αποζημιώσεων του παρόντος και του επόμενου άρθρου δεν δικαιολογείται η χορήγηση άλλων μισθολογικών παροχών με οποιαδήποτε ονομασία και από οποιαδήποτε πηγή». Εξ άλλου, στο άρθρο 140 του ίδιου νόμου, υπό τον τίτλο «Εφημερίες», ορίζονται τα εξής: «1. Το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της περίπτωσης δ' της παρ. 4 του άρθρου [45 του ν. 3205/2003](#) (Α' 297), όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής: “Τα ανωτέρω προκύπτοντα συνολικά ποσά αμοιβής δεκαεπτάωρης ή εικοσιτετράωρης ενεργού εφημερίας, κατά περίπτωση, προσαυξάνονται κατά τριάντα ένα ευρώ και ογδόντα λεπτά (31,80). Το ωρομίσθιο των εφημεριών ορίζεται, ανά βαθμό ή βαθμίδα, ως εξής: -Συντονιστής Διευθυντής και Καθηγητής Πανεπιστημίου, επτά ευρώ και σαράντα δύο λεπτά (7,42). -Διευθυντής και Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου, επτά ευρώ και πέντε λεπτά (7,05). -Επιμελητής Α' και Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου, έξι ευρώ και εβδομήντα τρία λεπτά (6,73). -Επιμελητής Β', Λέκτορας και ειδικευμένοι ιατροί που αμείβονται με ενιαίο μισθολόγιο, πέντε ευρώ και ογδόντα οκτώ λεπτά (5,88). -Εμμισθος ειδικευόμενος, τέσσερα ευρώ και σαράντα οκτώ λεπτά (4,48)”. 2. Η περίπτωση ε' της παρ. 4 του άρθρου [45 του ν. 3205/2003](#) όπως ισχύει, αντικαθίσταται ως εξής: “ε) Στους ιατρούς που υπηρετούν με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή σε Νοσοκομεία της Α' Ζώνης και στους Διευθυντές των πανεπιστημιακών κλινικών εργαστηρίων και μονάδων, καθώς και σε όσους ιατρούς υπηρετούν με το βαθμό του Διευθυντή και απαλλάσσονται από την υποχρέωση συμμετοχής στο πρόγραμμα εφημεριών, σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης Η' του άρθρου [4 του ν. 3754/2009](#) (Α' 43), αντί αποζημίωσης εφημεριών καταβάλλεται μηνιαίο ποσό πεντακοσίων τριάντα (530) ευρώ. Η απουσία των Διευθυντών για υπηρεσιακούς λόγους, εφόσον δεν υπερβαίνει τις δεκαπέντε ημέρες μηνιαίως, δεν επηρεάζει την καταβολή της αποζημίωσης των εφημεριών. Σε περίπτωση απουσίας για

οποιοδήποτε άλλο λόγο η αποζημίωση αυτή μειώνεται αναλόγως». 3. Οι άμισθοι υπεράριθμοι ειδικευόμενοι ιατροί, οι αλλοδαποί υπότροφοι ειδικευόμενοι ιατροί, καθώς και οι μόνιμοι αγροτικοί ιατροί και οι ιατροί υπηρεσίας υπαίθρου, αποζημιώνονται για τις εφημερίες που πραγματοποιούν με βάση το εκάστοτε ισχύον ωρομίσθιο εφημεριών των έμμισθων ειδικευόμενων ιατρών. Μόνιμοι υπάλληλοι, οι οποίοι αμείβονται με τις διατάξεις του ενιαίου μισθολογίου, για το χρόνο απόκτησης της ιατρικής ειδικότητάς τους λαμβάνουν εφημεριακή αποζημίωση σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος για τους έμμισθους ειδικευόμενους ιατρούς. 4. Οι διατάξεις του άρθρου αυτού ισχύουν από την 1η Ιουνίου 2017. Αποζημιώσεις για εφημερίες που έχουν πραγματοποιηθεί ως την ημερομηνία αυτή υπολογίζονται με το προηγούμενο μισθολογικό καθεστώς». Εξ άλλου, στο Κεφάλαιο Θ' («ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ») του ίδιου ΣΤ' Μέρους προβλέπεται στο άρθρο 153 («Γενικές ρυθμίσεις για θέματα αποδοχών») ότι «1. [...] 10. Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου οι τακτικές μηνιαίες αποδοχές αποτελούνται από το βασικό μισθό, τα επιδόματα και τις παροχές που καθορίζονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού καθώς και την προσωπική διαφορά του άρθρου 155 [...]. Δεν αποτελούν τακτικές αποδοχές οι εφημερίες του άρθρου 140 [...]». Περαιτέρω, στο άρθρο 154 του ίδιου νόμου («Μεταβατική διάταξη-Μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη των υπηρετούντων λειτουργών και υπαλλήλων») ορίζεται ότι «Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, η μισθολογική κατάταξη των λειτουργών και υπαλλήλων στα μισθολογικά κλιμάκια που προβλέπονται στις διατάξεις του παρόντος Μέρους πραγματοποιείται σύμφωνα με το χρόνο υπηρεσίας στο φορέα που υπηρετούν, καθώς και το χρόνο υπηρεσίας, που έχει αναγνωρισθεί για μισθολογική εξέλιξη από το φορέα αυτόν μέχρι και τις 31.12.2016», ενώ στο άρθρο 155, υπό τον τίτλο «Διασφάλιση αποδοχών», ορίζονται τα εξής: «1. Αν από τις ρυθμίσεις των διατάξεων του νόμου αυτού προκύπτουν τακτικές μηνιαίες αποδοχές χαμηλότερες από αυτές που δικαιούνταν ο λειτουργός ή υπάλληλος στις 31.12.2016, η διαφορά διατηρείται ως προσωπική. Για τον υπολογισμό της προσωπικής διαφοράς δεν λαμβάνεται υπόψη η οικογενειακή παροχή. Επίσης, δεν λαμβάνονται υπόψη: α) [...] δ) Για τους υπαγόμενους στο Κεφάλαιο Ε', τα επιδόματα και οι αποζημιώσεις της περίπτωσης Ε' και ΣΤ' της παραγράφου 1 του άρθρου 139 [αποζημίωση χορηγούμενη ως κίνητρο προσέλκυσης και παραμονής σε προβληματικές και άγονες περιοχές και σε άγονες ειδικότητες]. Το επίδομα της περίπτωσης Ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 139 λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της προσωπικής διαφοράς μόνο στην περίπτωση που καταβάλλεται στις αποδοχές του υπαλλήλου τον τελευταίο μήνα πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος, αλλά δεν προβλέπεται η εκ νέου χορήγησή του με την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος. ε) [...] Η εν λόγω προσωπική διαφορά μειώνεται από οποιαδήποτε μελλοντική αύξηση των αποδοχών του υπαλλήλου, πλην της χορήγησης παροχών και επιδομάτων που εξαιρούνται της ανωτέρω σύγκρισης. 2. Σε περίπτωση που από τις ρυθμίσεις των διατάξεων του νόμου αυτού προκύπτουν τακτικές μηνιαίες αποδοχές υψηλότερες από αυτές που ελάμβανε ο λειτουργός ή υπάλληλος στις 31.12.2016, η προκαλούμενη αύξηση καταβάλλεται ως εξής: α) Εφόσον η μηνιαία αύξηση δεν υπερβαίνει το ποσό των είκοσι (20) ευρώ, αυτή καταβάλλεται άμεσα και σε μία δόση. β) Εφόσον η μηνιαία αύξηση υπερβαίνει το ποσό των είκοσι (20) ευρώ, αυτή καταβάλλεται σε ισόποσες δόσεις σε χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) ετών. Για τη σύγκριση των αποδοχών εφαρμόζονται οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου». Στο άρθρο 156 («Ανώτατο όριο αποδοχών») ορίζεται ότι «Για τον καθορισμό του ανωτάτου ορίου αποδοχών του προσωπικού που υπάγεται στις διατάξεις του παρόντος, εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου [28 του ν. 4354/2015](#), με την επιφύλαξη της περίπτωσης Ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 131 του παρόντος νόμου». Εξ άλλου, στο άρθρο 159 του ως άνω νόμου («Διατηρούμενες διατάξεις») προβλέπεται ότι εξακολουθούν να ισχύουν, μεταξύ άλλων, οι διατάξεις του άρθρου [45 του ν. 3205/2003](#) περί εφημεριών των ιατρών του Ε.Σ.Υ., όπως αυτή έχει τροποποιηθεί και ισχύει, εκτός του τρίτου εδαφίου της περίπτωσης δ' και της περίπτωσης ε' της παραγράφου 4 που αντικαταστάθηκαν από τις διατάξεις του άρθρου 137 του εν λόγω [ν. 4472/2017](#) (περίπτωση α'),

καθώς και οι διατάξεις του άρθρου [9 του ν. 2889/2001](#), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, περί ολόημερης λειτουργίας των νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. (περίπτωση γ'). Τέλος, στο άρθρο 160 του ίδιου νόμου («Καταργούμενες διατάξεις») προβλέπεται ότι από την έναρξη ισχύος των διατάξεων του παρόντος νόμου καταργούνται μεταξύ άλλων οι διατάξεις των άρθρων [15](#), [34](#) έως [44](#) και [46](#) έως [54 του ν. 3205/2003](#), όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν (περίπτωση α'), ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 162 αυτού («Έναρξη ισχύος»), η ισχύς των διατάξεων του Μέρους ΣΤ' αρχίζει από 1.1.2017, εκτός αν διαφορετικά ορίζεται στις επιμέρους διατάξεις του.

20. Επειδή, εξάλλου, με το άρθρο 163 του ως άνω [ν. 4472/2017](#) εγκρίθηκε το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) για την τριετία 2018-2021, στο οποίο περιλαμβάνονται για το τρέχον έτος και τα τέσσερα επόμενα έτη «-Οι ετήσιοι στόχοι για τη Γενική Κυβέρνηση, με πρωτογενές δημοσιοοικονομικό αποτέλεσμα 3,5% του ΑΕΠ για την περίοδο 2018-2021, με βάση τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης...». Μετά τη δημοσίευση [του ν. 4472/2017](#) κυρώθηκε ο κρατικός προϋπολογισμός για το οικονομικό έτος 2018 με τον [ν. 4507/2017](#) (Α' 196/20.12.2017), στον οποίο περιελήφθησαν τα μέτρα του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΜΠΔΣ) για την τριετία 2018-2021. Ο προϋπολογισμός αυτός, ο οποίος είναι ισοσκελισμένος και προβλέπει πρωτογενές πλεόνασμα της τάξεως του 3,4% του ΑΕΠ, προβλέπει, επίσης, την κάλυψη των μισθολογικών δαπανών των ιατρών του Ε.Σ.Υ., και αναφέρει, μεταξύ άλλων, (σελ. 69 της αιτιολογικής έκθεσης) τα εξής γενικώς ως προς τις δαπάνες αποδοχών και συντάξεων: «Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία. Αποδοχές και συντάξεις. Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων προβλέπεται να ανέλθουν στα 12.298 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 371 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017, κυρίως λόγω των αυξημένων εργοδοτικών εισφορών του κράτους ως εργοδότη υπέρ του ΕΦΚΑ για τους υπαλλήλους που υπάγονταν στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου έως 31.12.2016 (από 3,33% το 2017 σε 6,67% το 2018), της αναμόρφωσης των ειδικών μισθολογίων, καθώς και της συνεχιζόμενης από το 2017 μείωσης του αριθμού των αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης. Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές. Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να ανέλθουν στα 417 εκατ. ευρώ, έναντι 348 εκατ. ευρώ για το έτος 2017. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται κυρίως στη μεταφορά της δαπάνης της ειδικής αποζημίωσης για νυχτερινή απασχόληση στα στελέχη των Σωμάτων Ασφαλείας από τη μείζονα κατηγορία των αποδοχών και συντάξεων στην κατηγορία πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές, σύμφωνα με νομοθετικές παρεμβάσεις που περιελήφθησαν στα ειδικά μισθολόγια».

21. Επειδή, στην αιτιολογική έκθεση [του ν. 4472/2017](#), με τον οποίο εισήχθησαν οι επίμαχες ρυθμίσεις, αναφέρονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Ι. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ. Στο παρόν νομοσχέδιο περιλαμβάνεται σειρά ρυθμίσεων για ζητήματα που συναρτώνται άμεσα με την εφαρμογή του τρέχοντος προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και την ολοκλήρωση της β' αξιολόγησης αυτού. Η επιτυχής ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής διαμορφώνει το αναγκαίο περιβάλλον σταθερότητας για την ελληνική οικονομία, διαγράφοντας έτσι έναν καθαρό δημοσιονομικό διάδρομο για την ολοκλήρωση του προγράμματος, ενώ συνιστά την αναγκαία προϋπόθεση για τον προσδιορισμό ουσιαστικών μέτρων ρύθμισης του ελληνικού δημόσιου χρέους. Η ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής συνιστά έτσι το αναγκαίο συστατικό στοιχείο μιας συνολικής συμφωνίας, η οποία μπορεί να δώσει στην ελληνική οικονομία το χώρο και το χρόνο για να εμπεδώσει την ανάκαμψη που σημειώνει το τελευταίο διάστημα, διαμορφώνοντας παράλληλα τις προϋποθέσεις για την οριστική έξοδο από τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής. Η έξοδος αυτή, ωστόσο, οφείλει να λάβει χώρα στο πλαίσιο μια δίκαιης, βιώσιμης και σταθερής ανάπτυξης εντός της οποίας οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες θα πρέπει να βαίνουν διαρκώς μειούμενες. Στο πλαίσιο αυτό, μέσα από

το σύνολο των διατάξεων του παρόντος νομοσχεδίου επιχειρείται όχι μόνο να διασφαλισθεί η τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας και κατά συνέπεια η τακτική χρηματοδότησή της, μέσω της εκταμίευσης των συμφωνηθέντων πόρων, αλλά και να υπάρξει μέριμνα για την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους μέσω της θέσπισης μίας σειράς μέτρων στήριξης της κοινωνικής πλειονότητας, καθώς και να τεθούν τα βασικά θεμέλια για την επαναφορά της θεσμικής κανονικότητας στην αγορά εργασίας. ΜΕΡΟΣ ΣΤ. ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΚΑΙ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ, Ν.Π.Δ.Δ. ΚΑΙ Ν.Π.Ι.Δ., ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ, ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΛΙΜΕΝΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ-ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΚΤΟΦΥΛΑΚΗΣ. Άρθρα 123-162. Με τις διατάξεις [του ν. 4336/2015](#) (Α' 94), στο πλαίσιο δέσμευσης της Ελληνικής Κυβέρνησης έναντι των εταίρων της για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης, προβλέπεται η ανάγκη αναμόρφωσης και εξορθολογισμού των ειδικών μισθολογίων (στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας, διπλωματικών υπαλλήλων, ιατρών Ε.Σ.Υ., κ.λπ.). Στο πλαίσιο της αναμόρφωσης των ειδικών μισθολογίων, υιοθετήθηκαν δύο κύριες κατευθύνσεις: αφενός η ανάγκη περιορισμού του σημερινού αριθμού τους (από 20 περίπου που είναι σήμερα σε 7) και αφετέρου η προσπάθεια εξορθολογισμού των αποδοχών του προσωπικού που αμείβεται με αυτά, είτε με τη συγχώνευση ορισμένων επιδομάτων από αυτά που καταβάλλονται σήμερα είτε με την κατάργηση ορισμένων άλλων που στερούνται στην πραγματικότητα δικαιολογητικού λόγου χορήγησης. Επιπλέον, κατά την παρούσα αναμόρφωση θεωρήθηκε απαραίτητη η εξασφάλιση της κατ' αρχήν σταθερότητας των αποδοχών όλων των λειτουργών ή υπαλλήλων που υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος, και η αποφυγή της ανατροπής του επιπέδου των αποδοχών τους, προκειμένου να εξασφαλισθεί η, χωρίς περισπασμούς, ομαλή εκτέλεση των καθηκόντων τους. Ειδικότερα, οι αρχές και οι κανόνες, κοινοί για όλα τα ειδικά μισθολόγια, στους οποίους στηρίχτηκε η εκπόνηση των σχετικών προτάσεων και οι οποίοι είναι ανάλογοι με αυτούς που υιοθετήθηκαν κατά την επεξεργασία του ενιαίου μισθολογίου, είναι οι εξής: Συνένωση ειδικών μισθολογίων με ομοειδές αντικείμενο απασχόλησης... Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ως βάση για τον υπολογισμό των αποδοχών των λειτουργών ή υπαλλήλων λαμβάνεται ο ανώτερος βαθμός της εκάστοτε κατηγορίας με σύνδεση των αποδοχών όλων των υπόλοιπων βαθμών σε ποσοστό επί των αποδοχών αναφοράς με τα αντίστοιχα έτη υπηρεσίας [...] Για τον υπολογισμό των νέων αποδοχών του λειτουργού ή υπαλλήλου που αποτελεί τον όρο αναφοράς για τους υπόλοιπους λαμβάνονται υπόψη οι αποδοχές στις 31.12.2016, οι οποίες προκύπτουν από το συγκερασμό του βασικού μισθού, του χρονοεπιδόματος, καθώς και ορισμένων επιδομάτων. Πέραν των ως άνω νέων αποδοχών, που θα αποτελούν τις κύριες αποδοχές του λειτουργού ή υπαλλήλου, προβλέπεται η διατήρηση ενός τουλάχιστον επιδόματος, το οποίο θα συνδέεται με τα ειδικά καθήκοντα κάθε κατηγορίας και θα συνδέεται σε κάθε περίπτωση με την ενεργό άσκηση των προβλεπόμενων καθηκόντων του [...], το οποίο όμως θα καταβάλλεται με την προϋπόθεση πραγματικής άσκησης των συγκεκριμένων καθηκόντων. Με την κατάργηση του χρονοεπιδόματος δημιουργείται για τα περισσότερα από τα ειδικά μισθολόγια μισθολογική κλίμακα ανά βαθμίδα, με μισθολογικά κλιμάκια (Μ.Κ.). Η παραμονή στο 1ο Μ.Κ. γίνεται για ένα έτος, ενώ η μισθολογική εξέλιξη στη συνέχεια πραγματοποιείται κάθε δύο έτη. Με τη νέα μισθολογική κατάταξη επιχειρείται παράλληλα η αποσυμπύκνωση του συστήματος αμοιβών μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών λειτουργών ή υπαλλήλων (π.χ. Διπλωμάτες, Ιατροδικαστές). Στην περίπτωση που από την εφαρμογή του νέου συστήματος αμοιβών προκύψει αύξηση των αποδοχών των λειτουργών ή υπαλλήλων, αυτή χορηγείται σε χρονικό διάστημα τεσσάρων (4) ετών, προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν μεγάλη δημοσιονομική επιβάρυνση [...]. Στην περίπτωση που από την εφαρμογή του νέου συστήματος αμοιβών προκύψει μείωση αποδοχών, η διαφορά θα διατηρείται ως προσωπική, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε μείωση στις αποδοχές των λειτουργών ή υπαλλήλων και η οποία θα μειώνεται από οποιαδήποτε μελλοντική αύξηση των αποδοχών του υπαλλήλου.

Επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω αρχές και κανόνες θα πρέπει κατ' αρχάς να εφαρμοστούν σε όλες τις περιπτώσεις των ειδικών μισθολογίων. Παράλληλα όμως πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι ιδιαιτερότητες ορισμένων λειτουργιών ή υπαλλήλων που ενδεχομένως δικαιολογούν την υιοθέτηση διαφορετικής αντιμετώπισης ορισμένων θεμάτων. Κατά τη μετάβαση όλων των ειδικών μισθολογίων στο νέο σύστημα αμοιβών επιχειρείται η αποτροπή δημιουργίας πρόσθετης δαπάνης, με στόχο τη δημοσιονομική ουδετερότητα στο μέτρο του δυνατού, όπως άλλωστε και κατά την αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου ([v. 4354/2015](#)). Οποιαδήποτε προκαλείται κόστος, αυτό συμβαίνει είτε για να επιτευχθούν κάποιοι κανόνες αποσυμπίεσης είτε είναι αποτέλεσμα της νέας δομής του συστήματος αμοιβών, καθώς μέχρι σήμερα δεν υπήρχε καθορισμένη σχέση μεταξύ των αποδοχών των λειτουργιών ή υπαλλήλων ομοειδών επαγγελματικών κατηγοριών, οι οποίοι συνδέονται για πρώτη φορά μεταξύ τους με μια δομημένη σχέση. Επισημαίνεται ακόμη, για όλα τα ειδικά μισθολόγια ότι πέραν των παροχών και αποζημιώσεων που ρητά αναφέρονται στις διατάξεις του σχεδίου νόμου δεν δικαιολογείται, από την έναρξη της ισχύος του και εφεξής, η χορήγηση άλλων μισθολογικών παροχών, με οποιαδήποτε ονομασία και από οποιαδήποτε πηγή. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του άρθρου 123 ορίζεται η έκταση εφαρμογής του νέου νόμου περί ειδικών μισθολογίων, στο οποίο υπάγονται οι μόνιμοι λειτουργοί και υπάλληλοι, καθώς και υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου και ορισμένου χρόνου. Στο νέο νόμο υπάγονται: 1. [...] 4. Οι Ιατροί και Οδοντίατροι του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), οι Ιατροί και Οδοντίατροι Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., οι έμμισθοι ειδικευόμενοι ιατροί, οι Επικουρικοί Ιατροί, οι μόνιμοι αγροτικοί ιατροί και οι ιατροί υπηρεσίας υπαίθρου, καθώς και οι Ιατροί Γενικής Ιατρικής και Βιοπαθολογίας που υπηρετούν στη Διεύθυνση Κ.Ε.Δ.Υ. του Υπουργείου Υγείας ή στις Διευθύνσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και Περιφερειών. 5. [...] Με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Ε' καθορίζονται οι κάθε είδους αποδοχές των Ιατρών και Οδοντιάτρων του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), των Ιατρών και των Οδοντιάτρων Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., των έμμισθων ειδικευόμενων ιατρών, των Επικουρικών Ιατρών, των μόνιμων αγροτικών ιατρών, των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου, των Ιατρών Γενικής Ιατρικής και Βιοπαθολογίας που υπηρετούν στη Διεύθυνση Κ.Ε.Δ.Υ. του Υπουργείου Υγείας ή στις Διευθύνσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και Περιφερειών, καθώς και των Ιατροδικαστών του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Με τις διατάξεις του άρθρου 136 προβλέπεται ότι για τη μισθολογική κατάταξη όλων των ως άνω ιατρών και ιατροδικαστών πλην των ιατρών υπηρεσίας υπαίθρου, ορίζονται δεκαέξι (16) μισθολογικά κλιμάκια (Μ.Κ.) με εισαγωγικό το Μ.Κ. 1 και καταληκτικό το Μ.Κ. 16. Με τις διατάξεις του άρθρου 137 ορίζεται ότι για τη μισθολογική εξέλιξη απαιτείται υπηρεσία ενός (1) έτους στο πρώτο μισθολογικό κλιμάκιο (Μ.Κ.1) και δύο (2) έτη για κάθε επόμενο. Επίσης στο ίδιο άρθρο προβλέπεται ποια υπηρεσία αναγνωρίζεται για τη μισθολογική κατάταξη και εξέλιξη των εν λόγω λειτουργιών. Με τις διατάξεις του άρθρου 138 καθορίζεται ο βασικός μισθός του βαθμού του Συντονιστή Διευθυντή, ο οποίος αποτελεί τη βάση για τον καθορισμό του βασικού μισθού και όλων των υπόλοιπων βαθμών των ιατρών και ιατροδικαστών. Με τις διατάξεις του άρθρου 139 καθορίζονται τα επιδόματα και οι παροχές όλων των ανωτέρω. Ειδικότερα, προβλέπεται η χορήγηση επιδόματος νοσοκομειακής απασχόλησης και επιδόματος ειδικών συνθηκών άσκησης ιατροδικαστικού έργου [...]. Επιπλέον, καταβάλλονται οικογενειακή παροχή όμοια με αυτή που λαμβάνουν και οι λοιποί δημόσιοι υπάλληλοι, επίδομα μεταπτυχιακών σπουδών και επίδομα θέσης ευθύνης για όσους πραγματικά ασκούν καθήκοντα προϊσταμένου οργανικών μονάδων. Για τους γιατρούς Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., δεδομένου ότι δεν λαμβάνουν αποζημίωση για την πραγματοποίηση εφημεριών εξακολουθεί να καταβάλλεται επίδομα επιφυλακής. Επιπλέον, στους ειδικευμένους ιατρούς Ε.Σ.Υ και οδοντίατρους χορηγείται αποζημίωση ως κίνητρο προσέλκυσης και παραμονής σε προβληματικές και άγονες περιοχές και το κίνητρο προσέλκυσης σε άγονη ειδικότητα. Το ύψος καθώς και οι όροι και προϋποθέσεις χορήγησης των εν λόγω αποζημιώσεων καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Υγείας και Οικονομικών. Μέχρι την έκδοση της εν λόγω απόφασης

εξακολουθούν να καταβάλλονται τα ποσά που ισχύουν μέχρι σήμερα. Με τις διατάξεις της περίπτωσης ε΄ της παραγράφου 2 και παραγράφου 3 των άρθρων 138 και 139 προβλέπεται πλέον ότι οι μόνιμοι αγροτικοί ιατροί και οι ιατροί υπηρεσίας υπαίθρου αμείβονται πλέον με τις διατάξεις του ειδικού μισθολογίου των ιατρών και όχι με του ενιαίου μισθολογίου, όπως ισχύει μέχρι σήμερα. Επιπλέον ορίζεται ότι οι επικουρικοί ιατροί λαμβάνουν τις αποδοχές και την αποζημίωση εφημεριών του Επιμελητή Β΄ του Ε.Σ.Υ., πλην των κινήτρων που έχουν θεσπιστεί για την προσέλευση, εγκατάσταση και παραμονή των ιατρών του Ε.Σ.Υ. σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας και κρατικά θεραπευτήρια που έχουν την έδρα τους σε προβληματικές και άγονες περιοχές. Με τις διατάξεις του άρθρου 140 διατηρείται το καθεστώς εφημεριακής απασχόλησης ως έχει σήμερα. Το ωρομίσθιο των εφημεριών υπολογίζεται ως ένα σταθερό ποσό ανά βαθμό, το οποίο είναι αυξημένο κατά έξι τοις εκατό (6%) σε σχέση με το έως σήμερα καταβαλλόμενο. Κατά το ίδιο ποσοστό αυξάνεται το σταθερό ποσό της προσαύξησης της 17ωρης ή 24ωρης ενεργού εφημερίας καθώς και το ποσό που καταβάλλεται αντί αποζημίωσης εφημεριών στους ιατρούς που υπηρετούν με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή σε Νοσοκομεία της Α΄ Ζώνης και στους Διευθυντές των πανεπιστημιακών κλινικών εργαστηρίων και μονάδων, καθώς και σε όσους ιατρούς υπηρετούν με το βαθμό του Διευθυντή και απαλλάσσονται από την υποχρέωση συμμετοχής στο πρόγραμμα εφημεριών, σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης Η΄ του άρθρου [4 του ν. 3754/2009](#) [...]. Η αποζημίωση εφημεριών των πανεπιστημιακών ιατρών εναρμονίζεται με την αντίστοιχη των νοσοκομειακών ιατρών. Επισημαίνεται ότι με τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού οι άμισθοι υπεράριθμοι ειδικευόμενοι ιατροί, οι αλλοδαποί υπότροφοι ειδικευόμενοι ιατροί, καθώς και οι μόνιμοι αγροτικοί ιατροί και οι ιατροί υπηρεσίας υπαίθρου, αποζημιώνονται για τις εφημερίες που πραγματοποιούν με βάση το εκάστοτε ισχύον ωρομίσθιο εφημεριών των έμμισθων ειδικευόμενων ιατρών. Επίσης, μόνιμοι υπάλληλοι, οι οποίοι αμείβονται με τις διατάξεις του ενιαίου μισθολογίου, για το χρόνο απόκτησης της ιατρικής ειδικότητάς τους λαμβάνουν εφημεριακή αποζημίωση, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου για τους έμμισθους ειδικευόμενους ιατρούς. [...] Με τις διατάξεις του άρθρου 155 αντιμετωπίζονται τα θέματα διαφορών των νέων τακτικών αποδοχών των λειτουργών και υπαλλήλων, σε σχέση με τις ήδη τακτικές καταβαλλόμενες. Σε κάθε περίπτωση προβλέπεται η διασφάλιση των τακτικών αποδοχών των λειτουργών και υπαλλήλων με τη διατήρηση προσωπικής διαφοράς, προκειμένου να μην υπάρξει μείωσή τους και ανατροπή των οικογενειακών προϋπολογισμών. Η εν λόγω προσωπική διαφορά μειώνεται από οποιαδήποτε μελλοντική αύξηση των αποδοχών του υπαλλήλου πλην της χορήγησης παροχών και επιδομάτων που εξαιρούνται κατά τη διαδικασία σύγκρισης, ανάλογα με το ειδικό μισθολόγιο, όπως περιγράφεται αναλυτικά στις οικείες διατάξεις. Στην περίπτωση αύξησης των αποδοχών των λειτουργών και υπαλλήλων, αυτή καταβάλλεται σε διάστημα τετραετίας σε ισόποσες δόσεις. Με τις διατάξεις του άρθρου 156 προβλέπεται ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου [28 του ν. 4354/2015](#) περί ανώτατου ορίου αποδοχών, με μόνη εξαίρεση τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας. [...]». Επιπροσθέτως, στην επεξηγηματική έκθεση, που συνοδεύει τον [ν. 4472/2017](#), η οποία αφορά και στο Μεσοπρόθεσμο πλαίσιο δημοσιονομικής στρατηγικής 2018-2021, αναφέρονται τα εξής (σελ. 94-95): «[...] Κεφάλαιο 2. [...] 2.1. Παρεμβάσεις ΜΠΔΣ 2015-2018 και ΣΧΔ [Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης] Στα πλαίσια της οικονομικής προσαρμογής της χώρας και προκειμένου να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι του προγράμματος, ήταν απαραίτητο να νομοθετηθούν κάποιες παρεμβάσεις μετά την ψήφιση του ΜΠΔΣ 2015-2018 έως και σήμερα. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι ενσωματωμένες στο βασικό σενάριο και παρουσιάζονται στον κάτωθι πίνακα: [...] Κάποιες από τις σημαντικότερες παρεμβάσεις είναι οι εξής: Α. Μισθολογικές παρεμβάσεις και μη μισθολογικές παροχές. 1. [...] 4. Αναμόρφωση ειδικών μισθολογίων. Με τις διατάξεις [του ν. 4336/2015](#) [...], στο πλαίσιο δέσμευσης της Ελληνικής Κυβέρνησης έναντι των εταίρων της για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της δημόσιας διοίκησης, προβλέπεται η ανάγκη αναμόρφωσης και εξορθολογισμού

των ειδικών μισθολογίων (στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας, διπλωματικών υπαλλήλων, ιατρών Ε.Σ.Υ., κ.λ.π.). Στο πλαίσιο της αναμόρφωσης των ειδικών μισθολογίων, υιοθετήθηκαν δύο κύριες κατευθύνσεις: α) η ανάγκη περιορισμού του σημερινού αριθμού τους (20 περίπου ειδικά μισθολόγια συνενώνονται σε 7) και β) η προσπάθεια εξορθολογισμού των αποδοχών των λειτουργών και υπαλλήλων που αμείβονται με αυτά, με συγχώνευση επιδομάτων και κατάργηση ορισμένων που στερούνται στην πραγματικότητα δικαιολογητικού λόγου χορήγησης. Οι νέες ρυθμίσεις απλοποιούν το μισθολογικό καθεστώς των λειτουργών και υπαλλήλων, μέσα σε ένα νέο διαφανές μισθολογικό σύστημα, έναντι μιας πληθώρας μισθολογικών διατάξεων που διατηρούνταν σε ισχύ από την έναρξή τους μέχρι σήμερα. Λόγω της πολυπλοκότητας του υπάρχοντος συστήματος αμοιβών, η οποία ενισχύεται από επιμέρους ρυθμίσεις που αφορούν τη μισθολογική εξέλιξη και βαθμολογική ωρίμανση των λειτουργών, η μεταρρύθμιση επιφέρει περιορισμένο δημοσιονομικό κόστος, το οποίο κρίθηκε απαραίτητο για την υλοποίηση του εγχειρήματος. Η ανωτέρω αναμόρφωση των ειδικών μισθολογίων εκτιμάται ότι θα επιφέρει μικρή δημοσιονομική επιβάρυνση ύψους 41 εκατ. ευρώ σωρευτικά έως το 2021 [...]

22. Επειδή, περαιτέρω, στη σχετική έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (βλ. την 112/24/2017 ειδική έκθεση του άρθρου 75 παρ. 1 [του Συντάγματος](#)), που συνοδεύει τον [v. 4472/2017](#) και αφορά στις ρυθμίσεις του Μέρους ΣΤ' του νόμου αυτού, αναφέρονται σε σχέση με τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. τα ακόλουθα: «Αναμορφώνεται και εξορθολογίζεται το μισθολογικό καθεστώς των ειδικών κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ [...], στα εξής κατά βάση σημεία: α. [...] ε. Ενοποποιούνται σε ένα κοινό σύστημα αμοιβών οι Ιατροί και Οδοντίατροι του Ε.Σ.Υ. και λοιπό ιατρικό προσωπικό που υπάγεται στο Κεφάλαιο Ε' με τους Ιατροδικαστές του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Χορηγείται επίδομα θέσης ευθύνης, το οποίο δεν συνδέεται αποκλειστικά με κατοχή συγκεκριμένου βαθμού αλλά συναρτάται και με την άσκηση καθηκόντων προϊσταμένου οργανικών μονάδων. Εντάσσονται στο ειδικό μισθολογικό καθεστώς των ιατρών και οι μόνιμοι αγροτικοί ιατροί και οι ιατροί υπηρεσίας υπαίθρου (σήμερα αμείβονται με το [v. 4354/2015](#)). Ειδικότερα, οι ιατροί υπηρεσίας υπαίθρου κατατάσσονται σε συγκεκριμένο μισθολογικό κλιμάκιο χωρίς περαιτέρω μισθολογική εξέλιξη. Καθορίζεται εφεξής ρητά στο νόμο το ύψος του ωρομισθίου της αποζημίωσης εφημεριών ανά βαθμό αποσυνδεδεμένο από τον κατεχόμενο βασικό μισθό όπως ισχύει σήμερα. Ο εν λόγω επανακαθορισμός του, προκαλεί ποσοστιαία αύξηση ύψους 6%. Καταργείται το καθεστώς των μισθολογικών προαγωγών των Ιατρών και Οδοντιάτρων των Κέντρων Υγείας [...] η. Διατηρείται ως προσωπική τυχόν διαφορά που προκύπτει στις αποδοχές των προαναφερόμενων υπαλλήλων – λειτουργών, από την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων σε σχέση με τις αποδοχές που ελάμβαναν κατά την 31.12.2016 [...]

Στη δε ειδική έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (κατ' άρθρο 75 παρ. 3 [του Συντάγματος](#)), σε σχέση με τα επερχόμενα αποτελέσματα από τις επίμαχες ρυθμίσεις, αναφέρεται ότι: «Από τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου προκαλούνται τα ακόλουθα αποτελέσματα: Ι. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού. 1. Ετήσια δαπάνη, από την αναμόρφωση και εξορθολογισμό του μισθολογικού καθεστώτος των ειδικών κατηγοριών λειτουργών και υπαλλήλων του δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ., καθώς και των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας. Η δαπάνη αυτή εκτιμάται στο ποσό των 36,2 εκατ. ευρώ, 83,5 εκατ. ευρώ, 77,5 εκατ. ευρώ, 78,5 εκατ. ευρώ και 76,1 εκατ. ευρώ, για τα έτη 2017, 2018, 2019, 2020 και 2021 αντίστοιχα (άρθρα 123-162)».

23. Επειδή, εξ άλλου, στις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως [του v. 4472/2017](#) (βλ. πρακτικά της Ολομέλειας της Βουλής των Ελλήνων, συνεδριάσεις ΡΚΑ'-17.05.2017 και ΡΚΒ'-18.05.2017) αναφέρεται γενικώς (ή με αναφορά στο μισθολόγιο των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας) και χωρίς, πάντως, να γίνεται οποιαδήποτε ειδικότερη

μνεία στο μισθολόγιο των ιατρών του Ε.Σ.Υ. ή στις ιδιαίτερες συνθήκες ασκήσεως του ιατρικού λειτουργήματος, ότι η επιχειρούμενη αναμόρφωση των ειδικών μισθολογίων γίνεται μεν στο πλαίσιο των προβλέψεων και επιδιώξεων του μεσοπρόθεσμου προγράμματος δημοσιονομικής πολιτικής για την τριετία 2015-2018, επιδιώκεται, όμως, να διατηρηθεί το ύψος των καταβαλλομένων αποδοχών στα ίδια με τα προηγούμενα επίπεδα, με τη θέσπιση του μέτρου της προσωπικής διαφοράς, ούτως ώστε να μην ανατρέπεται το επίπεδο των αποδοχών του προσωπικού (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7967-7968, συν. ΡΚΒ΄ σελ. 8107-8108). Παράλληλα αναφέρεται, κατά γενικό επίσης τρόπο, ότι επιχειρείται ο εκσυγχρονισμός και εξορθολογισμός του μοντέλου του μισθολογίου, προκειμένου αυτό να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες εξελίξεις της δημόσιας διοίκησης και «να συναρτάται με τις δεξιότητες, τις επιδόσεις και τις αρμοδιότητες του προσωπικού, όπως επίσης και στις ιδιαιτερότητες που συναντιούνται σε ορισμένα Υπουργεία» (βλ. συν. ΡΚΒ΄ σελ. 8108, συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7987), καθώς και ότι επιχειρείται η ενσωμάτωση επιδομάτων στο βασικό μισθό προς ικανοποίηση χρόνιου αιτήματος των εργαζομένων και των συνδικαλιστικών φορέων (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7967, 7969, 7987). Περαιτέρω, αναφέρεται, γενικώς για όλα τα ειδικά μισθολόγια, ότι με τις ρυθμίσεις που εισάγονται δεν επέρχονται νέες περικοπές των αποδοχών (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7967, 7987, συν. ΡΚΒ΄ σελ. 8107-8108), ότι διαφυλάσσεται πλήρως η «ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση που επιφύλαξε ο νομοθέτης διαχρονικά σε συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων [...] κατ' εκτίμηση των ειδικών συνθηκών άσκησης του λειτουργήματός τους» (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7969), ότι η θέσπιση ειδικού μισθολογίου «που διαφοροποιείται από το ενιαίο των δημοσίων υπαλλήλων και συνοδεύεται από ένα περιβάλλον θετικών μέτρων [...] δείχνουν την ιδιαίτερη προσοχή του νομοθέτη σε συγκεκριμένη συγκυρία» (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7969), καθώς και ότι «διαφυλάσσεται πλήρως η ιδιαιτερότητα της εργασίας» (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7987). Επίσης, προκύπτει ότι η διαμόρφωση του μισθολογίου επιδιώκεται να είναι δημοσιονομικά ουδέτερη και να μην επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του Κράτους, δηλαδή να μην προβλέπονται μεν μειώσεις, τυχόν, όμως, προκύπτουσες αυξήσεις να μην καταβάλλονται άμεσα, αλλά σε βάθος τετραετίας, «διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την απαραίτητη δημοσιονομική σταθερότητα, παράγοντα εξαιρετικά κρίσιμο για την έξοδο της χώρας από τη δημοσιονομική στενωπό» (βλ. συν. ΡΚΒ΄ σελ. 8108 και συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7969). Τέλος, κατά τις ίδιες συζητήσεις επισημαίνεται η ανάγκη να επιστρέψει στην Ελλάδα το ιατρικό επιστημονικό προσωπικό που έφυγε για επαγγελματικούς λόγους στο εξωτερικό κατά τη διάρκεια των χρόνων της οικονομικής κρίσης, για την εκπαίδευση του οποίου, άλλωστε, δαπανήθηκαν μεγάλα χρηματικά ποσά από το Ελληνικό Κράτος (βλ. συν. ΡΚΑ΄ σελ. 7954 και συν. ΡΚΒ΄ σελ. 8088).

24. Επειδή, τέλος, στην έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επί του νομοσχεδίου αναφέρονται μεταξύ άλλων, τα εξής: «Με τις διατάξεις του Μέρους ΣΤ΄ (άρθρα 123-162) αναπροσαρμόζονται τα ειδικά μισθολόγια των [...] των Ιατρών και Οδοντιάτρων του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.), [...]. Κατά την παρ. 1 του άρθρου 155, “αν από τις ρυθμίσεις των διατάξεων του νόμου αυτού προκύπτουν τακτικές μηνιαίες αποδοχές χαμηλότερες από αυτές που δικαιούνταν ο λειτουργός ή υπάλληλος στις 31.12.2016, η διαφορά διατηρείται ως προσωπική”, έτσι ώστε, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική έκθεση επί του νομοσχεδίου, εάν από “την εφαρμογή του νέου συστήματος αμοιβών προκύψει μείωση αποδοχών, η διαφορά θα διατηρείται ως προσωπική, προκειμένου να αποφευχθεί οποιαδήποτε μείωση στις αποδοχές των λειτουργών ή υπαλλήλων και η οποία θα μειώνεται από οποιαδήποτε μελλοντική αύξηση των αποδοχών του υπαλλήλου”, στην περίπτωση δε μάλιστα που από την εφαρμογή του νέου συστήματος αμοιβών προκύψει αύξηση των αποδοχών των λειτουργών ή υπαλλήλων, αυτή χορηγείται σε χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών, “προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν μεγάλη δημοσιονομική επιβάρυνση, όπως ακριβώς συνέβη με τις διατάξεις [του ν. 4354/2015](#)”. Ως προς τον επαναπροσδιορισμό των μισθολογικών κλιμακίων και εν γένει του συστήματος μισθολογικής κατάταξης των εντασσόμενων στα ειδικά μισθολόγια υπαλλήλων και λειτουργών του Δημοσίου,

επισημαίνεται, κατ' αρχάς, πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατά την οποία [το Σύνταγμα](#) “δεν προστατεύει την απλή προσδοκία διατηρήσεως σε ισχύ μιας συγκεκριμένης ρυθμίσεως ούτε κωλύει το νομοθέτη να μεταβάλει τη ρύθμιση αυτή για το μέλλον, όπως ρυθμίσεις σχετικές με τις προϋποθέσεις της υπηρεσιακής εξέλιξεως των υπαλλήλων στα πλαίσια αναδιοργανώσεως των δημοσίων υπηρεσιών και γενικότερα της Διοικήσεως [...]”. Επισημαίνεται όμως, ότι, ως προς συγκεκριμένες κατηγορίες υπαλλήλων και λειτουργών, αμειβομένων με “ειδικά μισθολόγια”, έχει προσφάτως νομολογηθεί ότι η ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείρισή τους από τον νομοθέτη υπαγορεύθηκε, κατ' επιταγή συνταγματικών διατάξεων, εν όψει των ειδικών συνθηκών άσκησης του λειτουργήματός τους αλλά και ως εγγύηση για την αποτελεσματική εκπλήρωση της αποστολής τους. Συγκεκριμένως, για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., κρίθηκε ότι η ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείρισή τους υπαγορεύθηκε “ενόψει του μεγαλύτερου χρόνου γενικής εκπαίδευσής τους σε σχέση με άλλους επιστήμονες, της πολύχρονης μεταπανεπιστημιακής μετεκπαίδευσής τους για ειδίκευση, αλλά και της ανάγκης για διαρκή εκπαίδευση στην επιστήμη τους, των ειδικότερων συνθηκών άσκησης του ιατρικού έργου και του περισσότερου χρόνου εργασίας τους σε σχέση με τους εργαζόμενους σε άλλους τομείς της δημόσιας διοίκησης” [ΕλΣυν (Ολ) 58, 7412/2015, ΕΔΚΑ 2016, σελ. 152]...[... παρατίθεται περαιτέρω νομολογία αφορώσα στα μισθολόγια μελών ΔΕΠ και στελεχών Ενόπλων Δυνάμεων]. Στο πλαίσιο αυτό, με τις ανωτέρω αποφάσεις κρίθηκε, με παραπλήσιο, μεταξύ τους, σκεπτικό, ότι ο νομοθέτης, θεσπίζοντας διά [του v. 4093/2012](#) μειώσεις στις αποδοχές των ανωτέρω, “αντιμετώπισε όλα αυτά τα μισθολόγια συλλήβδην ως ένα ενιαίο οικονομικό μέγεθος, το οποίο έπρεπε, ως σύνολο λαμβανόμενο, να μειωθεί κατά ποσοστό 10% στο πλαίσιο της προσπάθειας μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους (...), χωρίς να λάβει υπόψη του τους λόγους, για τους οποίους είχε θεσπισθεί ιδιαίτερο μισθολόγιο για καθμία από τις κατηγορίες λειτουργών ή υπαλλήλων, στους οποίους αφορούσαν τα ανωτέρω “ειδικά μισθολόγια”» και, επομένως, οι εν λόγω περικοπές, “υπερβαίνουν, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της εκτάσεώς τους, το όριο που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, (...) ανεξαρτήτως του ότι το δημόσιο συμφέρον, για την εξυπηρέτηση του οποίου επεβλήθησαν οι νέες μειώσεις, δεν ήταν τόσο έντονο όσο εκείνο που δικαιολογούσε την υιοθέτηση των αρχικών μέτρων των [v. 3833/2010](#) και [3845/2010](#) που ελήφθησαν, κατά τις διαπιστώσεις του νομοθέτη, προ του κινδύνου άμεσης χρεωκοπίας και εξόδου της χώρας από την ευρωζώνη, οι επίμαχες περικοπές συνιστούν μέτρα που λαμβάνονται μεν για την αντιμετώπιση της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, επιβαρύνουν, όμως, και πάλι, κατά παράβαση της κατ' άρθρο [25](#) παρ. 4 [του Συντάγματος](#) υποχρεώσεως όλων των πολιτών για εκπλήρωση του χρέους της κοινωνικής και εθνικής αλληλεγγύης, την ίδια κατηγορία πολιτών[...]. Υπό το φως των ανωτέρω, δημιουργείται προβληματισμός, ως προς το εάν με την προτεινόμενη αναμόρφωση των “ειδικών μισθολογίων” σε συνδυασμό με την εκτίμηση, κατά την Έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (άρθρο [75](#) παρ. 1 [του Συντάγματος](#)), για ετήσια αύξηση – δαπάνη, που “εκτιμάται στο ποσό των 36,2 εκατ. ευρώ, 83,5 εκατ. ευρώ, 77,5 εκατ. ευρώ, 78,5 εκατ. ευρώ και 76,1 εκατ. ευρώ, για τα έτη 2017, 2018, 2019, 2020 και 2021 αντίστοιχα”, αλλά και του ότι, διά του άρθρου 155 του νομοσχεδίου, εξασφαλίζονται, κατ' ελάχιστον, οι αποδοχές των λειτουργών ή υπαλλήλων που δικαιούνταν την 31.12.2016, επιτυγχάνεται πλήρης και επαρκής προσαρμογή προς τις ανωτέρω δικαστικές αποφάσεις, την οποία επιτάσσει η συνταγματική αρχή του κράτους δικαίου».

25. Επειδή, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη δημοσίευση του ως άνω [v. 4472/2017](#) ακολούθησε σειρά νομοθετημάτων, με τα οποία οι προπαρατεθείσες διατάξεις των άρθρων 137 (Μισθολογική εξέλιξη), 138 (Βασικός μισθός) και 139 (Επιδόματα) αυτού υπέστησαν έξι τροποποιήσεις. Οι τροποποιήσεις αυτές αφορούν στο σύνολό τους τους ιατροδικαστές και τις λοιπές κατηγορίες ιατρών, οι οποίες εντάχθηκαν στο Κεφάλαιο για το ως άνω ειδικό μισθολόγιο (ως εκτίθεται κατωτέρω στη σκέψη 27), όχι δε και τους ιατρούς του

Ε.Σ.Υ., ως είναι οι προσφεύγοντες. Οι περισσότερες, εξάλλου, από αυτές έλαβαν χώρα διότι ο [v. 4472/2017](#), στην αρχική του μορφή, κατέλιπε αρρύθμιστα ζητήματα ως προς τους ιατρούς στους οποίους αυτές αφορούν, η δε αφορώσα στους ιατροδικαστές τροποποίηση έλαβε χώρα διότι η αρχική νομοθετική πρόβλεψη επέφερε μείωση των «πληρωτέων» αποδοχών τους (όπως αναφέρεται στις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως του νόμου και παρατίθεται κατωτέρω). Ειδικότερα: 1) Με το άρθρο [38](#) παρ. 2 του [v. 4486/2017](#) (Α' 115/7.8.2017) τροποποιήθηκε το α' εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 139 (το οποίο, στην αρχική του μορφή, προέβλεπε ποιά επιδόματα λαμβάνουν, μεταξύ άλλων, και οι γιατροί του ΚΕΔΥ) παραλείποντας την μνεία των ιατρών αυτών και ορίζοντας ότι οι λοιποί γιατροί που αναφέρονται στη διάταξη αυτή «λαμβάνουν τα επιδόματα» (κατά τροποποίηση της αρχικής διατυπώσεως που όριζε ότι «λαμβάνουν μόνο τα επιδόματα»). 2) Με το άρθρο [9](#) παρ. 1 και 2 του [v. 4498/2017](#) (Α' 172/16.11.2017) προστέθηκαν αντίστοιχα εδάφια στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 137 αναφορικά με τον τρόπο συντελέσεως της μισθολογικής εξελίξεως των ιατρών του ΕΚΑΒ, διότι (όπως προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του νόμου αυτού) στην αρχική μορφή των σχετικών διατάξεων του [v. 4472/2017](#) υπήρχε κατ' ουσίαν νομοθετικό κενό. 3) Με το άρθρο 10 του αυτού νόμου συμπληρώθηκε το άρθρο 139 παρ. 5 (το οποίο, στην αρχική του μορφή, προέβλεπε ότι καταργούνται επιδόματα προβλεπόμενα από άλλες διατάξεις) και προβλέφθηκε ότι εξακολουθούν υφιστάμενα ορισμένα επιδόματα που χορηγούνται σε ιατρούς ΕΚΑΒ και υγειονομικούς σχηματισμούς, οι οποίοι εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία με ειδικά αεροπορικά μέσα για την παροχή Α' Βοηθειών σε ασθενούντα άτομα (κατά τα αναφερόμενα στην αιτιολογική έκθεση η χορήγηση του επιδόματος αυτού «...κρίνεται επιβεβλημένη, λαμβανομένων υπ' όψη αφενός του είδους και της ποιότητας της παρεχόμενης υπηρεσίας που αφορά το εν λόγω επίδομα και αφετέρου της επικινδυνότητάς της για τους ιατρούς που την εκτελούν»). 4) Με το άρθρο [97](#) παρ. 2 του [v. 4583/2018](#) (Α' 212/18.12.2018), το οποίο εισήχθη προς ψήφιση με τροπολογία (βλ. πρακτικά της Ολομελείας της Βουλής των Ελλήνων, Συν. ΜΑ' - 11.12.2018, σελ. 1699), τροποποιήθηκε η περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 138 και εξομοιώθηκαν (εξ επόψεως ποσοστού υπολογισμού του βασικού μισθού) οι Ιατροί Γενικής Ιατρικής και Βιοπαθολογίας με τους Επιμελητές Β', ενόψει του ότι η διάταξη του άρθρου αυτού στην αρχική της μορφή ουδέν όριζε για τους ως άνω ιατρούς. 5) Με το άρθρο [97](#) παρ. 3 του αυτού νόμου τροποποιήθηκε το εδάφιο β' της παρ. 2 του άρθρου 139 (το οποίο, στην αρχική του μορφή, προέβλεπε ποιά επιδόματα λαμβάνουν οι ιατροί Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ. που υπηρετούν στο ΚΕΔΥ ή στις Δ/νσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Περιφερειών) και ορίσθηκε ότι τα επιδόματα αυτά τα λαμβάνουν όλοι οι ιατροί και οδοντίατροι Δημόσιας Υγείας, προσδόθηκε δε στη ρύθμιση αναδρομική ισχύς, από την έναρξη ισχύος του [v. 4472/2017](#). 6) Με το άρθρο [10](#) παρ. 2 του [v. 4613/2019](#) (Α' 78/24.5.2019) τροποποιήθηκε η παρ. 1B του άρθρου 139 (η οποία καθορίζει το ύψος του ειδικού επιδόματος ιατροδικαστικής υπηρεσίας για τους ιατροδικαστές) και διπλασιάστηκαν τα αρχικώς προβλεφθέντα ποσά. Όπως προκύπτει δε από τις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως του τελευταίου αυτού νόμου (βλ. Πρακτικά Ολομελείας της Βουλής των Ελλήνων, συν. ΡΚΣΤ' - 16.5.2019 σελ. 7527), ο τότε Υπουργός Δικαιοσύνης ανέφερε τα εξής: «[...] Νομίζω ότι είναι περιττό να πω τη σημασία του ρόλου των ιατροδικαστών στην απονομή της δικαιοσύνης. Με βάση τον νόμο του 2017, παρότι οι μεικτές αποδοχές παρέμειναν ίδιες, οι πληρωτέες αποδοχές μειώθηκαν. Διορθώνουμε, λοιπόν, αυτήν τη διάταξη του ειδικού μισθολογίου. Επανυπολογίζεται και ουσιαστικά διπλασιάζεται το ειδικό επίδομα ιατροδικαστικής υπηρεσίας [...] πάγιο αίτημα των είκοσι πέντε ιατροδικαστών της χώρας».

26. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, άπαντες οι προσφεύγοντες, ιατροί του Ε.Σ.Υ. (οι πρώτη, τέταρτος και έκτος με βαθμό Διευθυντή Αναισθησιολογίας, οι δεύτερος και δέκατος με βαθμό Διευθυντή Ωτορινολαρυγγολογίας, ο τρίτος με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή Ωτορινολαρυγγολογίας, η πέμπτη με βαθμό Διευθυντή

Παθολογικής Ανατομικής, οι έβδομη και ενδέκατη με βαθμό Επιμελητή Α΄ και Β΄ Αναισθησιολογίας αντίστοιχα, ο όγδοος με βαθμό Συντονιστή Διευθυντή Παθολογικής Ανατομικής, ο ένατος με βαθμό Διευθυντή Ακτινοδιαγνωστικής και οι δωδέκατη, δέκατη τρίτη και δέκατος τέταρτος με βαθμό Επιμελητή Β΄ Ωτορινολαρυγγολογίας), υπηρετούν στο ενιαίο ν.π.δ.δ. «Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης “ ... - ...”», ζητούν δε με την κρινόμενη προσφυγή α) την ακύρωση ή μεταρρύθμιση των από Ιουλίου 2018 μισθοδοτικών καταστάσεων («αποδείξεων μισθοδοσίας»), που εκδόθηκαν από το ανωτέρω Νοσοκομείο για καθέναν από αυτούς, για το λόγο ότι οι αποδοχές τους, όπως αποτυπώνονται στις δεκατέσσερις αυτές μισθοδοτικές καταστάσεις, υπολογίσθηκαν δυνάμει των διατάξεων των άρθρων [138](#), [139](#) και [140 του ν. 4472/2017](#), οι οποίες, κατά τους ισχυρισμούς τους, είναι ανίσχυρες ως αντίθετες στις διατάξεις των άρθρων [2](#) παρ. 1, [4](#) παρ. 5, [5](#) παρ. 1, [21](#) παρ. 3, [22](#) παρ. 2, 25 και 106 [του Συντάγματος](#), στην αρχή προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη, στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στο άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα, και την επάνοδο των αποδοχών τους στο προ της 1.8.2012 ύψος, β) την ακύρωση της τεκμαιρομένης σιωπηρής απορρίψεως, από το καθ΄ ου Νοσοκομείο, της υπ΄ αριθμ. πρωτ. 10063/22.6.2018 αιτήσεώς τους περί ανακλήσεως των μηνιαίων μισθοδοτικών καταστάσεων που εκδόθηκαν για καθέναν από αυτούς κατά το χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο του 2012 έως τον Ιούνιο του 2018, εν όψει των κριθέντων με την υπ΄ αριθμ. 431/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ειδικότερα, προβάλλουν ότι με το νέο μισθολόγιο, που καθιερώνεται με τις διατάξεις [του ν. 4472/2017](#), παραβιάζεται η αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχείρισεως των ιατρών του Ε.Σ.Υ. που απορρέει από τις διατάξεις του άρθρου [21](#) παρ. 3 [του Συντάγματος](#), δεδομένου ότι δεν ελήφθησαν υπόψη τα κριτήρια που ετέθησαν για την τήρηση της αρχής αυτής με την 431/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου (ήτοι η σημασία του λειτουργήματος των ιατρών του Ε.Σ.Υ., οι ιδιαίτερες συνθήκες άσκησης των καθηκόντων τους και η επικινδυνότητα του επαγγέλματός τους, η τεκμηριωμένη συνεκτίμηση των επιπτώσεων των νέων μειώσεων-ρυθμίσεων στη λειτουργία του Ε.Σ.Υ., η τεκμηριωμένη συνεκτίμηση του αν οι εκ των μειώσεων επιπτώσεις είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες από το προκύπτον οικονομικό όφελος, του αν θα μπορούσαν να ληφθούν άλλα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος με μικρότερο κόστος για το ιατρικό προσωπικό του Ε.Σ.Υ., του αν με τις νέες ρυθμίσεις οι αποδοχές των ιατρών του Ε.Σ.Υ. παραμένουν επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβίωσης και ανάλογες με την αποστολή τους). Συγκεκριμένα, προβάλλουν ότι οι διατάξεις των άρθρων [138](#), [139](#) και [140 του ν. 4472/2017](#) - εν όψει των αναφερομένων στην αιτιολογική έκθεση αυτού περί εξασφάλισης της κατ΄ αρχήν σταθερότητας των αποδοχών όλων των λειτουργών και περί υπολογισμού των νέων αποδοχών αυτών λαμβάνοντας υπόψιν το ύψος των αποδοχών που είχε διαμορφωθεί στις 31.12.2016, οπότε ίσχυαν οι (κριθείσες, εν τέλει, ως αντισυνταγματικές με την 431/2018 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου) διατάξεις της περιπτ. 27 της υποπαραγράφου Γ.1 της παραγράφου Γ του άρθρου πρώτου [του ν. 4093/2012](#) - αποτελούν τη συστηματική, διαχρονική και ουσιαστική συνέχεια των ανωτέρω αντισυνταγματικών διατάξεων [του ν. 4093/2012](#), με τις οποίες τελούν σε αδιάσπαστη ενότητα, και πάσχουν από τις ίδιες, όπως κι αυτές, πλημμέλειες και παρανομίες. Ισχυρίζονται δε, συναφώς, ότι οι εν λόγω διατάξεις [του ν. 4472/2017](#) διέπονται, ως προς το ουσιαστικό περιεχόμενό τους, από το ίδιο πνεύμα του κατ΄ επίφαση «εξορθολογισμού» των ειδικών μισθολογίων και θεσπίσθηκαν για τον ίδιο λόγο, ήτοι για την περιστολή εν γένει της μισθολογικής δαπάνης του Δημοσίου, όπως και οι ανωτέρω διατάξεις [του ν. 4093/2012](#), και, αντιστρόφως, ότι οι κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις [του ν. 4093/2012](#), με τις οποίες περιεκόπησαν οι αποδοχές τους, εξακολουθούν να ισχύουν κατά βάση αναλλοίωτες μέσω των διατάξεων του νέου [ν. 4472/2017](#). Συνεπεία της εφαρμογής των διατάξεων του τελευταίου αυτού νόμου, οι μηνιαίες αποδοχές τους μειώθηκαν «σε κάποιες περιπτώσεις έτι περαιτέρω». Τούτο δε, όπως ισχυρίζονται, είναι αποτέλεσμα της

συρρικνώσεως των επιδομάτων, της καταργήσεως του χρονοεπιδόματος και της εισαγωγής των μισθολογικών κλιμακίων. Σε καμμία, πάντως, περίπτωση οι μηνιαίες αποδοχές τους δεν επανήλθαν στο προ του Αυγούστου 2012 ύψος και κατ' αυτόν τον τρόπο δεν αποκαταστάθηκε η νομιμότητα που ανέτρεψαν οι αντισυνταγματικές ρυθμίσεις [του v. 4093/2012](#). Επίσης, ισχυρίζονται ότι οι κατ' εφαρμογή [του v. 4472/2017](#) μειώσεις των αποδοχών τους υπερβαίνουν κι αυτές, όπως και οι περικοπές [του v. 4093/2012](#), λόγω της σωρευτικής επιβαρύνσεως των ιατρών του Ε.Σ.Υ., τα όρια που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη, σε συνδυασμό με την αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως της εν λόγω κατηγορίας λειτουργών. Όπως δε ισχυρίζονται, κατ' εφαρμογή της τελευταίας αυτής αρχής ο νομοθέτης διατηρεί μεν την ευχέρεια να καταρτίσει νέο ειδικό μισθολόγιο, μεταξύ άλλων, για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., δεν δύναται όμως να καθορίσει τις αποδοχές αυτών σε επίπεδα αντίστοιχα και, κατά μείζονα λόγο, κατώτερα εκείνων που είχαν διαμορφωθεί κατ' εφαρμογή [του v. 4093/2012](#), οι διατάξεις του οποίου έχουν ήδη κριθεί αντισυνταγματικές. Εν όψει όλων των ανωτέρω, οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι, εφόσον οι διατάξεις των άρθρων [138](#), [139](#) και [140 του v. 4472/2017](#), κατ' εφαρμογή των οποίων εκδόθηκαν οι ήδη προσβαλλόμενες μισθοδοτικές καταστάσεις, διατηρούν τις παράνομες μειώσεις αποδοχών που εισήχθησαν με το [v. 4093/2012](#), είναι κι αυτές ανίσχυρες ως αντίθετες στις διατάξεις των άρθρων [2](#) παρ. 1, [4](#) παρ. 5, [5](#) παρ. 1, [21](#) παρ. 3, 25 και 106 [του Συντάγματος](#), στην αρχή προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη, στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στο άρθρο 7 του Διεθνούς Συμφώνου του ΟΗΕ για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα.

27. Επειδή, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω εκτεθέντα (σκέψεις 19-24), ο νομοθέτης με το [v. 4472/2017](#) επεδίωξε στο πλαίσιο των δημοσιονομικών δυνατοτήτων της χώρας, ενόψει, άλλωστε, και της σχετικής υποχρεώσεως που είχε αναλάβει η Ελληνική Κυβέρνηση με το [v. 4336/2015](#) (Α' 94) για τον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της Δημόσιας Διοίκησης, να αναμορφώσει τα ειδικά μισθολόγια, αφενός μεν περιορίζοντάς τα σε αριθμό, αφετέρου δε εξορθολογίζοντας τις αποδοχές που χορηγούνται με αυτά, με κυριότερο εργαλείο την συγχώνευση ή κατάργηση επιδομάτων και την δημιουργία μισθολογικών κλιμακίων. Ο νομοθέτης επεδίωξε τον αριθμητικό περιορισμό των ειδικών μισθολογίων, όχι καταργώντας κάποια από αυτά, αλλά συνενώνοντας τα υφιστάμενα ειδικά μισθολόγια που, κατά την κρίση του [όπως ρητώς αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση (ανωτέρω σκέψη 21)], είχαν «ομοειδές αντικείμενο». Έτσι, συγκεκριμένα, ως προς το ειδικό μισθολόγιο των ιατρών του Ε.Σ.Υ., περιέλαβε σε αυτό και τους Ιατρούς και Οδοντιάτρους Δημόσιας Υγείας Ε.Σ.Υ., τους έμμισθους ειδικευόμενους ιατρούς, τους Επικουρικούς Ιατρούς, τους μόνιμους αγροτικούς ιατρούς και ιατρούς υπηρεσίας υπαίθρου, τους Ιατρούς Γενικής Ιατρικής και Βιοπαθολογίας που υπηρετούν στη Διεύθυνση Κ.Ε.Δ.Υ. του Υπουργείου Υγείας ή στις Διευθύνσεις Υγείας των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων και Περιφερειών καθώς και τους Ιατροδικαστές του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Όπως ήδη δε προαναφέρθηκε (ανωτέρω σκέψη 25), ο νομοθέτης, στο πλαίσιο της προσπάθειας αριθμητικού περιορισμού των ειδικών μισθολογίων δια του τρόπου αυτού, ήτοι δια της συνενώσεως μισθολογίων ομοειδούς, κατά την κρίση του, αντικειμένου, κατέλιπε ζητήματα αρρύθμιστα ή τα ρύθμισε πλημμελώς και χρειάστηκε να επανέλθει σχεδόν αμέσως μετά την ψήφιση [του v. 4472/2017](#), προκειμένου να καλύψει τα νομοθετικά κενά και να διορθώσει ρυθμίσεις αφορώσες σε μερικές από τις συνενωθείσες ανωτέρω κατηγορίες ιατρών. Εξάλλου, προκειμένου να επιτύχει τον εξορθολογισμό των αποδοχών, που χορηγούνται με τα ειδικά αυτά μισθολόγια, ο νομοθέτης χρησιμοποίησε (όπως ρητώς αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου) αρχές και κανόνες, όχι προσιδιάζοντες ειδικώς στις ιδιαιτερότητες κάθε μισθολογίου αλλά κοινούς για όλα τα ειδικά μισθολόγια, συνισταμένους κυρίως στην διατήρηση ενός τουλάχιστον επιδόματος,

συνδεομένου με τα ειδικά καθήκοντα κάθε κατηγορίας και με την ενεργό άσκησή τους, καθώς και στην κατάργηση του χρονοεπιδόματος και στη δημιουργία μισθολογικής κλίμακας ανά βαθμίδα, με μισθολογικά κλιμάκια (Μ.Κ.). Έτσι, συγκεκριμένα ως προς το ειδικό μισθολόγιο των ιατρών του Ε.Σ.Υ., πέραν του επιδόματος μεταπτυχιακών σπουδών και των ειδικότερων επιδομάτων των περιπτώσεων Ε και ΣΤ της παρ. 1 του άρθρου 139 αυτού, ο [v. 4472/2017](#), διετήρησε ως βασικό επίδομα, συνδεόμενο με τα ειδικά καθήκοντα των ιατρών, το επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης, κατήργησε δε την πάγια αποζημίωση για συμμετοχή σε σεμινάρια και ενημέρωση βιβλιοθήκης, χωρίς να προκύπτει ειδικότερα για ποιόν λόγο η αποζημίωση αυτή έπρεπε να καταργηθεί ή ενδεχομένως να συγχωνευθεί με το ως άνω επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης. Προέβη δε σε καθορισμό της προσαύξησης ενεργού εφημερίας στο ίδιο ποσό (31,80 ευρώ) και πάλι αδιακρίτως για όλους τους βαθμούς, ως είχε πράξει με τις σχετικές διατάξεις του [v. 4093/2012](#). Περαιτέρω, και όπως ρητώς αναφέρεται τόσο στην αιτιολογική έκθεση του νόμου όσο και στην κατ' άρθρο [75](#) παρ. 1 του Συντάγματος έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους αλλά και στις προπαρασκευαστικές εργασίες ψηφίσεως του νόμου στη Βουλή (ανωτέρω σκέψεις 21-24), ως βάση για τον επαναπροσδιορισμό των αποδοχών και του ως άνω ειδικού μισθολογίου, αλλά και ως μέτρο συγκρίσεως προκειμένου να διαπιστωθεί αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 155 του νόμου, περί προσωπικής διαφοράς, χρησιμοποιήθηκε το ύψος των αποδοχών που ελάμβαναν οι ιατροί του Ε.Σ.Υ., βάσει των σχετικών διατάξεων του [v. 4093/2012](#), κατά την 31.12.2016. Εξάλλου, όπως ομοίως προκύπτει από το σύνολο των προεκτεθεισών προπαρασκευαστικών εργασιών του [v. 4472/2017](#), ιδίως δε από τις εκτιμήσεις του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους αλλά και από τα οριζόμενα στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής για τα έτη 2018-2021, κρίσιμο και βασικό στοιχείο για τον εξ υπαρχής προσδιορισμό των αποδοχών, μεταξύ άλλων, και των ιατρών του Ε.Σ.Υ., στο πλαίσιο ενός νέου μισθολογίου, αποτέλεσε για τον νομοθέτη, προεχόντως, η διατήρηση του μισθολογίου αυτού ως δημοσιονομικά ουδέτερου, εν όψει της ανάγκης να επιτευχθούν οι τεθέντες δημοσιονομικοί στόχοι για πρωτογενές πλεόνασμα ύψους πλέον του 3,5% του ΑΕΠ για καθένα από τα έτη 2018-2021. Δηλαδή, αν και καθένα από τα ως άνω «ειδικά μισθολόγια» αφορούσε σε διαφορετική κατηγορία λειτουργών ή υπαλλήλων, με απολύτως διακεκριμένα καθήκοντα και αποστολή καθώς και με διαφορετικά τυπικά και ουσιαστικά προσόντα (για ορισμένες δε από τις κατηγορίες αυτές συνδεόταν με την άσκηση της εκ του Συντάγματος κρατικής τους αποστολής), ο νομοθέτης αφενός μεν τα ρύθμισε στηριζόμενος σε κοινές αρχές και κοινούς κανόνες, αφετέρου δε τα αντιμετώπισε συλλήβδην ως ένα ενιαίο οικονομικό μέγεθος, το οποίο έπρεπε, υπολογιζόμενο ως σύνολο, να παραμείνει δημοσιονομικά ουδέτερο, στο πλαίσιο της προαναφερθείσας ανάγκης για επίτευξη των τεθέντων δημοσιονομικών στόχων για πρωτογενές πλεόνασμα. Μάλιστα η προέχουσα μέριμνα για «δημοσιονομική ουδετερότητα» γίνεται έκδηλη, όπως, άλλωστε, επισημαίνεται και στην έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής των Ελλήνων (ανωτέρω σκέψη 24), στη ρύθμιση του άρθρου 155 (περί προσωπικής διαφοράς) του επιμάχου νόμου, δυνάμει της οποίας και τυχόν προκύπτουσα επιπλέον διαφορά αποδοχών υπέρ των μισθοδοτούμενων δεν καταβάλλεται αμέσως, αλλά μετακυλιέται χρονικώς σε βάθος τετραετίας. Όπως, όμως, εκτέθηκε ήδη ανωτέρω (σκέψη 15), ο νομοθέτης έχει μεν διακριτική ευχέρεια για την εισαγωγή νέων ρυθμίσεων και ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως για τη διαμόρφωση των αποδοχών των ιατρών του Ε.Σ.Υ., πλην τα δικαστήρια δύνανται και οφείλουν, χωρίς να υπεισέλθουν στην έρευνα της σκοπιμότητας των επιλογών του, να ερευνήσουν το αμιγώς νομικό ζήτημα, αν ελήφθη υπόψιν η υποχρέωση για ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση των ιατρών αυτών, η οποία απορρέει εμμέσως από το άρθρο [21](#) παρ. 3 του Συντάγματος, καθώς και η συνταγματική αρχή της ισότητας υπό την δεύτερη όψη της, δηλαδή της υποχρεώσεως του νομοθέτη να μεταχειρίζεται κατά διαφορετικό τρόπο τις καταστάσεις που δεν είναι όμοιες μεταξύ τους. Η τεκμηρίωση αυτή θα έπρεπε να αναφέρεται στην εξέλιξη των οικονομικών εν γένει συνθηκών και του γενικού κόστους διαβίωσης, στην ανάγκη διαφυλάξεως του κύρους του δημοσίου λειτουργήματος των

ιατρών του Ε.Σ.Υ. λόγω της φύσεως των καθηκόντων τους και της σημασίας της αποστολής τους, λαμβάνοντας υπόψιν τις ειδικές συνθήκες ασκήσεως του εν λόγω λειτουργήματος, τις ιδιαίτερες απαιτήσεις του ιατρικού επαγγέλματος όσον αφορά τον χρόνο απασχολήσεως, την ένταση και την ποιότητα της εργασίας, τις ιδιαίτερες ευθύνες που απορρέουν από την άσκησή του, το καθεστώς πλήρους και αποκλειστικής απασχολήσεως υπό το οποίο παρέχουν τις υπηρεσίες τους, τον μεγαλύτερο χρόνο γενικής εκπαίδευσης των ιατρών εν σχέσει προς άλλους επιστήμονες, την πολυετή μεταπανεπιστημιακή μετεκπαίδευσή τους για ειδίκευση αλλά και την ανάγκη για διαρκή εκπαίδευση στην επιστήμη τους, καθώς και το γεγονός ότι, εν όψει των ανωτέρω, αυτοί εισέρχονται στη δημόσια υπηρεσία σε μεγαλύτερη ηλικία σε σχέση με τους λοιπούς υπαλλήλους και λειτουργούς. Επιπλέον, έπρεπε να ληφθούν υπόψη και οι δυσμενείς επιπτώσεις επί της λειτουργίας του Ε.Σ.Υ., της ποιότητας των παρεχόμενων από το Κράτος υπηρεσιών υγείας και του επιπέδου της ιατρικής στη χώρα, η λόγω της αδυναμίας εξασφάλισης ικανοποιητικών αποδοχών συνεχιζόμενη, κατά τα κοινώς γνωστά, διαρροή έμπειρων επιστημόνων στο εξωτερικό, για την εκπαίδευση των οποίων διατέθηκαν σημαντικοί πόροι τόσο εξ ιδίων όσο και από το Κράτος (πανεπιστημιακές και νοσοκομειακές υποδομές, συγγράμματα, εκπαιδευτικό προσωπικό υψηλού επιπέδου κλπ), η οποία (διαρροή), εξάλλου, σε συνδυασμό με τον θεσπισθέντα ήδη από το έτος 2010 περιορισμό προσλήψεων και διορισμών στο δημόσιο τομέα [βλ. άρθρο 11 παρ. 1 του προαναφερθέντος [v. 3833/2010](#), που, ως ίσχυε για τα έτη 2017 και 2018, όριζε ότι ο αριθμός των ετήσιων προσλήψεων και διορισμών του μόνιμου προσωπικού και του προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου στους φορείς της παρ. 1 του άρθρου [1 του v. 3812/2009](#) (Α' 234) δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος συνολικά από το λόγο ένα προς τέσσερα (μια πρόσληψη ανά τέσσερις αποχωρήσεις) και για το έτος 2018 δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος συνολικά από το λόγο ένα προς τρία (μια πρόσληψη ανά τρεις αποχωρήσεις), στο σύνολο των φορέων, βλ. και Μ.Π.Δ.Σ. 2018-2021, που προέβλεψε για το έτος 2019 λόγο ένα προς ένα], συντέινε στην υποστελέχωση των νοσοκομείων (η οποία, άλλωστε, αναδείχθηκε, μεταγενεστέρως, με τον πλέον έντονο τρόπο, ιδίως στην περίοδο της πανδημίας του COVID 19, που, πάντως, αποτέλεσε όλως εξαιρετική κατάσταση, αναγκάζοντας τον νομοθέτη να προβεί σε έκτακτη νομοθέτηση για την κάλυψη των αναγκών του Ε.Σ.Υ. σε ανθρώπινο δυναμικό και δη συνάπτοντας συμβάσεις τόσο με ιδιώτες ιατρούς και καταβάλλοντάς τους αφορολόγητες αμοιβές [άρθρο δέκατο τέταρτο της ΠΝΠ/13.4.2020 που κυρώθηκε με το [v. 4690/2020](#) (Α' 104), του οποίου η ισχύς παρετάθη μέχρι 30.6.2021 με το άρθρο [16 του v. 4790/2021](#) (Α' 48)], όσο και με συνταξιούχους ιατρούς, χωρίς μάλιστα περικοπή των συντάξεών τους, εφόσον αυτοί υπηρετούν αποκλειστικά στις Μ.Ε.Θ. [άρθρο [46 v. 4753/2020](#) (Α' 227)], και φτάνοντας ακόμη και σε αυτή τη λήψη του μέτρου της επιτάξεως προσωπικών υπηρεσιών ιδιωτών ιατρών [βλ. ενδεικτικά Υ.Α. υπ' αριθμ. 26046/2021, (Β' 1659/23.04.2021)]. Όμως, ούτε από τις προπαρασκευαστικές εργασίες [του v. 4472/2017](#), ούτε από το κείμενο του εγκριθέντος με τον νόμο αυτό Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής προκύπτει ότι κατά τον επαναπροσδιορισμό των αποδοχών του μισθολογίου των ιατρών του Ε.Σ.Υ. με τις κρίσιμες διατάξεις, ελήφθησαν υπόψιν, πέραν του ανωτέρω καθαρώς αριθμητικού και, ως εκ τούτου, προδήλως απροσφόρου κριτηρίου, της δημιουργίας δηλαδή ενός δημοσιονομικά ουδέτερου μισθολογίου, τα παρατεθέντα ανωτέρω στοιχεία, εν όψει των οποίων θεσπίσθηκε ιδιαίτερο μισθολόγιο για την εν λόγω κατηγορία δημοσίων λειτουργών. Ειδικότερα, δεν προκύπτει ότι εκτιμήθηκαν ειδικώς οι επιπτώσεις από τον, κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα, επαναπροσδιορισμό των αποδοχών των ιατρών στη λειτουργία του Ε.Σ.Υ., ούτε αν οι εκ του, κατά τα ως άνω, επαναπροσδιορισμού του μισθολογίου επιπτώσεις στη λειτουργία του Ε.Σ.Υ. είναι μικρότερες ή μεγαλύτερες από το επιδιωκόμενο όφελος, ήτοι την διατήρηση του μισθολογίου ως δημοσιονομικώς ουδέτερου, ούτε αν θα μπορούσαν να αναζητηθούν άλλα μέτρα, πέραν της δημιουργίας ενός δημοσιονομικώς ουδέτερου ειδικού μισθολογίου, έχοντα ως στόχο την επίτευξη του επιδιωκόμενου πρωτογενούς πλεονάσματος, με μικρότερη επιβάρυνση για το ιατρικό προσωπικό του Ε.Σ.Υ. (πρβλ. Ε.Σ. 7412/2015 Ολομ., ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ.).

Επίσης δεν εξετάστηκε αν οι αποδοχές των ιατρών του Ε.Σ.Υ. παραμένουν, και μετά τον ως άνω επαναπροσδιορισμό τους, επαρκείς για την αντιμετώπιση του κόστους αξιοπρεπούς διαβιώσεώς τους και ανάλογες της αποστολής τους (πρβλ. Ε.Σ. 7412/2015 Ολομ., ΣτΕ 431/2018 Ολομ.). Εξάλλου, ούτε το γεγονός ότι με το άρθρο 156 του ν. 4472/2017 καθορίστηκε ότι το σύνολο των αποδοχών της οργανικής θέσεως των ιατρών του Ε.Σ.Υ. και των πρόσθετων αμοιβών τους κατά μήνα δεν μπορεί να υπερβεί τις μηνιαίες αποδοχές που αντιστοιχούν σε Εφέτη με 19 χρόνια υπηρεσίας (σε αντίθεση με τους δημοσίους υπαλλήλους, όπου ως ανώτατο όριο τίθεται αυτό του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου) αποδεικνύει αυτό και μόνο ότι διασφαλίζεται ιδιαίτερη μισθολογική μεταχείριση των ιατρών του Ε.Σ.Υ., όπως προβάλλει το Ελληνικό Δημόσιο με το υπόμνημά του, δεδομένου ότι η ρύθμιση αυτή, πάντως, δεν προεβλέφθη το πρώτον με τις διατάξεις του ν. 4472/2017, αλλά συνιστά επανάληψη της κατ' άρθρο 6 παραγρ. 1 του ν. 3808/2009 ρυθμίσεως, ως ήδη εξετέθη ανωτέρω στη σκέψη 13. Περαιτέρω, με τα δεδομένα που ίσχυαν κατά το χρόνο δημοσιεύσεως του ν. 4472/2017, ο δι' αυτού, κατά τ' ανωτέρω εκτεθέντα, επαναπροσδιορισμός των αποδοχών των ιατρών του Ε.Σ.Υ., λαμβανόμενος αθροιστικώς με την πλήρη κατάργηση των επιδομάτων εορτών και αδείας, καθώς και με τις προηγηθείσες, ως ήδη εξετέθη ανωτέρω στη σκέψη 16, μειώσεις του εισοδήματος των προσφευγόντων ιατρών με παράπλευρα νομοθετήματα της προηγηθείσας περιόδου της κρίσεως (επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης με το άρθρο 29 του ν. 3986/2011, επιβολή ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης για την καταπολέμηση της ανεργίας με το άρθρο 38 παρ. 2 περ. α' του ν. 3986/2011, επιβολή ειδικής εισφοράς υπέρ του Τ.Π.Δ.Υ. με το άρθρο 38 παρ. 2 περ. β' του ν. 3986/2011 και αλληπάλληλες φορολογικές επιβαρύνσεις), έχει ως αποτέλεσμα, λόγω του σωρευτικού τους αποτελέσματος και της εκτάσεώς τους, την υπέρβαση του ορίου που θέτουν οι συνταγματικές αρχές της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη. Κατόπιν τούτων, οι κρίσιμες διατάξεις των άρθρων 138-140 του ν. 4472/2017, με τις οποίες καθορίστηκε ο βασικός μισθός, τα επιδόματα και τα ωρομίσθια εφημεριών των ιατρών του Ε.Σ.Υ., στο πλαίσιο θεσμοθετήσεως εξ υπαρχής νέου ειδικού μισθολογίου για τους ανωτέρω, και των οποίων αυτών διατάξεων η εφαρμογή εξειδικεύεται στα άρθρα 154 και 155 του ως άνω νόμου, σε συνδυασμό με τα άρθρα 136 και 137 αυτού, αντίκεινται στο άρθρο 21 παρ. 3 του Συντάγματος και την απορρέουσα από αυτό αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεως των ιατρών του Ε.Σ.Υ., καθώς και προς την αρχή της αναλογικότητας και της ισότητας στα δημόσια βάρη (πρβλ. ΣτΕ 431/2018 Ολομ., Ε.Σ. 7412/2015 Ολομ.). Η πλημμέλεια αυτή δεν αίρεται από την δυνατότητα συμμετοχής των ιατρών του Ε.Σ.Υ. στην ολοήμερη λειτουργία των μονάδων του Ε.Σ.Υ. και της λήψεως αμοιβής για τις διενεργούμενες πέραν του τακτικού ωραρίου πράξεις. Και τούτο διότι αφ' ενός η συμμετοχή των ιατρών στην ολοήμερη λειτουργία των μονάδων του Ε.Σ.Υ. είναι προαιρετική, αφ' ετέρου δε, όπως έχει γίνει δεκτό, η αμοιβή για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών αποτελεί αντιστάθμισμα για μία επί πλέον παροχή υπηρεσίας υγείας προς τους πολίτες, εν πάση δε περιπτώσει πρόκειται για επιτρεπόμενη επαγγελματική δραστηριότητα εντός των δημόσιων νοσοκομείων, εντελώς ανεξάρτητη από την εργασία που παρέχουν οι ιατροί ως δημόσιοι λειτουργοί κατά τη διάρκεια του τακτικού ωραρίου λειτουργίας των νοσοκομείων και η οποία δεν θίγει το υφιστάμενο σύστημα των γενικών εφημεριών τους (βλ. ΣτΕ 431/2018, 2113/2014 Ολομ., σκ. 7 και 11). Άλλωστε, κατά τα εκτεθέντα στη σκέψη 14, τα έσοδα από την πέραν του τακτικού ωραρίου λειτουργία των μονάδων του Ε.Σ.Υ. δεν περιέρχονται στο σύνολό τους ή κατά το μεγαλύτερο μέρος τους στους παρέχοντες τις σχετικές υπηρεσίες ιατρούς, αλλά τίθενται στο ταμείο του νοσοκομείου και διατίθενται κατά προτεραιότητα για την κάλυψη των αναγκών του νοσηλευτικού ιδρύματος. Για τους λόγους αυτούς, που προβάλλονται βασίμως, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη προσφυγή και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες μισθοδοτικές καταστάσεις, μηνός Ιουλίου 2018, των προσφευγόντων ιατρών, οι οποίες εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων που είναι ανίσχυρες καθ' ο μέρος επαναπροσδιορίζουν, κατά τα ανωτέρω, τον

βασικό μισθό, τα επιδόματα και τα ωρομίσθια εφημεριών των ιατρών του Ε.Σ.Υ. Δεδομένου δε ότι και οι διατάξεις [του ν. 4093/2012](#), οι οποίες ίσχυαν πριν τον [ν. 4472/2017](#) και με τις οποίες είχαν μειωθεί οι αποδοχές των ιατρών του Ε.Σ.Υ., έχουν κριθεί, με την 431/2018 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, επίσης, ως αντικείμενες στις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις και αρχές και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να εφαρμοστούν για τον προσδιορισμό των αποδοχών των ανωτέρω δημοσίων λειτουργών, η, κατά τα ανωτέρω, διάγνωση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων [του ν. 4472/2017](#) έχει ως συνέπεια την αναβίωση των ειδικών μισθολογικών ρυθμίσεων για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., όπως αυτές ίσχυαν πριν από την τροποποίησή τους με τις αντισυνταγματικές διατάξεις [του ν. 4093/2012](#), δηλαδή πριν την 1.8.2012 (βλ. άρθρα [43-45 του ν. 3205/2003](#), όπως, μετά από τροποποιήσεις, ίσχυαν πριν την 1.8.2012, πρβλ. ΣτΕ [1126/2016](#) Ολομ.). Οίκοθεν νοείται ότι ο νομοθέτης και η, κατ' εξουσιοδότηση αυτού, κανονιστικώς δρώσα διοίκηση διατηρούν την ευχέρεια να προβούν στην κατάρτιση νέου «ειδικού» μισθολογίου για τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., λαμβάνοντας υπόψη την απορρέουσα από το άρθρο [21](#) παρ. 3 [του Συντάγματος](#) αρχή της ιδιαίτερης μισθολογικής μεταχειρίσεώς τους, ούτως ώστε οι αποδοχές τους να είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. Ενόψει των ανωτέρω, η υπόθεση πρέπει, κατά το μέρος αυτό, να παραπεμφθεί στη Διοίκηση προς διενέργεια των δεόντων σύμφωνα με τα κριθέντα με την παρούσα απόφαση.

28. Επειδή, μειοψήφησαν η Πρόεδρος του Δικαστηρίου Ε. Σάρπ, οι Αντιπρόεδροι Ε. Νίκα και Γ. Τσιμέκας και οι Σύμβουλοι Επικρατείας Κ. Φιλοπούλου, Π. Μπραϊμή, Α. Γαλενιανού-Χαλκιαδάκη και Β. Ανδρουλάκης, οι οποίοι διατύπωσαν την εξής γνώμη, προς την οποία συνετάγησαν και οι Πρόεδροι Μ. Αθανασοπούλου και Μ. Σταματοπούλου: Από καμία συνταγματική διάταξη (ούτε και από αυτήν της παρ. 3 του άρθρου [21 του Συντάγματος](#), που, κατά τα ανωτέρω, ορίζει ότι το Κράτος οφείλει να μεριμνά για την υγεία των πολιτών) δεν κωλύεται ο νομοθέτης να διαμορφώνει ή να αναδιαμορφώνει το μισθολόγιο των κρατικών λειτουργών και υπαλλήλων λαμβάνοντας υπ' όψιν τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες, και μάλιστα την δημοσιονομική κατάσταση του Κράτους, τις προτεραιότητες που αυτό θέτει ως προς την κάλυψη των εν γένει κρατικών υποχρεώσεων και αναγκών και τους περιορισμούς που προκύπτουν από τις διεθνείς υποχρεώσεις της Χώρας. *Ενόψει δε τούτων, δεν κωλύεται ο νομοθέτης να μεταβάλλει, αν οι συνθήκες το απαιτούν, ακόμα και επί τα χείρω το νομοθετικό καθεστώς που διέπει τις αποδοχές των δημοσίων λειτουργών και υπαλλήλων, δοθέντος ότι ούτε από καμία συνταγματική διάταξη ή αρχή ούτε από το Πρώτο Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Ε.Σ.Δ.Α. κατοχυρώνεται το δικαίωμα οποιουδήποτε σε αποδοχές ορισμένου ύψους. Στην προκειμένη περίπτωση, με τον [ν. 4472/2017](#) ο νομοθέτης επιχείρησε την αναμόρφωση ορισμένων ειδικών μισθολογίων, μεταξύ των οποίων και αυτών των ιατρών του Ε.Σ.Υ. όπως είναι οι προσφεύγοντες.* Η αναμόρφωση αυτή εντάσσεται σε συνολικό πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, που περιλαμβάνει, μεταξύ πολλών άλλων, δέσμη μέτρων συνταξιοδοτικού και μισθολογικού χαρακτήρα, προς ικανοποίηση των τιθέμενων με το εν λόγω πρόγραμμα στόχων, ως αναγκαία προϋπόθεση για την ρύθμιση του ελληνικού δημόσιου χρέους. Με τον νόμο αυτόν εγκρίθηκε το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Σταθερότητας για την περίοδο 2018-2021 και, μεταξύ άλλων, ετέθησαν οι ετήσιοι στόχοι για την Γενική Κυβέρνηση και προβλέφθηκε πρωτογενές δημοσιονομικό πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ για την ως άνω περίοδο, με βάση τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (βλ. σκέψη 20, ιδίως το άρθρο [163 του ν. 4472/2017](#), με το οποίο εγκρίθηκε το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής για την περίοδο 2018-2021). Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το προβλεπόμενο με τις επίμαχες διατάξεις του νόμου ειδικό μισθολόγιο των ιατρών εντάσσεται σε γενικότερο πλέγμα ρυθμίσεων, που αποτελούν προδήλως ενιαίο σύνολο, το οποίο συντελεί στην υιοθέτηση ισοσκελισμένου προϋπολογισμού που προβλέπει πρωτογενές πλεόνασμα 3,4% για το έτος 2018 ([ν. 4507/2017](#) με τον οποίο εγκρίθηκε ο προϋπολογισμός του έτους 2018). Με το ειδικό δε αυτό μισθολόγιο, πέραν του προβλεπόμενου μισθού, χορηγούνται επιδόματα, ορισμένα από τα

οποία είναι κοινά σε όλες τις κατηγορίες εργαζομένων στον δημόσιο τομέα (π.χ. οικογενειακή παροχή, επίδομα θέσεως ευθύνης), άλλα, όμως, συνδέονται με τα ειδικά καθήκοντα των ιατρών (π.χ. επίδομα νοσοκομειακής απασχόλησης, ενεργού εφημερίας). Περαιτέρω, το επίδομο ειδικό μισθολόγιο, ανεξαρτήτως αν διαμορφώνεται πράγματι σε ικανοποιητικά επίπεδα εν όψει της φύσεως και της σημασίας του λειτουργήματος των ιατρών, διαφοροποιεί τους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. από τους λοιπούς δημοσίους λειτουργούς και πάντως δεν εξικνείται μέχρι του σημείου να διακυβεύεται το αξιοπρεπές επίπεδο διαβιώσεώς τους, λαμβανομένων ιδίως υπ' όψιν των γενικότερων οικονομικών συνθηκών, που επικρατούσαν κατά τον χρόνο κατά τον οποίο θεσπίσθηκε το εν λόγω μισθολόγιο. Με τα δεδομένα αυτά η περαιτέρω εκτίμηση ως προς την ουσιαστική ορθότητα των εν προκειμένω νομοθετικών επιλογών εκφεύγει των ορίων του δικαστικού ελέγχου, ενόψει του ότι ο νομοθέτης οφείλει, στο πλαίσιο της συνταγματικής του αποστολής, να τηρήσει τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχειρίσεως και κατά τη λήψη αποφάσεων ως προς την κατανομή των κατά κοινή πείρα πεπερασμένων κρατικών πόρων να συνεκτιμήσει πληθώρα παραγόντων που αφορούν την ικανοποίηση, μεταξύ άλλων, των λοιπών μισθολογικής, ασφαλιστικής και άλλης φύσεως αναγκών του συνόλου των πολιτών. Εξ άλλου, δεν ανήκει στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, κατά την κρίση μέτρων που άπτονται ευρύτερης οικονομικής ή μισθολογικής πολιτικής, να εξετάσει αν υφίστανται άλλα προσφορότερα μέτρα για την ικανοποίηση των σχετικών αναγκών. Με βάση τα ανωτέρω, και δοθέντος ότι τα εκάστοτε λαμβανόμενα μέτρα που έχουν τον ανωτέρω χαρακτήρα, εντασσόμενα σε γενικότερο πλέγμα ρυθμίσεων, που αποτελούν ενιαίο σύνολο, υπόκεινται σε οριακό μόνο έλεγχο από το Δικαστήριο, οι σχετικοί λόγοι προσφυγής θα έπρεπε να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

29. Επειδή, περαιτέρω, οι προσφεύγοντες ζητούν την ακύρωση της σιωπηρής απορρίψεως του αιτήματός τους περί ανακλήσεως των μισθοδοτικών τους καταστάσεων για το χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο έτους 2012 έως τον Ιούνιο έτους 2018 και την επανέκδοση αυτών, με υπολογισμό των αποδοχών τους, βάσει των διατάξεων που ίσχυαν προ του (εν τέλει κριθέντος ως αντισυνταγματικού) [v. 4093/2012](#), προβάλλοντας ότι η σιωπηρή αυτή απόρριψη συνιστά παράλειψη οφειλομένης νομίμου ενεργείας εκ μέρους του καθ' ου Νοσοκομείου. Και τούτο διότι οι μισθοδοτικές αυτές καταστάσεις εκδόθηκαν βάσει των διατάξεων [του v. 4093/2012](#), οι οποίες κρίθηκαν ως αντισυνταγματικές με την απόφαση 431/2018 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Επικαλούνται οι αιτούντες, ειδικότερα, την γενική αρχή που έχει διαμορφωθεί νομολογιακώς (βλ. ΣτΕ 2176-2177/2004 Ολομ. κ.ά.), σύμφωνα με την οποία, «σε περίπτωση που με αμετάκλητη δικαστική απόφαση ακυρώνεται ατομική διοικητική πράξη για το λόγο ότι στηρίχθηκε σε διάταξη αντίθετη προς υπέρτερης τυπικής ισχύος κανόνα δικαίου, τότε η Διοίκηση υποχρεούται να επανεξετάσει τη νομιμότητα ομοίου περιεχομένου ατομικής διοικητικής πράξεως, η οποία έχει εκδοθεί με βάση την ίδια διάταξη και να την ανακαλέσει, εφόσον της υποβληθεί σχετικό αίτημα εντός ευλόγου χρόνου». Ισχυρίζονται δε ότι το καθ' ου Νοσοκομείο ώφειλε, εν προκειμένω, να προβεί στην ανάκληση των ανωτέρω μισθοδοτικών καταστάσεων, καθότι αυτές είναι ομοίου περιεχομένου με τις ακυρωθείσες (με την απόφαση 431/2018) πράξεις, το δε αίτημα των προσφευγόντων υπεβλήθη, κατά τους ισχυρισμούς τους, εντός ευλόγου χρόνου. Οι μεν, όμως, μισθοδοτικές καταστάσεις της χρονικής περιόδου από 1.1.2017 έως και 22.6.2018 (των οποίων ζητήθηκε η ανάκληση) εκδόθηκαν βάσει των διατάξεων [του v. 4472/2017](#), ο οποίος, κατά το χρόνο υποβολής του αιτήματος ανακλήσεως, δεν είχε κριθεί αντισυνταγματικός, και όχι βάσει των, κριθεϊσών ως αντισυνταγματικών, διατάξεων [του v. 4093/2012](#). Δεν συντρέχει, επομένως, η απαιτούμενη, κατά την ως άνω γενική αρχή, προϋπόθεση της υπάρξεως ταυτότητος διατάξεων, ώστε να θεωρηθεί ότι η Διοίκηση υπείχε υποχρέωση επανεξετάσεως της νομιμότητος της διοικητικής πράξεως της οποίας η ανάκληση ζητήθηκε, και, κατ' επέκτασιν, να θεωρηθεί ότι, μη πράξασα τούτο, παρέλειψε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. Για δε τις εκδοθείσες προ της 1.1.2017 μισθοδοτικές καταστάσεις, οι προσφεύγοντες δεν ηδύναντο, κατά το χρόνο υποβολής του αιτήματός τους (22.6.2018), να

επικαλεστούν ενώπιον της Διοικήσεως την διαγνωσθείσα, με την απόφαση 431/2018, αντισυνταγματικότητα των διατάξεων του ν. 4093/2012, για τη θεμελίωση αξιώσεων αφορωσών σε περικοπείες, βάσει αυτών, αποδοχές τους ή για τη θεμελίωση αιτημάτων επιστροφής των περικοπείων αυτών αποδοχών, αφού, κατά τα ήδη κριθέντα με την απόφαση αυτή, οι συνέπειες της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας των ως άνω διατάξεων επέρχονται μετά τη δημοσίευσή της, ήτοι μετά την 26.2.2018, και όχι αναδρομικώς, ώστε να καταστήσουν παράνομες τις εκδοθείσες έως τις 31.12.2016 βάσει των διατάξεων του ν. 4093/2012 μισθοδοτικές καταστάσεις, εφόσον, άλλωστε, οι προσφεύγοντες δεν προβάλλουν ότι είχαν ασκήσει κατ' αυτών προσφυγή ουσίας ή ότι είχαν διεκδικήσει τις αποδοχές του χρονικού αυτού διαστήματος με ένδικο βοήθημα κατατεθέν ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων πριν από την δημοσίευση της ανωτέρω αποφάσεως. Συνεπώς, ούτε για τις μισθοδοτικές καταστάσεις της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου συντρέχουν και οι δύο προϋποθέσεις που απαιτούνται, με βάση την ανωτέρω νομολογιακώς διαμορφωμένη γενική αρχή (των «ομοίων» πράξεων), η οποία θα γεννούσε υποχρέωση της Διοικήσεως να επανεξετάσει την νομιμότητα ατομικής διοικητικής πράξεως της οποίας ζητείται η ανάκληση [υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές χρηματικές αξιώσεις δεν θα είχαν υποπέσει σε παραγραφή (πρβλ. ΣτΕ 1751/2017 επταμ.)]. Και τούτο διότι ναι μεν συντρέχει η προϋπόθεση της υπάρξεως ταυτότητος διατάξεων, πλην δεν συντρέχει η προϋπόθεση της υπάρξεως κρίσεως, ανατρέχουσας σε χρόνο προ της 1.1.2017, περί αντιθέσεως των διατάξεων επί των οποίων ερείδεται η διοικητική πράξη, της οποίας η ανάκληση ζητείται, σε υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις, ώστε να θεωρηθεί ότι η Διοίκηση υπείχε υποχρέωση επανεξετάσεως της νομιμότητος της τελευταίας αυτής πράξεως, και κατ' επέκτασιν, να θεωρηθεί ότι, μη πράξασα τούτο, παρέλειψε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. Τούτο, ενόψει της προαναφερθείσας κρίσεως της αποφάσεως 431/2018 περί περιορισμού των συνεπειών της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητος των διατάξεων αυτών από της δημοσιεύσεως της αποφάσεως και εντεύθεν. Συνεπώς, η κρινόμενη προσφυγή, καθό μέρος στρέφεται κατά της σιωπηρής απορρίψεως του αιτήματος των προσφευγόντων περί ανακλήσεως των μισθοδοτικών τους καταστάσεων για το χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο έτους 2012 έως τον Ιούνιο έτους 2018 και επανεκδόσεως αυτών βάσει των διατάξεων που ίσχυαν προ του ν. 4093/2012, είναι απορριπτέα ως στρεφόμενη κατά μη εκτελεστής παραλείψεως (πρβλ. ΣτΕ 855/2016).

30. Επειδή, στο άρθρο 95 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «1. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως: α) Η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών [...] β) [...] γ) Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας που υποβάλλονται σ' αυτό σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους. δ) [...] 2. [...] 3. [...] 4. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας ρυθμίζονται και ασκούνται όπως νόμος ειδικότερα ορίζει. 5. [...]». Περαιτέρω, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, με τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 3900/2010 προβλέφθηκε και ρυθμίσθηκε ο θεσμός της πρότυπης ή «πιλοτικής» δίκης, η οποία αφορά πάσης φύσεως διαφορές, ακυρωτικές ή ουσίας. Εξ άλλου, η δικονομία του Συμβουλίου της Επικρατείας ρυθμιζόταν παγίως με ειδικά νομοθετήματα, περιορισμένης εκτάσεως, συμπληρωνόταν δε με παραδοχές μιας ευέλικτης νομολογίας. Ειδικώς το ζήτημα των συνεπειών της ακυρωτικής αποφάσεως απετέλεσε αντικείμενο του άρθρου 50 του αρχικού νόμου περί Συμβουλίου της Επικρατείας 3713/1928 (Α' 273), το οποίο όριζε στην παρ. 1: «Η δεχομένη την αίτησιν απόφασις απαγγέλλει την ακύρωσιν της προσβαλλομένης πράξεως, επαγομένη νόμιμον αυτής κατάργησιν έναντι πάντων [...]». Με όμοιο περιεχόμενο και σε ταυτάριθμο άρθρο επαναλαμβάνεται η ρύθμιση στο ν.δ/μα 170/1973 και εν συνεχεία και στο ισχύον άρθρο 50 του π.δ/τος 18/1989, το οποίο ορίζει στην παρ. 1: «Η απόφαση που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλλει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται νόμιμη κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική είτε πρόκειται για ατομική πράξη». Την παρατεθείσα διάταξη του άρθρου αυτού, την οποία το

Συμβούλιο της Επικρατείας παγίως εφήρμοζε με την έννοια ότι η ακύρωση της διοικητικής πράξεως ανατρέχει στον χρόνο εκδόσεώς της, τροποποίησε το άρθρο [22](#) παρ. 1 [του ν. 4274/2014](#) (Α' 147), το οποίο προσέθεσε παρ. 3β έχουσα ως εξής: «Σε περίπτωση αιτήσεως ακυρώσεως που στρέφεται κατά διοικητικής πράξεως, το δικαστήριο, σταθμίζοντας τις πραγματικές καταστάσεις που έχουν δημιουργηθεί κατά το χρόνο εφαρμογής της, ιδίως δε υπέρ των καλόπιστων διοικουμένων, καθώς και το δημόσιο συμφέρον, μπορεί να ορίσει ότι τα αποτελέσματα της ακυρώσεως ανατρέχουν σε χρονικό σημείο μεταγενέστερο του χρόνου έναρξης της ισχύος της και σε κάθε περίπτωση προγενέστερο του χρόνου δημοσίευσης της απόφασης [...]». Με την νέα διάταξη εδόθη η δυνατότητα στο Συμβούλιο της Επικρατείας, υπό προϋποθέσεις τις οποίες το ίδιο σταθμίζει, να αποκλίνει, σε εξαιρετικές πάντως περιπτώσεις, από τον κανόνα της αναδρομικής ακυρώσεως και να καθορίσει μεταγενέστερο χρόνο επελεύσεως των συνεπειών της ακυρώσεως (βλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [4446/2015](#) Ολομ.). Τα αυτά και για τους ίδιους λόγους δέον αναλογικώς να ισχύσουν και επί αγωγών και άλλων διαφορών ουσίας, που άγονται προς εκδίκαση στο Συμβούλιο της Επικρατείας μέσω του νέου δικονομικού θεσμού της πρότυπης δίκης (βλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., [4741/2014](#) Ολομ. σκ. 25, [2288/2015](#) σκ. 25, πρβλ. ΔΕΚ C-43/75 της 8.4.1976 Defrenne κατά Sabena και C-262/78 της 17.5.1990 Barber).

31. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, η διάγνωση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων των άρθρων [138-140 του ν. 4472/2017](#), καθό μέρος με αυτές θεσπίσθηκε εξ υπαρχής νέο ειδικό μισθολόγιο για τους ιατρούς Ε.Σ.Υ., θα συνεπήγετο υποχρέωση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί με αναδρομική καταβολή των αποδοχών που περιεκόπησαν, βάσει των αντισυνταγματικών αυτών διατάξεων, όχι μόνο στους προσφεύγοντες (για το χρονικό διάστημα από την έκδοση των προσβαλλόμενων πράξεων και εντεύθεν), αλλά και σε ιδιαίτερως ευρύ κύκλο προσώπων που αφορά η παρούσα πρότυπη δίκη (βλ. τα γνωστά στο Δικαστήριο από προηγούμενη ενέργειά του, έγγραφα Α2α/Γ.Π.οικ/23.11.2015 του Υπουργείου Υγείας και 2/70311/ΔΠΓΚ/ 20.11.2015 του Υπουργείου Οικονομικών προς το Δικαστήριο, κατά τα οποία στο τέλος του έτους 2014 υπηρετούσαν στο Ε.Σ.Υ. συνολικά 21.300 ιατροί, καθώς και όμοιο έγγραφο ΓΠΒ1β/87044/17.11.2015 του Υπουργείου Υγείας, κατά το οποίο το σύνολο των ιατρών του Ε.Σ.Υ. στην επικράτεια, χωρίς την 4η και 5η Υ.Πε., για τις οποίες δεν υπάρχουν στοιχεία, ανερχόταν τον Σεπτέμβριο του 2015 σε 18.019. Βλ. περαιτέρω και το υπόμνημα του Ελληνικού Δημοσίου, όπου αναφέρεται ότι ο αριθμός των υπηρετούντων σήμερα ιατρών ανέρχεται περίπου σε 26.600). Εν όψει των δεδομένων τούτων, το Δικαστήριο, μετά στάθμιση του δημοσίου συμφέροντος, αναφερομένου στην κοινώς γνωστή μέχρι πρότινος ταμειακή δυσχέρεια του ελληνικού Κράτους, οφειλόμενη στην προηγηθείσα οξυμένη δημοσιονομική κρίση, αλλά και στο γεγονός ότι, ενόψει της πανδημίας, ο νομοθέτης αναγκάστηκε να υιοθετήσει έκτακτα μέτρα στηρίξεως της ελληνικής οικονομίας, που δεν είχαν ληφθεί στο σύνολό τους υπόψιν κατά την κατάρτιση των προϋπολογισμών των τελευταίων δύο ετών [βλ. ενδεικτικά άρθρο [1 ν. 4683/2020](#) (Α' 83) περί κυρώσεως της από 20.3.2020 Π.Ν.Π. για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση εργαζομένων με αναστολή συμβάσεων εργασίας, καθώς και για την μερική αποζημίωση ιδιοκτητών ακινήτων λόγω της μειώσεως μισθώματος επαγγελματικών μισθώσεων και μισθώσεων κύριας κατοικίας, άρθρο [1 ν. 4684/2020](#) (Α' 86), περί κυρώσεως της από 30.3.2020 Π.Ν.Π., για την κρατική ενίσχυση των επιχειρήσεων με τη μορφή της επιστρεπτέας προκαταβολής, καθώς και άρθρο [71 ν. 4714/2020](#) (Α' 148), περί της συνεισφοράς του Δημοσίου για την αποπληρωμή πάσης φύσεως δανείων φυσικών και νομικών προσώπων προς χρηματοδοτικούς φορείς που εξασφαλίζονται με εμπράγματη ασφάλεια στην κύρια κατοικία του οφειλέτη] και τα οποία ενδέχεται να επηρεάσουν την ήδη από τα έτη 2018 και 2019 βελτιούμενη δημοσιονομική πορεία της χώρας, κατά τα σχετικώς προβαλλόμενα από το Ελληνικό Δημόσιο, ορίζει ότι οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων θα επέλθουν, κατά την κρατήσασα άποψη, μετά τη δημοσίευση της αποφάσεώς του επί της κρινόμενης

προσφυγής. Τούτο δε, κατ' εξάντληση του απώτατου χρονικού ορίου περιορισμού του ακυρωτικού αποτελέσματος που επιτρέπει ο νόμος (χρόνος προγενέστερος εκείνου της δημοσιεύσεως της δικαστικής αποφάσεως), πέραν του οποίου τίθεται ζήτημα παραβίασεως του άρθρου [93](#) παρ. 4 [του Συντάγματος](#), διότι, ορίζοντας το εν λόγω άρθρο ότι: «Τα δικαστήρια υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς [το Σύνταγμα](#)», απαγορεύει την -σε συμμόρφωση μάλιστα με δικαστική απόφαση- εφαρμογή νόμου μετά την κρίση αυτού ως αντίθετου προς [το Σύνταγμα](#) (βλ. ΣτΕ 1890/2019 Ολομ.). Οίκοθεν νοείται ότι για τους προσφεύγοντες και όσους άλλους έχουν ασκήσει ένδικα μέσα ή βοηθήματα μέχρι το χρόνο δημοσιεύσεως της αποφάσεως, η διαγνωσθείσα αντισυνταγματικότητα θα έχει αναδρομικό χαρακτήρα. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αντισυνταγματικότητας των διατάξεων αυτών για τη θεμελίωση αξιώσεων άλλων ιατρών του Ε.Σ.Υ. που αφορούν περικοπείσες, βάσει των εν λόγω διατάξεων, αποδοχές τους, ή για τη θεμελίωση αιτημάτων επιστροφής των περικοπεισών αυτών αποδοχών, για χρονικά διαστήματα προγενέστερα του χρονικού σημείου δημοσιεύσεως της εκδοθησόμενης επί της κρινόμενης προσφυγής αποφάσεως. Η άποψη αυτή δεν συγκρούεται ούτε με το άρθρο [20](#) παρ. 1 [του Συντάγματος](#) περί της αξιώσεως δικαστικής προστασίας, ούτε με τα άρθρα 6 παρ. 1 της Ε.Σ.Δ.Α. και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου αυτής, διότι αφ' ενός μεν η αναδρομικότητα των συνεπειών των αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας δεν είναι αυτονόητη και αποκλειστική κάθε άλλης ρυθμίσεως, αφ' ετέρου δε με τον ως άνω τιθέμενο περιορισμό δεν διαταράσσεται η δίκαιη ισορροπία μεταξύ των απαιτήσεων του γενικού συμφέροντος και της προστασίας των δικαιωμάτων των διοικουμένων, εφ' όσον αυτοί δεν αποστερούνται των δικαιωμάτων τους, τα οποία απλώς περιορίζονται, για τους προαναφερόμενους λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος (βλ. ΣτΕ [431/2018](#) Ολομ., πρβλ. ΣτΕ [4741/2014](#) Ολομ. σκ. 26, [2288/2015](#) σκ. 25). Κατά την γνώμη, όμως, της Συμβούλου Κ. Κονιδισιώτου, οι ρυθμίσεις των διατάξεων των παρ. 3 α, β και γ του άρθρου [50 του π.δ/τος 18/1989](#) αποδίδουν, σε επίπεδο νόμου, δυνατότητες που έχει το Δικαστήριο, κατ' ορθή ερμηνεία, απευθείας από τις διατάξεις του άρθρου [95](#) παρ. 1 [του Συντάγματος](#). Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την ίδια νομολογία, το Δικαστήριο έχει τη συνταγματική ευχέρεια να αποκλίνει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, από τις ειδικότερες ρυθμίσεις των ως άνω δικονομικών διατάξεων. Ειδικότερα το Δικαστήριο έχει την ευχέρεια, αφού εκτιμήσει τις συνθήκες της υπόθεσης και σταθμίσει, αφενός, τα έννομα συμφέροντα των λοιπών πλην της Διοικήσεως διαδίκων και, αφετέρου, το δημόσιο συμφέρον, να καθορίσει, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, χρόνο επελεύσεως των συνεπειών της ακυρώσεως μεταγενέστερο και από την ημερομηνία δημοσιεύσεως της ακυρωτικής αποφάσεως, κατ' απόκλιση των οριζόμενων στην περίπτωση 3β του άρθρου [50 του π.δ/τος 18/1989](#). Στην προκειμένη περίπτωση, εν όψει του επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος να υφίσταται νόμιμο καθεστώς ειδικών μισθολογίων των δημοσίων λειτουργών, ώστε να δύναται το Κράτος να οργανώνει τον δημοσιονομικό του προγραμματισμό, οι συνέπειες της αντισυνταγματικότητας των ως άνω διατάξεων [του ν. 4472/2017](#) πρέπει να επέλθουν έξι μήνες μετά την δημοσίευση της παρούσας απόφασης, προκειμένου να παρασχεθεί η δυνατότητα στο νομοθέτη, αφού λάβει γνώση του σκεπτικού της ακυρωτικής απόφασης, να προβεί σε νέα, σύμφωνη με [το Σύνταγμα](#), ρύθμιση του ζητήματος που αφορούν οι κριθείσες ως αντισυνταγματικές διατάξεις (βλ. ΣτΕ 1890/2019 Ολομ., πρβλ. ΣτΕ [4003/2014](#) Ολομ.).

32. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η κρινόμενη προσφυγή (ήτοι καθό μέρος με αυτήν ζητείται η ακύρωση των μισθοδοτικών καταστάσεων μηνός Ιουλίου 2018) και οι ασκηθείσες παρεμβάσεις, να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες μισθοδοτικές καταστάσεις και να παραπεμφθεί η υπόθεση στη Διοίκηση προς διενέργεια των νομίμων, περαιτέρω δε πρέπει να ορισθεί ως χρονικό σημείο επελεύσεως των αποτελεσμάτων της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων ο χρόνος δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως.

33. Επειδή, εν όψει της εν μέρει αποδοχής και της εν μέρει απορρίψεως της προσφυγής, το Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να συμψηφισθεί η δικαστική δαπάνη των διαδίκων.

Δια ταύτα

Επιλύει το γενικότερου ενδιαφέροντος ζήτημα της συνταγματικότητας ή μη των άρθρων [138-140 του ν. 4472/2017](#), για το οποίο εισήχθη η προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, υπέρ της αντισυνταγματικότητας αυτών, καθό μέρος αφορούν στους ιατρούς του Ε.Σ.Υ., κατά τα εκτιθέμενα στη σκέψη 27 του σκεπτικού,

Εκδικάζει και δέχεται την προσφυγή καθό μέρος με αυτήν ζητείται η ακύρωση των μισθοδοτικών καταστάσεων μηνός Ιουλίου 2018 των προσφευγόντων,

Δέχεται τις παρεμβάσεις,

Ακυρώνει τις μισθοδοτικές καταστάσεις («βεβαιώσεις αποδοχών») μηνός Ιουλίου 2018 των προσφευγόντων και αναπέμπει την υπόθεση στη Διοίκηση προς διενέργεια των νομίμων,

Απορρίπτει την προσφυγή καθό μέρος αυτή στρέφεται κατά της σιωπηρής απορρίψεως του καθού Νοσοκομείου να ανακαλέσει τις μισθοδοτικές καταστάσεις των προσφευγόντων για το χρονικό διάστημα των μηνών Αυγούστου έτους 2012 έως και Ιουνίου έτους 2018,

Ορίζει ως χρονικό σημείο επελεύσεως των αποτελεσμάτων της διαγνωσθείσας αντισυνταγματικότητας των επίμαχων διατάξεων τον χρόνο δημοσίευσής της παρούσας αποφάσεως,

Διατάσσει την επιστροφή των κατατεθέντων παραβόλων από τους προσφεύγοντες, και

Συμψηφίζει την δικαστική δαπάνη των διαδίκων.

Η διάσκεψη έγινε στις 17 Μαΐου και 25 Ιουνίου 2021

Η Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Ε. Σάρπ

Ελ. Γκίκα

και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 28ης Ιουνίου 2022.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Δ. Σκαλτσούνης

Δ. Τετράδη